C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\M\Michajlov Vladimír\Michajlov_V-Neodvratná zkáza.pdb

PDB Name: Neodvratná zkáza
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 30.5.2007
Modification Date: 30.5.2007
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Neodvratná zkáza
Vladimír Michajlov

1

„Tohle se u nás vypravovalo obyčejně navečer," začal Sencov.
„Jo, navečer...," povzdychl si Rain.
Večery byly daleko.
Večery zůstaly tam, co stíny stromů a průzračné potůčky běžící přes oblázky, bílá oblaka a veselá světla měst.
Víc než sedmdesát miliónů kilometrů daleko zůstala i spousta dalších věcí. Všechno to, čemu se říká nesmírným slovem — Země.
Mateřská planeta se odtud jistě musela zdát docela nepatrná. Už dávno se proměnila v hvězdičku, která byla k nerozeznání od ostatních. Avšak přes tu vzdálenost, nebo spíš díky jí, byla Země pro kosmonauty daleko větší a bližší, nepředstavitelně drahá.
„Tak tedy," pokračoval Sencov, potlačil lehký úsměv a pozorně si všechny prohlížel přimhouřenýma očima, „na Baranceva se všichni samozřejmě pamatujete, no, na vedoucího astronavigačního úseku ústavu. V plánu přípravy se počítalo taky s tím, že na dráhu kolem Země budou vypraveni i všichni učitelé, aby se lip vyznali v psychice posluchačů. (Po tvářích kosmonautů přelétl úsměv.) A tak došlo i na Baranceva..."
Sencov umlkl v půlce věty.
Někde pod stropem se ozval jemný a tesklivý zvuk. Postupně sílil, nabýval na ostrosti a bodal do uší jako ledové jehličky. Rozblikala se modrá světla. Potom zvuk, jako by se unavil, začal slábnout a doznívat nízkým, poněkud chraptivým, bručivě naříkavým tónem.
„Na místa!" zavelel Sencov, ačkoliv stejně všichni seděli na svých místech. „Za deset minut budeme znát opravu."
... Od silného nárazu se všem na okamžik zatočila hlava a zakymáceli se v křeslech. Na obrazovce zadního průhledu se zableskly a zase pohasly dlouhé, tiché ohnivé jazyky.
Sencov se naklonil k mikrofonu uprostřed pultu přímo proti jeho křeslu, stiskl tlačítko a zřetelně nadiktoval:
„Dvacet — čtyřicet dva. Korekční manévr proveden automaticky. Zpřesněný kurs..."
Lajmon Kalve jako manipulátor u molektronového počítače už podával veliteli ze svého stanoviště pásku. Sencov malounko sklonil hlavu a beze spěchu uvedl údaje integrátorů, číslice trojrozměrných souřadnic kosmické lodi v prostoru.
„Posádka zdráva, zařízení a přístroje pracují bez závad, vše v pořádku. Konec hlášení."
Vypnul mikrofon. A natočil si křeslo (prostřední z pěti sedadel v ohybu podkovovitého pultu) tak, aby na své druhy lépe viděl.
Kosmonauti seděli mlčky, nehybní a zasmušilí. Jako by je obvyklá siréna najednou připravila o všechnu veselost a přinutila je, aby zapomněli, o čem málem začal vypravovat Sencov, a zamysleli se nad nějakými vlastními, skrytými problémy, o kterých se nahlas nemluví. Chtělo to úsměv a Sencov se tedy usmál. Jeho oči však hleděly vážně a zkoumavě.
Vysoký, rozložitý Kalve, nováček v kosmu a člověk zřetelně „nekosmického profilu", jak o něm kamarádi žertem říkali, seděl ponořen do svých myšlenek a mechanicky si hladil řídnoucí vlasy. Vypadal jako socha, která převzala klid a rozvahu od svých počítacích zařízení, a sotva by koho kromě velitele napadlo, že Kalve stále ještě trpí tou vleklou chorobou, které se říká strach z prostoru. Ale nevadí, Lajmon nezklame.
Vedle něho seděl zvrácený do křesla Rain. Oči měl přimhouřené a tvářil se tak bohorovně, jako by chtěl dát na srozuměnou — mě vůbec nezajímá, co s námi bude, ale jenom některé zvláštnosti odrazu od povrchu Marsu, pozorované právě odtud, z poměrně malé vzdálenosti, z prostoru, kde nejsou atmosférické poruchy. A vůbec, jaké by mohl mít kdo důvody pochybovat o mém klidu?
Rain, známý astronom a současně navigátor, nebo jak se teď říkalo astronavigátor výpravy, maličký a hubený, vypadal na první pohled nepatrný a jako by se ani nehodil do téhle těsné, kabiny, kde ho ze všech stran obklopovala technika, technika a zase technika. Nebyl to však první let, který Sencov s Rainem podnikl (pravda, byly to lety na Měsíc, ale to na věci nic nemění), a tak věděl, že se na vědce může. spolehnout ve všem, snad kromě zvedání břemen. No a na to je

tu stav beztíže...
Sencov přenesl pohled na Azarova. Vtělená energie ... Ten se jistě uplatní. Letí teprve podruhé a drží se jako starý astronaut. Pravda, kázeň mu chybí. A někdy i smysl pro humor.
Azarov ucítil zkoumavý pohled a pozvedl oči. Usmát se, to pro něj bylo sakramentsky těžké; Neklidně se zavrtěl v křesle.
„Tak... A tomuhle se říká ‚člověk pronikl do kosmu'," zabručel Azarov, protože nevydržel mlčení. „Ale když o tom uvažujeme, tak vidíme, že do kosmu pronikly automaty. Pěkně si letí a my jim jen sloužíme!"
Bylo to jeho oblíbené téma, k němuž se vracel donekonečna.
Sencov pokrčil rameny a pouze koutky jeho úst sebou ironicky zaškubaly. Kalve pomalu, aby neudělal chybu v ruské gramatice, taky už pokolikáté odpověděl:
„Pohyb lodi řídí rychle se rozhodující přístroje. Dokážou to lépe než my. Lidé mají své úkoly a stroje také své. Takhle to vidím já."
„A já zas ne!" odsekl Azarov. Odpoutal se, vstal a šustě přísavkami střevíců — s jejich pomocí byl při troše šikovnosti možný pohyb po podlaze — obešel kabinu přidržuje se ramenem stěn.
„A vůbec, přestaňte se už párat s těmi svými aparátky. Vám by se asi líbilo, kdybyste žil ve světě takovýchhle mikromolekulárních mozečků. Ale my jsme piloti a naší povinností je pracovat a vést loď. A tady zatím zřídili nějaký sanatorní režim. Přece, když to uvážíme ..."
Kalve se nasupil a začal se tvářit uraženě. Poslední dobou byli všichni až moc nedůtkliví; to se už projevovalo těch víc než dvě stě dní letu. Rain pohlédl úkosem na Sencova a pohotově se vmísil do rozhovoru.
„Co tedy, když to uvážíte?" zeptal se sarkasticky. „Jen to řekněte!"
Sencov nevěnoval přílišnou pozornost sporu, který byl zrovna na pořadu, zda bylo dřív kosmické vejce nebo kosmická slepice. Spor byl příliš hlučný, než aby mohl být míněn upřímně. Pro něj bylo nejdůležitější, že jsou chlapci v pořádku.
Vrátil tedy křeslo do normální polohy a zadíval se na malou kruhovou nazelenalou obrazovku lokátoru, na níž se vlnovitě vinula světlá čára.
Hádáme se. Tak 'ať. To je z nervového přepětí. Chybí nám tu pocit rychlosti, který vždycky zvedá náladu, máme dojem, že kosmická loď prostě visí v prostoru. Tenhle klid je klamný a jenom zvyšuje napětí — kolem je dosud neznámý a neprozkoumaný vesmír. Kdo ví, co se v tom černém pytli ještě skrývá. A tak se hádáme. A budeme se hádat o kdeco, jen ne o to nejdůležitější.
Anebo se vzápětí zasmějeme a zrovna s takovou chutí.
Zkrátka a dobře, toho sezení v kabině nebo v těsných pozorovatelnách měli všichni za osm měsíců plné zuby. Občas měli nesnesitelnou chuť vyjít ven a uvidět něco méně otravného, než jsou stěny kabiny nebo ložnice.
Teď nastupuje rozhodující fáze letu, mají obletět Mars ve vzdálenosti třiceti tisíc kilometrů. Proto se tedy Sencov tak pozorně díval do tváří kolegů.
Jejich raketa nebyla první kosmická loď, která startovala ze Země k Marsu. Několikrát sem byly vyslány automatické rakety. Jejich dráhu se podařilo sledovat do té doby, dokud se nedostaly do stínového kužele Marsu. Pak příjem informací pokaždé ustal. Ani ty nejvýkonnější radioteleskopy nedokázaly zachytit nějaké signály. A ani jediná raketa se nevrátila na Zem.
Tohle bylo tedy to, o co se nehádali — o to, co se stalo s těmihle raketami. A co se s nimi konec konců vůbec mohlo stát? Mimořádně hustý meteorický déšť? Rakety přece byly chráněny... Setkání s nějakými asteroidy, které svou přitažlivostí raketu strhly z jejího kursu? Astronomové přece takový případ nepozorovali. Nedostatek paliva? Podle výpočtů mělo stačit...
Proto bylo už dávno rozhodnuto, že se poletí a pak se uvidí. Proto také letěli lidé, aby uviděli. Aby uviděli a vrátili se. Proto byla na kosmické lodi zesílena ochrana proti meteorům a byly zesíleny i baterie akumulátorů. Raketě byl přidán kosmický pátrač. Byly tu náhradní díly k počítačům a ke slunečním bateriím. V případě potřeby mohli kosmonauti vzít řízení do vlastních rukou a přivést kosmickou loď zpátky k Zemi. To vše ji činilo prakticky nezranitelnou proti jakékoli náhodě — nezranitelnou, pokud to vůbec je ve vesmíru možné.
Jistě však na ně někde číhalo neznámé a o to strašlivější nebezpečí. A Sencovovi bylo jasné, že na to myslel Kalve, když si přihlazoval vlasy, že to si představoval Rain, když přimhouřil oči, a že tohle nebezpečí štvalo i Azarova, když proklínal automaty.
Automaty se však zatím se vším vypořádávaly znamenitě, a ačkoli všichni tři piloti měli osmihodinovou službu, takže jeden z nich byl neustále u pultu, zbývalo lidem jen to, aby s dokonale neutrálním výrazem dohlíželi na páčky, skryté pod spoustou pojistek a plomb.
Tenhleten dozor nepatřil k zrovna nejpříjemnějším zaměstnáním a Sencova leckdy svrběly dlaně, jak toužil po tom, aby mohl strhnout plomby a vlastnoručně a velkolepě přistát s raketou na Marsu. Ale uklidnil se i tentokrát. Jeho oči ze zvyku sledovaly ručičky ukazatelů a kdesi v podvědomí se odpočítávaly minuty. Do okamžiku, kdy přejdou na kruhovou dráhu kolem Marsu, zbývalo dvaatřicet minut. Takhle to vypadá v kosmu — vzdálenosti miliónů kilometrů a přesnost na minutu. Tak tedy...
V kabině už byla v proudu poklidná beseda o divadle. Nejspíš o rižském, ale možná také o moskevském baletu, a Sencov chlapce v duchu pochválil za to, jak jsou klidní. Pak si odkašlal a hovor okamžitě ustal. Všichni na něj obrátili oči.
„No tak," řekl a snažil se, aby to znělo pokud možno klidně a povzbudivě.
Všichni pochopili, že už je to tady. Kalve a Rain se odpoutali od křesel. Azarov pohodil hlavou, a přitom mu zavlály vlasy a zježily se. Lehce se odstrčil od pultu, a už plaval ve vzduchu. Otevřel dveře a ponořil se do chodby, originálně zkroucený. Pokaždé vynalézal pro pobavení nový způsob, jak se dostat z kabiny. Kalve přemisťoval své masivní tělo

pomalu a přidržoval se přitom rukou pultu — cítil rád půdu pod nohama. Rain vyšel rychlým krokem, docela jako by neexistoval žádný stav beztíže, na rozloučenou pokynul rukou a usmál se. Hermetizační rám dveří za ním hlasitě zavzdychal a Rain zamířil k telemagnetografu, jak se říkalo novému palubnímu teleskopu, jehož činnost začala, jakmile se Mars objevil v jeho zorném poli, a teď zaznamenával snímky na magnetickou pásku.
Z ložnice vstoupil do kabiny odpočatý druhý pilot Korobov, jako by chtěl honem vystřídat ty, kteří odešli, a aby tu nezavládlo tíživé ticho. V kabině zavoněla kolínská. Sencov nasál vzduch a zamával si dlaní před nosem. Korobov dosedl do křesla vedle Sencova a zasmál se jeho gestu.
„Připraven v plné parádě!" řekl vesele, jako by chtěl tónem řeči naznačit, že ani jeho slova, ani eventuální nebezpečí není třeba brát vážně.
Oba se sklonili nad mikrofonem palubního deníku. Korobov převzal službu. Teď mohl Sencov nějakou dobu odpočívat a na nic nemyslet, dokud ho výstražný signál neupozorní, že manévr začal. Jenže jak to zařídit, aby na nic nemyslel, to mu nikdy nebylo jasné.
Postupně pootočil regulátory a zesílil ostrost palubních obrazovek. Zablikaly neživým, přízračným třpytem. Objevila se záplava hvězd a docela jako by to začišelo pronikavým chladem vzduchoprázdna. Korobov zimomřivě pohnul rameny. Sencov stěží našel Zemi, ztrácející se ve slunečních paprscích, a dlouho se díval a nemohl se odtrhnout. Odtud člověk nezadržitelně směřoval do vesmíru. Také se tam dostal a teď se ovšem bude stále více vzdalovat od domova, jako dítě, které se zpočátku odváží obejít nanejvýš dvorek, ale pak stále směleji a směleji postupuje k lesu, který se černá daleko za humny. Ale tak jako tak se člověk bez Země neobejde. Bez Země to nevydrží, i kdyby mu na palubě postavili sebedokonalejší skleník... Tady chtěl jeden mudrlant taky pomalovat strop všelijakými krajinkami, ale to by se člověk užíral ještě víc! Dobře, že toho nechali a natřeli strop jemnou stříbřitou barvou.
A přitom vlastně neletí tak dlouho, jenom si tak říkajíc zvykají na předměstskou trať. Co by měli říkat lidé, kteří se zúčastní dálkových výprav? O tom, že se tyhle cesty uskuteční, Sencov nepochyboval, protože jinak by jejich pobyt zde ztratil jakýkoli smysl. Přesto však zůstával protiklad mezi trváním letů a podstatou lidské psychiky — tím jak člověk tíhne k Zemi — a Sencov neznal jeho řešení. Ale hrozně nerad šel dál, když za ním zůstávaly nevyřešené problémy.
Podíval se po očku na Korobova, nahmatal vypínač směrové obrazovky a stiskl.
Kabinu zalilo načervenalé světlo. Na stěnách vystoupily ostré stíny a rozehrály se po ciferníkách. Pilotů se na okamžik zmocnila slabá závrať.
Před nimi v podobě širokánského bronzového srpku visel Mars. Slabá mlha změkčovala jeho obrysy. Odvěká záhada, rudé jablko sváru ... Doposud trvaly spory, zda je na téhle planetě něco kromě písku a skrovné vegetace a možná, že tam ani ta není, zda jsou Maršový družice umělé, zda tu tedy někdy byl vysoce organizovaný život.
Odpověď na všechny otázky byla takřka na dosah ruky — ve vzdálenosti pouhých třicet tisíc kilometrů od rakety se třpytila Aeria, vystupoval Velký Syrt a tajemný Laokoonův uzel. Úplně to stačilo, aby se z toho člověku zatočila hlava.
Korobov se díval s bradou opřenou o prsa a potichounku funěl. Sencov, aniž by si to sám uvědomil, se trochu usmál a odříkal pomalu:
A Mars již pozvolna překrývá obzor, řítí se ticho, sviští a hřmí.
„Ticho," opakoval Korobov zamyšleně. „Zlověstné ticho."
„Tady se nepíše o tichu, ale o vítězství!" „Někde jsem to už slyšel... To je něco nového?" „Kdepak... Byl bych ho vzal s sebou na cestu za vítězstvím... Měl by pro takový let smysl."
Takhle tedy vypadá vítězství — jako rudý půlměsíc na obrazovce. Bez zvětšení, na vzdálenost třicet tisíc kilometrů. Přece jen se jim to podařilo. A co dál?
A věčnost končí u bdícího srdce, vyprchá jako dávná únava. A kolem zvolna proplouvají slunce, neznámých planet slunce neznámá.
Tak to je tedy naplněná míra lidského neklidu, samoty v nás. Věčností nová cesta se dnes vzpíná, most, který překlenul prostor a čas.
Sencov zmlkl. Mosty, jež překlenou prostor a čas...
Ne, přece jen je těžké letět celá léta. Zatraceně těžké. A co až se bude jednat o mezihvězdné vzdálenosti? Co pak? Střídání generací? Kdo se však odváží dát život dětem, které nikdy nespatří Zemi? Co bude řekněme z takové třetí generace těchhle lidí?
Vedle v křesle se pohnul Korobov. Vzdychl a potichu řekl:
„Stejně mě to štve. Letíme málem rok a za takových padesát sto let se sem lidi dostanou za den. Docela jednoduše. No tak za tři dni. Víš co jsme my dva? Neandrtálci! Teď plujeme v dubovém člunku, a ani dubový člunek to není, ale jenom rám potažený kozí. Jednou budou zaoceánské atomové parníky s plynovým polštářem. A to mě štve! Přitom naši praprapředci v dubových loďkách netušili, že budou nějaké zaoceánské lodě. Podle všeho je něco takového ani ve snu nenapadlo. Ale my celkem vzato přece víme, co přijde po nás. Proto také pracujeme, naše práce přece nepatří ani tak naší generaci, jako spíš generacím budoucím. Namítneš mi, že takhle pracuje spousta vědců. Ale poznatky, k nimž oni došli, trvají dlouhou dobu. Co však potom řeknou o nás? Jestlipak nás naši potomci vůbec pochopí? Jestlipak se jen neušklíbnou: ‚Lítali to ale tenkrát v pěkných vehiklech — jenom tím zaneřádili prostor!' Jestlipak se nám podaří udělat něco takového, aby i pravnuci řekli: ‚Ne, ti staříci neplýtvali palivem zbůhdarma!'"
Korobov obavně zašilhal po Sencovovi, protože čekal obvyklý úsměšek — všichni věděli, že Sencov je člověk střízlivé logiky. Avšak Korobov ještě toužil, aby se mohl vyznat z toho, jak vášnivě miluje své povolání a nechce, aby v něm byly nějaké nejasnosti.
Můj milý brachu, měl cukání odpovědět Sencov. Ty máš strach a přemítáš, a vlastně všichni přemítáme a někdy se nám právem zdá, že jsme se narodili předčasně a nedočkáme se už transgalaktických lodí, ba nesvezeme se na nich ani jako cestující. Ale bez nás přece tyhle lodi nikdy nebudou a nebude ani tras mezi Zemí a třeba nějakou Euridikou v

souhvězdí Lyry. Každá cesta přece začíná od centimetrů a teprve pak se rozrůstá na tisíce a milióny mil, a jestliže jsme si nenavykli zveličovat míru vlastního hrdinství a zvykli si dělit se o slávu s akademiky a dělníky, kteří vytvořili tuhle znamenitou kosmickou loď, pak nám ani nesluší, abychom se před lidmi budoucnosti podceňovali a byli nemístně skromní. A kdyby se tu teď objevil vousatý svalovitý předek, který vydlabal dub, byl by naším kolegou, i kdyby se nedokázal orientovat v kosmickém prostoru nebo zapnout motor, Řetěz se rozpadne, ať chybí kterýkoli článek, a my jsme právě takový článek, ani první ani poslední. Takže...
To a mnoho jiného chtěl Sencov říci. Ale upřímně řečeno se za takovéhle řeči styděl, protože se považoval za špatného řečníka (a nejspíš taky byl). Kromě toho na to nebyl čas. Proč vždycky zatoužíme po takovémhle srdečném rozhovoru zrovna ve chvíli, kdy se musíme na něco připravit nebo něco provést? Když je času dost, mluvívá se o věcech docela všedních. Jen v nejzávažnějších chvílích vyplouvá na povrch to, co se skrývá v hloubi duše.
A tak Sencov neřekl nic, upřeně se zadíval na ručičku chronometru a najednou mu připadlo, jako by ta ručička běžela neúprosně vstříc neznámému nebezpečí.
„Snad abychom vypustili pátrače?" zeptal se ho Korobov, zrovna jako by vytušil, co ho znepokojuje.
„Řekl bych, že je ještě brzo. Má málo paliva, nestačilo by to k návratu. Přijdeme o něj, a pak ho najednou budeme doopravdy potřebovat. Vypustíme ho jen při zřejmém nebezpečí."
Srpek planety na modravém povrchu obrazovky se neustále zužoval a ztrácel před očima jako světélko, které zhasíná ve tmě. Sencov stočil pohled na pravobokou obrazovku, kde skrz filtry zářilo tmavě purpurové slunce. A najednou pohaslo, jako by ho někdo prudce vypnul. Současně pohasl i rudý uhlík.
Ručičky na několika stupnicích prudce poskočily doleva a znehybněly. Pod šedivým pláštěm to hlasitě zacvakalo, jak se vypínaly sluneční baterie a zapojovaly rezervní bloky akumulátorů. Na řídící desce dálkového spojení zhaslo zelené světélko.
Raketa vletěla do kuželovitého stínu Marsu a pro kosmonauty nastalo zatmění Slunce. Započal let nad neosvětlenou stranou planety. Korobov vzdychl. Sencov řekl:
„Zbývá nám pět minut. Zesil osvětlení!"
Korobov natáhl ruku k vypínači. Otočil. A najednou, zrovna jako by omylem zapnul je, rozeřvaly se pronikavě a přerývaně sirény radiometrů, které měřily množství nabitých částic v prostoru. Oba piloti sebou trhli a zvedli hlavy. Přístroje umlkly, ale hned zase za vyly vyšším tónem. Rudé žárovky zlověstně zaplály a v okénkách dozimetrů se zpočátku pomalu, ale pak stále rychleji, otáčela a klouzala kolečka číselníků.
Sencov okamžitě — dokonce rychleji, než si stačil pomyslet: Tak už jsme v tom! — pochopil, že raketa náhle vletěla do mocného proudu pronikavého záření. Částice letící téměř světelnou rychlostí vnikaly do kovového obalu a vytvářely nebezpečný rentgenový déšť.
Velitel stočil pohled na přístroje. Záření pronikalo ochrannou vrstvou i do kabiny.
To bylo nebezpečnější než meteority, jichž se kosmonauti už tradičně nejvíc báli.
„Tak, co je to s nimi?" vykřikl Sencov a prudce se vyklonil kupředu, napínaje řemeny po krajní mez.
Ale automaty už začaly pracovat. Po přední obrazovce projel jasný záblesk. To zmizela v temnotě automatická raketka — kosmický pátrač. Poslušná radiosignálů automatů, které ji řídily, začala opisovat kolem kosmické lodi stále širší kruhy a neustále při tom předávala řídící aparatuře informace o intenzitě proudu částic.
Vteřiny děsu se nesnesitelně vlekly... Kosmická loď se řítila střemhlav možná přímo do centra proudu, který byl schopen ve třiceti až čtyřiceti minutách vytvořit v raketě tak vysokou radiaci, že před ní neochrání žádné skafandry. Zkáza se valila s drtivou neodvratností, jako v děsivých snech, které sesílá vesmír — když mimořádné přetížení spoutává ruce a nohy, že se nedá pohnout ani prstem, aby člověk unikl neznámému, ale strašlivému nebezpečí.
Konečně to kosmickou lodí prudce trhlo. Na zadní obrazovce se mihly ohnivé proudy z výfuků. Oba ucítili, jak je to přitlačilo k řemenům. Raketa tedy brzdila. Automaty znova a znova zapínaly brzdicí motory, spouštěly plynová kormidla, ručička počítače zrychlení se sunula doprava a smutné pohřební vytí radioměrů pořád ještě neumlkalo. V tetelivém purpurovém světle vypadaly tváře kosmonautů jako zalité krví.
Sencov stiskl zuby a obrovským vypětím vůle se přinutil zastrčit ruce do kapes kombinézy — tak těžké bylo přemoci pokušení strhnout plomby z pojistek a převzít řízení. Srdce panovačně požadovalo, aby jednal, aby něco dělal a aby vdechl do mechanismu kosmické lodi svou touhu žít! Ruce se draly z kapes a nebyla to samozřejmě úcta k příslušnému paragrafu instrukcí, co je tam drželo, ale pevná víra, že automatika nemůže zklamat.
Totéž zřejmě prožíval i Korobov. Sepnul prsty tak, že až zbělely a čelisti se mu pohybovaly, jako by něco přemílaly.
Pátrač konečně dal znamení. Raketa se prudce stočila a začala se přibližovat k Marsu.
Poplašné signály postupně slábly. Purpurový svít pohasl. Sencov si setřel pot z čela a Korobov svěsil ruce, které se začaly nepříjemně třást.
„To bylo setkání...," zamumlal. „Kde se to tu vzalo?"
Sencov pokrčil rameny. Nemělo smysl hádat, z jakých vesmírných dálek se ten příval kosmických částic přihnal, odkud vytékala a kam se vlévala ta neviditelná a strašlivá řeka, v jejímž prudkém toku se div nezalkli i s lodí. Nedala se předem vytušit, jako zjara v lese pod sněhem nemáš ani potuchy o potůčku, dokud se do něho nepropadneš a nenabereš si ledové vody... A pak, na takovéhle úvahy teď nebyl čas.
Oba hleděli na směrovou obrazovku. Jiné skupiny automatů, kterým nebylo nic do toho, že jsou na světě nějaké kosmické paprsky, pečlivě přepojily výhledové obrazovky na příjem v infračervených paprscích. Mars se značně zvětšil, kosmická loď se o poznání přiblížila k planetě. Avšak řídicí aparatura z nějakého důvodu nedala kosmickým automatům povel, aby vrátily kosmickou loď na dřívější oběžnou dráhu; konec konců možná, že selhala v důsledku té bláznivé vibrace. A to především znamenalo, že 'si budou muset kurs opravit sami.
„No," řekl Sencov. „Tak jsme se dočkali. A už tu máš ten Krajní případ, při kterém, jak říkají Instrukce, má posádka

právo přejít k ručnímu řízení. Svolej všechny sem!"
Korobov stiskl svolávací tlačítko. Chvilku seděli oba mlčky. První vstoupil Kalve, přidržuje se stěny. Vypadal klidně, jako vždycky, jen jeho prsty škubaly za přezku kombinézy. Když zjistil, oč jde, pokrčil rameny, usedl do svého křesla, připoutal se a začal mačkat kontrolní klávesy. Pod krytem z plastické hmoty to optimisticky hučelo a cvakalo a na řídicích deskách se uklidňujícím způsobem rozsvěcovala četná barevná světélka.
„Všecko v pořádku," řekl Kalve, aniž se otočil.
Vyslechl úkol, aby propočítal manévr a hned se sklonil a zahrál na klaviatuře něco rychlého, jako Montiho Čardáš. Jeho levá ruka zachycovala pásky s údaji o rychlosti, zásobě paliva, napětí gravitace, vzdálenosti od planety, vylézající z bloku integrátorů... Pak si nasadil sluchátka informátoru a do uší mu začaly zurčet číslice oprav a koeficientů.
Azarov a Rain, celí znepokojení, vstoupili současně — jejich stanoviště byla od kabiny nejdále. Azarov si třel krvavou bouli na čele, zřejmě se během pozorování nepřipoutal ke křeslu. Teď všichni čtyři rychle otáčeli hlavy, jak se dívali hned na obrazovku a hned zase na míhající se ruce Kalveho.
Připadalo jim jako věčnost, než to v přístroji cinklo na znamení, že práce skončila. Kalve přeběhl očima pásku a podal ji Rainovi. Astronavigátor ji pročetl a vyšpulil rty. Zamyslel se.
„Oběžná dráha je nestabilní," řekl. „Při brzdění jsme ztratili rychlost."
Převedeno do srozumitelné lidské řeči to znamenalo, že let rakety se brzděním zpomalil natolik, že rychlost nyní byla menší než kruhová a tak, sice po mírné spirále, ale přece, začala kosmická loď padat na Mars.
To nikoho zvlášť nevzrušilo. Bylo v jejich moci zapnout motory a nabýt zase potřebné rychlosti. Výpočtem tohoto manévru se Kalve zabýval. Znova zapnul přístroj.
Brzy cinkl zvonek. Kalve stiskl klávesu a přístroj s klapnutím vyhodil z psacího zařízení krátký kousek pásky. Kalve čekal, avšak indikátory najednou zhasly a přístroj se vypnul.
Kalve vytáhl obočí a nerozhodně si přitáhl pásku. Přečetl ji. Obočí se mu zvedlo ještě výše. Pročetl ji ještě jednou a otočil se k ostatním. Vypadalo to, jako by na jeho tváři zbyly jen oči.
„Je to tak... Podle údajů," řekl pomalu, „za těchto podmínek nemáme... jak bych to řekl? Nemáme možnost přejít na danou oběžnou dráhu, při dodržení podmínky, že musí být uchována zásoba paliva pro přistání. Překročení stanovené spotřeby pohonných hmot z nádrží posledního stupně. Tak je to tu řečeno... Zůstaneme tak, jak jsme, lépe řečeno, padáme na Mars."

2

V kabině bylo tíživé ticho. Obvyklý hukot přístrojů hrozivě zesílil.
Kalve seděl se svěšenýma rukama, které mu v důsledku beztíže trčely nesmyslně ve vzduchu. Ostatní, jeden vsedě, druhý vstoje, nemožně zvráceni, se drželi, za co se dalo. Útržek papírové pásky unášený lehounkým větérkem, způsobeným ventilátory ve stropě, poletoval u stropu, dokud pevně nepřilnul k mřížce regenerátoru. Až teď se ozval Sencov, doposud pozorně sledující jeho let, jako by neměl nic důležitějšího na práci:
„Proč ten zmatek? Všichni na místa!"
V prvním okamžiku nikdo neuvěřil tomu, co se stalo, i když každého píchlo u srdce. Sencov začal skoro mrzutě:
„Poslyš, kamaráde, nepřestřelils trošku?"
Kalve pokrčil rameny a odpověděl:
„Těžko."
A Sencova nepřesvědčila ani tak jeho slova, jako ledově klidný tón. Pak se všichni nadlouho odmlčeli.
Teď se kosmonauti usadili ve svých křeslech a Sencov řekl:
„Tak, a už dost nářků!"
„Vlastně," začal Kalve, „tomu docela nerozumím... Počítací stroj to ovšem musí vědět lip. Ale jaký význam má to, kde palivo zrovna je, zda v posledním nebo v základním stupni? Proč nemůžeme zapnout motory?"
Sencov zbystřil pozornost: Kalve tohle všechno věděl moc dobře a jestliže se mu to teď vykouřilo z hlavy, tak je pořádně rozčilený.
Korobov klidně vysvětlil:
„Jak víš, skládá se teď naše raketa ze dvou stupňů. V základním, zadním stupni je jen palivo a hnací motor. Brzdit však můžeme jen pomocí motorů, které mají trysky obráceny kupředu. A ty jsou v tomhletom posledním stupni rakety, kde sedíme."
„No a co z toho?" zeptal se Kalve.
„Jenom to, že se nepočítalo v téhle části cesty se zvýšenou spotřebou paliva z posledního stupně. Překročili jsme ji, a teď máme nižší celkovou zásobu, než bylo propočteno."
„Počkat, počkat," řekl Rain. „Copak tam nemůžeme natočit naši loď tak, aby mohla brzdit základním stupněm?"
„Tam" znamenalo někde blízko domova. A domovem teď nebyla jen Země, ale i měsíční základna.
„Ne," řekl Korobov. „Palivo základního stupně je skoro všecko vypotřebováno. Až obletíme Mars a splníme náš program, budeme muset zapnout motory, abychom mohli přejít na zpáteční půlelipsu k Zemi. Pak bude nutná ještě jedna oprava, pak druhá a základní stupeň můžeme odhodit. Děláte si ze mě legraci, nebo co?"
„Ne, už to mám!" řekl Kalve. „Počítač nezakročil právě proto, že zásoba paliva klesla pod normu. Dokud raketě hrozilo smrtelné nebezpečí, tak motory neblokoval, teď ale... Je to zkrátka náramně dokonalý aparátek."
„Ano," řekl Azarov, „jenže teď už nebude rozhodovat aparátek, ale my. I když jsme tomu, jak se zdá, odvykli ..."
„Nesmysl!" přerušil ho Sencov. „Ale rozhodnout se musíme rychle."
„Vypisuje se soutěž na nejlepší zlepšovací návrh," prohlásil Korobov. „První cena, cesta z Marsu na Zem!"

Nikdo na vtip nezabral. Sencov opakoval:
„Rozhodnout se musíme rychle a správně. Let stojí naši Zemi až příliš mnoho!"
Ale takhle narychlo nikoho nic nenapadalo, leda všelijaké ztřeštěnosti. Konečně řekl Rain:
„Takhle se daleko nedostaneme... nanejvýš na Mars. Teď musí promluvit Kalve. Ať se poradí s počítačem."
Kalve pochybovačně potřásl hlavou, ale oči se mu zaleskly. Přistoupil k programovacímu zařízení a chvilečku zamyšleně a láskyplně hladil jeho matný plášť.
Stroj dlouho mlčel, ale uvnitř, soudě podle bláznivého tance světélek, probíhala intenzívní činnost. Konečně Kalve dostal odpověď, prohlédl ji a podal Sencovovi.
Ten pásku studoval snad pět minut. Zatímco všichni napjatě sledovali jeho tvář, skoro fyzicky cítili, jak se kosmická loď propadá stále níž k povrchu Marsu. A už Sencov zvedl oči.
„Tak tedy... chytrost nejsou žádné čáry. Poněvadž množství paliva, které potřebujeme, je závislé na hmotě kosmické lodi a protože je nemůžeme doplnit, zbývá nám tedy jediné východisko, a to také stroj navrhuje — zmenšit hmotu!"
Piloti se na sebe podívali, Řešení diktované elektronovou logikou jim připadalo absurdní. V první chvíli se jim zdálo zrovna tak nesmyslné, jako kdyby někdo navrhl běžci, aby zvýšil rychlost tím, že by obětoval ruku, žaludek nebo játra... Nebylo divu, každý z nich bral kosmickou loď jako živý organismus, jemuž nelze vzít ani tu sebemenší součástku, aniž se tím nenaruší přesná a navzájem sladěná činnost všech orgánů.
Avšak analogie byla jen vnější, kosmická loď byla prostě komplex součástek, důležitých i méně nezbytných a stroj, který jak známo nemá cit, na to pouze upozorňoval.
„No co," řekl Korobov, „východisko to je. Teď jenom promyslet, bez čeho se můžeme obejít. Co vyhodit. To nám stroj nepoví."
„Samozřejmě, že ne," souhlasil Kalve. „K tomu nebyl určen."
„A pak, jak to provedeme technicky," dodal Azarov. „Tady musíme vejít do Prostoru ..."
Začali počítat. Jenom Rain se práce nezúčastnil. Nasadil si sluchátka informátoru a něco propočítával na kousku papíru a občas se podíval na chronometr.
Situace nebyla příliš růžová. Kdyby obětovali rezervní akumulátory (osm set kilogramů), zásobu vody (půldruhé tuny), některé přístroje (o tom se mluvilo jen šeptem, aby to nezaslechl Rain), dalo by to jen dvě a půl tuny a odhodit bylo třeba daleko víc.
Piloti schlípli. Rain dále cosi počítal, s pohledem občas upřeným ke stropu.
Pak se na sebe všichni tři piloti najednou podívali, současně pootevřeli ústa, jako by chtěli něco říci, a současně je zase zavřeli. Na to se Sencov zasmál a řekl Azarovovi:
„Tak, Víťo, třeba ty ..."
„Základní stupeň!" vyhrkl Azarov.
„Základní stupeň!" potvrdil Korobov. „Ale palivo z jeho nádrží — stejně ho tam už moc není — přečerpáme do nádrží posledního stupně, kde nám chybí."
„Ale jak ho přečerpáme?" zeptal se Sencov.
„Přece docela jednoduše!" rozváděl spěšně Korobov svůj okamžitý nápad. „Demontujeme jeden kompresor a připevníme ho lany k plášti rakety."
Sencov se na oba podíval a pak přenesl pohled na obrazovku: co na tom, že se Mars důkladně zakousl do jejich malinké kosmické lodi, co znamená síla přitažlivosti Marsu proti železné vůli takovýchhle lidí! Nahlas však řekl tím nejvšednějším tónem:
„Jistě, je to správné. Jenže je tu jedno nebezpečí. Jestli bude kosmická loď během téhle manipulace ohrožena nějakým útokem, třebas jen meteorickým, pak víte, co se stane... Motory spustí a to znamená smrt každého, kdo bude nablízku. Přece nemůžeme vypnout všechny automaty!"
„Jiné řešení není," řekl Azarov.
„Pročpak by nebylo? Je!" ozval se klidně Rain a ani se neohlédl. „Poněvadž jste se rozhodli, že mé přístroje nevyhodíte, tak tedy dobrá, já vám pomůžu." Všichni patřičně ocenili astronavigátorův žertovně bezstarostný tón; vždyť šlo o život, a to jdou žerty stranou. „Přibližujeme se právě k oběžné dráze Deimosu, vnější družice Marsu. Vypočítal jsem tady... za hodinu a něco — tu jsou přesná čísla — nás dožene. Můžeme na něm přistát. Tam se dá v klidu pracovat. A odstartovat odtud nebude velký problém."
Všichni ožili. Přece jen budou mít pevnou půdu pod nohama a demontáž půjde daleko rychleji.
„Všechno připevnit!" zavelel Sencov. „Připravte se k přistání!"
Přípravné práce zabraly přes půl hodiny. Většinu přístrojů, jmenovitě astronomické, museli uvést do přistávací polohy. Když byli hotovi, sešli se kosmonauti znova v kabině a zaujali místa podle startovacího a přistávacího řádu.
„Konec konců," usmál se Sencov, „aspoň se podíváme té Marsově družici na zoubek. Tak to bychom měli. Kurs, prosím!"
Rain a Kalve si znova nasadili sluchátka a Kalve zapnul počítač. Sencov krátce zaváhal a pak strhl plomby z páček autonomního řízení, odsunul pojistky a kývl na Korobova:
„Hlášení!"
Korobov se naklonil k mikrofonu a začal zřetelně diktovat: „Dnes... v důsledku mimořádné situace... značná odchylka od kursu..." Rain, který nespouštěl oči z chronometru, řekl:
„Ještě přesně šestnáct minut."
Sencov otočil křeslo, aby se mohl přesvědčit, zda se všichni dobře připoutali. Spokojeně zjistil, že se cítí jako při startu — srdce bušilo zrychleně, vědomí bylo neobyčejně jasné a každý pohyb byl předem promyšlen.
Obrátil se k pultu a v tom na něho Rain kývl: „Začni!"

„Pozor!" řekl Sencov nahlas.
Sirény lokátorů varovně zavyly a nahmataly kdesi vzadu ve tmě neviditelný povrch vzdáleného, ale již je dohánějícího Deimosu. Sencov otočil páčkou. Všechna křesla se nadzvedla a odkryla lesklé ocelové válce, součást zařízení proti přetížení. Pak sám na sebe chlapecky mrkl, rázně uchopil červenou rukojeť startéru a plavně zatáhl. Kosmická loď sebou škubla a začala nabírat rychlost.
Zamýšlený manévr byl dost složitý. Museli přejít na oběžnou dráhu Deimosu, dostat se před něj a tam při rychlosti o něco menší, než je oběžná rychlost tohoto Maršová měsíce, mu umožnit, aby je dohnal. Tak nepřijde nazmar ani gram paliva z nádrží brzdicích motorů.
Deimos se neslyšně šinul po své dráze a jeho podoba na obrazovce se neustále zvětšovala. Sencov zapnul kormidla a raketa změnila směr pohybu tak plynule, že nikdo skoro nepostřehl zrychlení. Ano, Sencov byl umělec, to uznávali všichni. Kalve už vypočítal bod, v němž dojde k setkání. Malinká planetka dohánělа kosmickou loď....
Sencov nepatrně přidal, aby se přiblížení uskutečnilo při minimálním rozdílu rychlostí. Válce amortizátorů se pomalu pohnuly. Těla znatelně ztěžkla. Něčí sešit, který se vznášel jako motýl u stropu, odlétl stranou.
Několik kilometrů od Deimosu, když se rychlost kosmické lodi skoro vyrovnala s rychlostí družice, vypnul Sencov motor. Opřel se o opěradlo křesla a řekl s pohledem do stropu:
„To bychom měli. Teď si půlhodinku posedíme a..."
Když si potom chtěli rekonstruovat, jak se to zběhlo, přiznali všichni, že je v té chvíli všechny napadlo jedno a totéž: že už Deimos přestalo bavit dívat se pořád na utíkající loď a tak se rozhodl, že si ji podá a prohlédne zblízka. Je ostatně pochybné, že měli tenhle dojem už v okamžiku, kdy kosmická loď, jako by přitažena mocným mechanismem, prudce vyrazila k družici zádí napřed. Všichni sebou v křeslech trhli. Sencov přímo bleskovým pohybem zase zapnul motor.
Deimos se však nepřestával hrozivě blížit rychlostí mnohem větší, než to bylo komukoli z nich vhod. Na obrazovce se mihly jakési lesklé vrcholky a podivné přízračné výběžky.
Tehdy Sencov ve snaze uniknout z oběžné dráhy družice čistě instinktivně strhl kormidlo. Temná masa však už byla příliš blízko.
Otřes byl tak silný, že amortizátory zaskřípaly. Rachot a praskot... Vypadalo to, jako by raketu někdo vláčel po ostrých skalách. Sencov trhnutím vypnul kormidlo a rachot ustal. Nečekaně zhasla zadní výhledová obrazovka. Raketa znehybněla na místě.
Sencov pomalu zajišťoval pojistky. Všem se zdálo, že až příliš pomalu. Přistání zanechalo na všech citelné stopy. Byli podivně malátní, stěží hýbali rukama — jen zavřít oči a spát. Navíc tu byla nepochopitelná psychologická reakce; zdálo se jim, že leží na zádech, a ne že sedí v křesle. Na zádech? A stěna kabiny s dveřmi do chodby, že je pod nimi?
Nesmysl... Ale vždyť už přece takovouhle situaci jednou zažili! Kdy to jen bylo? Nebo ne? Musí si vzpomenout! Ano, zažili, a to před startem, když raketa stála svisle a zemská přitažlivost jim jasně dávala najevo, kde je dole. Nebo se jim to zdá? Ale co, na zádech se stejně spí pohodlněji. Tak budeme spát...
„Nespat!" Sencovův hlas zazněl ostře a snad i trochu výhružně.
První namáhavě otevřel oči Rain. V uších mu hučelo. Krev, téměř vytlačená, se zase vlévala do mozku a myšlenky se jasnily. Sencov se poněkud vyklonil z otočného křesla, ale to se obrátilo kolem osy, takže znenadání vypadl. Zůstal viset v řemenech a nohy se mu nemotorně klátily. Představa dolejška tedy existovala. Díval se přímo na dveře. Ležel na nich ten sešitek, co se předtím vznášel po kabině.
„Upevnit křesla, "Ať nevypadnete!" přikázal klidně Sencov.
„Tíže!" řekl Rain. „To je gravitace." A náhle začal křičet: „Kde se tu vzala taková tíže?!"
Najednou to jimi znova otřáslo, a raketa se začala pomalu naklánět a spouštět příď. Vypadalo to, jako kdyby někdo kosmonauty strkal do zad, aby i s křesly zaujali normální, vertikální polohu. Nikdo neřekl ani slovo a všichni, vzepřeni na loktech, aby sebou v křeslech neházeli, hleděli dychtivě na obrazovky, jako by právě odtud mělo něco přijít, ať už spása, nebo záhuba.
Sencov už pozvedl ruku a vykřikl: „Držte se!" Kalve si pomyslel, že v příštím okamžiku bude raketa stržena někam do propasti. Chtěl zavřít oči, aby poslední okamžiky neviděl. Ale ani na to už neměl sílu.

3

Nestalo se však nic strašného. Raketa se naklonila a zůstala stát pod úhlem asi šedesáti stupňů k horizontále, teď už jasně zřejmé. Všichni pomalu přicházeli k sobě. Kalve zíval a Azarov si mnul naražený loket.
Sencov rozepjal řemeny (na kterých visel, když vypadl z křesla), těžce sebou plácl na šikmou podlahu, zvolna sjel ke stěně a tam se opatrně postavil na nohy.
„Kde to jsme?" zeptal se Kalve. „To je Mars?"
„Ne," odpověděl Sencov pomalu. „To není Mars."
„Ano, ale co ta gravitace! Kde se tu vzala gravitace?" vykřikl znova rozzlobeně Rain. „To není možné. Já naváděl loď na Deimos! Kde jsme to přistáli? Odtud se přece neodlepíme!"
Po dlouhotrvající beztíži se jemu, stejně jako ostatním členům posádky, zdálo, že takovou tíži ještě nezakusili, dokonce ani v okamžicích největšího zrychlení. Jediný Sencov, který už stál na nohou, mohl, třeba s obtížemi, odhadnout skutečnou sílu přitažlivosti.
„Přistáli jsme," zabručel. Vydrápal se ke křeslu, otočil ho, sedl si a ulehčené vydechl.
„Gravitace je tu skutečně vyšší než na Zemi," řekl Azarov lhostejným tónem.
„To se nám jen zdá," namítl hned Korobov. „Všeho všudy pětina zemské," kývl směrem ke gravimetru. „Zvykli jsme si prostě na lehký život."

Kalve se zdvořile usmál, aby ukázal, že ho tíže nezbavila schopnosti ocenit slovní hříčku. Ostatní zachmuřeně mlčeli.
„Lehký život...," protáhl Rain. „To vysvětluje pocity. Ale musíme přece zjistit příčinu. Veliteli!"
„Tady ji nezjistíme," odpověděl Sencov zamračeně, a dokonce trochu nerozhodně. „Musíme vystoupit. Přistál jsem na Deimosu, to je všechno, co zatím mohu tvrdit."
„Takhle silná gravitace ...," zamumlal Kalve.
„Smějte se tomu jak chcete," řekl Korobov, „ale, není to umělá družice?"
Všichni se doopravdy zasmáli. Umělá družice, to patří do arzenálu fantastiky a tady jde o zřejmou skutečnost. Ostatně Korobov sám to řekl jakoby žertem, i když přitom měl vážné oči a dalo se vycítit, že někde v hloubi duše je ochoten své verzi uvěřit.
„Počkejte!" Azarov zvedl ruku. „Už to mám! Deimos není z obyčejné hmoty. Porušení elektronového pláště, kolosální hustota — to je příčina... Vzpomeňte si na hvězdu Van Maanena a jiné a jiné."
„Vzpomínáme," zabručel Rain. „Myslíte, že by si toho nikdo nevšiml, kdyby to takhle bylo? To by se musel Deimos s Marsem točit kolem společného těžiště. To bych spíš připustil, že ta superhustá masa není vůbec Deimos. Mohla se k Marsu zrovna přiblížit a dostat se na dráhu Deimosu, stát se přece může všelicos. I když ovšem tohle místo patří Deimosu ... Zkrátka, nevím."
„Nuže," řek] Sencov, „přijímáme Azarovovu domněnku jako pracovní hypotézu. Není ovšem vyloučeno, že se objeví jiné řešení. Ale to najdeme spíš na povrchu družice než v kabině."
Rain pokrčil rameny a mlčel. Sencov shrnul dohady:
„Za dnešek jsme si, myslím, užili, že nám to stačí na celý let."
„Kdepak, spíš jen spíme a zdá se nám kolektivní sen," prohodil Korobov.
Smích vyzněl poněkud strojeně — v kabině pořád ještě převládala určitá nejistota. Tak se patrně cítí trosečníci, kteří vkročili na pevnou půdu neobydleného ostrova; radují se, ale současně chápou, že je v dohledné budoucnosti nečeká nic dobrého.
Konečně vydal Sencov rozkaz. Korobov se zvedl, kývl na Azarova a oba odešli obhlédnout pracovní prostory a motory a prolézt těsné kouty kolem kompresorů a spalovací komory. Kalve si sedl na bobek před počítacím strojem a začal jej prohlížet. Sencov dal pokyn, aby vypnuli přebytečná světla a všechny lokátory.
„Co když je to meteorit?" zeptal se Rain.
„I kdyby, tak nám to může být jedno, s mrtvými motory se z něho nedostaneme," odpověděl Sencov.
Rain přikývl, jako by ho odpověď plně uspokojila, a začal přepínat obrazovky na telekameru zadního výhledu. Nerozsvěcovaly se; záď byla zřejmě poškozena.
Korobov a Azarov se brzo vrátili a utírali si zamazané ruce. Podali stručné hlášení. Při první zběžné prohlídce zjistili, že je všechno v pořádku. Spustit kompresory naprázdno se neodvážili, protože by to spotřebovalo příliš mnoho elektřiny. Místy bylo poškozeno osvětlení, ale to byla maličkost.
Sencov, který pozorně zkoumal přístroje, vyslechl všechna hlášení. Přikývl, zdánlivě až trochu lhostejně, a pak se otočil k Rainovi:
„Silné magnetické pole — to je divné. Tak ne jenom gravitace."
„Čím dál tím hůř," rozhodil rukama Rain. „Musíme vystoupit. Není pochopitelně vyloučeno, že družice je složena ze superhustých hornin. Nebo..."
„Nebo?" zeptal se Sencov rychle.
„Nic...," zarazil se Rain. „Samozřejmě nic. Zkrátka jev se zatím nedá vysvětlit. Ale stejně má tenhle objev obrovský význam."
„A přistání?" zeptal se Sencov. „To se taky nedá vysvětlit?"
„Na hypotézy není čas. Přistání? Ty jsi taky jenom člověk. Stačí nepřesný pohyb... A tak jsme spadli."
„I co," neodpustil si Korobov, „někteří si tu stěžovali na nedostatek dobrodružství!" Mrkl na Sencova a Raina poplácal po zádech. „A tady máte dobrodružství prvního řádu."
Azarov po něm loupl očima a něco zabručel. Pak už nikdo nic neřekl. Kosmonauti hleděli na velitele.
Mlčel a ostatním se zdálo, že mlčí přespříliš dlouho.
Bylo jasné, že musí vystoupit z kosmické lodi, a na Azarovově tváři bylo napsáno tak upřímné přání užuž být venku, že ho bylo Sencovovi líto víc než ostatních, protože věděl, že právě Azarov bude muset zůstat. Vystoupit mohli ti opatrnější a pak, Azarov byl nepostradatelný, protože udržoval spojení.
Z bezpečnostních důvodů nemohl vyjít ani Kalve. Obsluhoval kybernetické přístroje, u nich bylo jeho místo. Dále musel v raketě vyčkat i Korobov, aby jako zkušený pilot kosmonaut v případě nepředvídané příhody převzal velení.
„Ven vystoupím já s Rainem," prohlásil Sencov. „Družice jsou jeho obor," dodal, ačkoliv nebyl povinen nic vysvětlovat. „Ostatní budou konat službu podle havarijního řádu. Opravit světla, zavést pořádek, udržovat s námi spojení a připravit mimořádný fotogram pro Zemi. Možná..."
Mlčení, které následovalo, se v žádném případě nedalo považovat za souhlas.
„Nevěšte hlavy!" řekl povzbudivě Sencov. „Ještě na vás dojde. Zamakají si všichni, to vám mohu zaručit. My jsme jenom průzkum."
Zase nemusel nic vysvětlovat, ale z nějakého důvodu se mu zachtělo chlapce povzbudit a uklidnit. „Jako před smrtí," pomyslil si rozzlobeně a vykročil vpřed. Neposlušná noha těžce udeřila o podlahu — přitažlivost. „To je peklo!" zabručel Sencov.
Ze schránek ve stěně vytáhli dva skafandry a pomohli do nich Sencovovi a Rainovi. Ve skafandru vypadali oba stejně mohutní. Velké, vpředu průhledné přilby z nich udělaly tvory patřící ke světu tam venku... Překontrolovali přívod kyslíku a regenerační systém. Sencov foukl do mikrofonu v přilbě a pronesl zřetelně: „Jedna, dvě, tři, čtyři..." Totéž

udělal i Rain.
Pak se rozloučili přátelským zamáváním a šli ke dveřím. Kalve a Korobov doprovázeli průzkumníky k východu a v jejich očích bylo znepokojení.
Dveře z desetimilimetrové oceli se za odcházejícími zavřely. Přítlačné páčky z lesklého modravého kovu chladně cvakly a zapadly na místo. Uběhla minuta a Korobov uviděl, jak ručička manometru prudce skočila dolů — hydraulika spolu s tlakem vzduchu v komoře přitlačily víko vstupního průlezu k rámu.
V raketě zůstali tři kosmonauti. Azarov seděl u vysílačky a z pohledu upřeného do dálky a zamračeného čela se dalo vyčíst, že si pořád láme hlavu s tou gravitací. Kde se tu vzala? Čas od času se potichu ptal průzkumníků: „Tak co? Jak to tam vypadá?" Kalve se začal zase obírat počítačem. Sundal přední desku, vzal rezervní obvody, zkontroloval je, zasadil na místo a znova zkontroloval. Jeho pohyby byly rozvážné, zdálo se, že se přímo loudá. Ve skutečnosti pracoval rychle a přesně, ovšem beze spěchu. Korobov vyšel do chodby, aby se podíval, co se stalo s chlorelovou vanou, vysazenou přes palubu, na kterou v tom zmatku všichni zapomněli. Z chodby se dalo kulatým okýnkem pozorovat, co se děje v tom průzračném kousku světa, obydleném mikroskopickými vodními řasami. Sloužily k obnově kyslíku a v případě potřeby i jako potrava. Byla ovšem malá naděje, že řasy nezničilo záření.
Azarov se mračil stále více. Se spojením se dělo něco podivného. Hlasy Sencova a Raina bylo slyšet tlumeně, jako by se kosmonauti už značně vzdálili od rakety, nebo jako kdyby mezi nimi a kosmickou lodí vznikla jakási clona.
Chvílemi ustávala slyšitelnost docela, jako by na povrchu družice zuřila magnetická bouře. Ručičky magnetoměrů sebou křečovitě škubaly. Magnetická bouře na povrchu nepatrného kamene, který se bez cíle potlouká v prázdnotě? A co když to vůbec není gravitace ani magnetické pole, ale něco úplně jiného? O polích toho tolik nevíme. Azarovova zkušenost se s tím sice nemohla smířit, rozum mu ovšem říkal, že to možné je, že je leccos možné a že nevíme, co se může v příštím okamžiku přihodit. Přístroje si však umíněně ukazovaly svoje. A ke všemu pořád dorážel Kalve.
„Řekni Sencovovi, aby prohlédl především sluneční baterie," opakoval už potřetí. Azarov konečně pochopil, oč mu jde, a přikývl. Opravdu, bez zdrojů energie se jim povede špatně.
Zesílil intenzitu a začal do mikrofonu křičet. Konečně odpověděl Sencovův hlas jako přes polštář: „Baterie? No dobrá, počkej s těmi svými bateriemi..." Azarov pokrčil rameny. Pak se ve sluchátkách ozvalo nesrozumitelné zabručení. Podle všeho to byl Rainův hlas. Pak vykřikl Sencov: „To není možné!"
Azarov spěšně přepojil poslech ze sluchátek na dynamický reproduktor, aby slyšeli všichni, a netrpělivě křikl do mikrofonu: „Co je s vámi? Tak odpovězte přece!" Avšak hlasy byly stále nezřetelnější... Korobov vyšel z chodby, zůstal stát u dveří a slyšel, jak z reproduktoru zaznělo Rainovo: „Podívej se, podívej!" Pak se spojení definitivně přerušilo. Z reproduktoru vycházel jen dunivý hukot.
Azarov honem natáhl ruku, aby ještě zesílil proud, ale v tom okamžiku všichni tři ucítili, jak se šikmá podlaha zachvěla a začala se jim propadat pod nohama.

4

Ve výstupním prostoru se Sencov s Rainem chvilku zdrželi. Pohyb ve skafandrech byl zpočátku obtížný. Rain ucítil na čele kapičky potu, které nebylo možno setřít, třebaže se pokusil dosáhnout čelem na vrchní, neprůhlednou část přilby. Nepříjemný pocit však brzo přešel.
Postáli minutu dvě, dokud kolem nich vířily ultrafialové paprsky. Tahle sprcha byla nutná při každém odchodu či příchodu, aby se z rakety nevynesl nebo do ní nezanesl žádný mikrob.
Pak Sencov postupně odsunul dvě pojistky. Podíval se na Raina tázavě. Ten přikývl. Sencov tedy stiskl velký červený knoflík na destičce.
Nějaký okamžik to vypadalo, že se vstupní otvor vůbec neotevře, potom však se sykotem povolil. Poslední, co "uslyšeli z mikrofonů na vnější straně přilby, byl krátký hvizd vzduchu, který prudce vyrazil z výstupního prostoru. Pak nastalo podivné, křehké ticho. Sotva slyšitelné šelesty ve sluchátkách působily, že se jejich obličeje krabatily, jako při rachotu vlaku.
Vstupní otvor se jim octl skoro nad úrovní hlavy, tady to však nebylo důležité. Sencov se trochu přikrčil, prudce se odrazil a vysoko vyskočil. Pak si sedl a přidržoval se boku rakety. Rain ho následoval stejným způsobem a také se zdržel na okraji vstupního otvoru.
Seděli takhle asi deset vteřin a rozhlíželi se, ale po jasném světle, jemuž přivykli v raketě, bylo těžké nějak se vyznat v okolí — Mars byl schován někde za blízkým horizontem. A ani se nechtěli v něčem vyznávat, tak majestátní byl obraz Vesmíru, který se před nimi otevřel.
Takhle jej viděli poprvé. To nebyla hvězdná obloha, jak ji znali ze Země. Tady je obklopovala ze všech stran, jestliže pominuli ten bezvýznamný kousíček hmoty pod nohama, zatímco na Zemi polovinu zorného pole zabírala vždy sama Země. Teď byli uprostřed Vesmíru, který se kolem nich pomalu, sotva postřehnutelně otáčel a ohromoval hojností hvězd, které mohl Rain ve své pozemské observatoři pozorovat jenom teleskopem. Tady neexistoval rozptyl světla v atmosféře, hvězdy bylo vidět prostým okem, a to byla docela jiná podívaná, protože co je proti tomu zorné pole třeba i širokoúhlého objektivu? Za zdánlivou nehybností nebeských těles bylo možno tušit závratný pohyb. Vzdálené galaxie planuly jako znehybnělé exploze. Vskutku, na ostrově uprostřed nekonečného oceánu stáli kosmonauti, kteří poprvé ucítili, co to vlastně je prostor kolem Země, kolem uzavřeného malého světa rakety. Natažená ruka tady pronikala do vesmíru, aniž narážela na nějakou překážku.
Rain okouzleně vzdychl. Zamrazilo ho, zrychleně se mu rozbušilo srdce a oči byly oslepeny tou nádherou. Znova se v duchu zaradoval, že si ze všech cest vybral právě tuhle ke hvězdám.
Sencov se však dotkl jeho ramene. Odhadl očima vzdálenost a seskočil. Pomalu, jako se padá ve snu, se snesl na

povrch Deimosu. Rain ho následoval, jen maličko vyčkal, aby Sencova nepředešel a umožnil mu, aby vstoupil do tajemného světa jako první, jak se sluší na kapitána.
Stáli nehybně, dokud si jejich oči nezvykly na tmu. Pak se Rain sklonil a sedl si na bobek.
„Jestli je tohle opravdu hmota s porušenými obaly, tak samozřejmě neodštípneme ani kousek."
Ze svorky na pásu odepjal tak zvaný univerzální nástroj. Ale hned zjistil, že elektrické dláto je bezmocné. Velmi tvrdá slitina dláta tmavý povrch planety ani nepoškrábala.
Rain pokrčil rameny a zamyšleně nástroj schoval. Přejel si rukavicí po tom místě přilby, které zakrývalo čelo, a náhle začal vykat, jako vždy, když byl hodně zahloubaný:
„To je divné... Připusťme, že jde o porušený obal. Ale všiml jste si, že půda je hladká a má podle všeho vysokou odrážecí schopnost? Z hlediska mineralogie je to nonsens. Ani led — no led, budiž ... Ale co ta tvrdost?!"
Sencov ho však neposlouchal. Poodešel o několik kroků, našlapoval opatrně, jako by šel po žhavém uhlí. Odtud bylo lip vidět místo, kde se raketa snesla, ta skála, na níž kosmická loď spočívala.
„Ale přece jen tohle přistání...," řekl Sencov. „Nejde mi to do hlavy. Nejsem přece konec konců u řízení první den! Ani gravitací to není! Byli bychom ji zjistili a včas s ní počítali, kdyby ovšem nějaká byla. Jenže žádná nebyla! A najednou se objevila. Snažím se vzpomenout — ne, nikdo nic podobného nezažil a žádná teorie nic takového nepředvídá. Ale tohle je jasný fakt. A z faktů jak známo vznikají nové teorie!"
Rain si začal něco bručet pod vousy. Pak přistoupil k Sencovovi a řekl:
„Opravdu, jak se vám podařilo přistát s kosmickou lodí na vrcholku takovéhle skály, to nechápu. To už není umění, ale něco nadpřirozeného. A podívejte se, jak dosedla na svahu, jen jen vzlétnout... Tomu se říká štěstí, z pekla štěstí!"
„Kosmonaut není žádný rytíř štěstěny," zavrčel Sencov. A po chvíli dodal: „A vůbec je to zajímavé. Na Zemi by to považovali za důsledek působení větru."
Jenže ať tak či onak, vítr tu samozřejmě být nemohl. Jedině snad sluneční vítr, ale ten by přece nemohl opracovat povrch planety tak, aby dal skále tvar rampy, mířící vzhůru pod úhlem asi šedesáti stupňů! A Rain křečovitě uchopil Sencova za ruku, ale rukavice sjela po tvrdé plastické hmotě skafandru: pochopil, že nemůže jít o pouhý rozmar přírody. Totéž si patrně uvědomil i Sencov. Spěšně otočil vypínačem a malý, ale silný reflektor, připevněný na přilbě, se rozzářil modravým světlem. Obvyklý světelný kužel z něho nevycházel, protože tu nebyl vzduch ani prach a jen kdesi v dálce, v prázdnotě se stříbřitě zalesklo drobounké zrníčko prachu — mizivě malý, avšak samostatný svět.
Ve světle reflektoru Sencov spatřil vrcholky dalších dvou stejných, přesně opracovaných věží, vyčnívající nad blízkým horizontem. Skloněny byly stejně, všechny jedním směrem.
Sencov vypnul reflektor, šetřil energii. Současně Rain, na špičkách, jakoby proto, aby jeho šepot vysoký Sencov líp slyšel (ačkoliv se dorozumívali přes mikrofony), zakoktal:
„To je přece ... Chápeš? To je ..."
Oba poklekli a začali pozorně prohlížet půdu pod nohama. Tentokrát zapnul reflektor Rain. Oba současně přimhouřili oči a rozslzeli se. Světlo reflektoru se odráželo jako v zrcadle a bilo přímo do obličeje.
„Opravdu, albedo asi nula sedm," řekl Sencov. „A povrch čistý, bez prachu. Že by to byl ochranný plášť? Umělý povrch? Ale to by znamenalo?"
Rain se mlčky zvedl a jeho pohyby byly vítězoslavné. Vypnul reflektor — všechno kolem hned utonulo v neproniknutelné tmě — a odkašlal si, zrovna jako při přednášce za katedrou. To, co zjistili, bylo příliš veliké a nedozírné co do významu i důsledků. Současně však Sencov rozzlobeně řekl:
Záď rakety nad nimi čněla opřená amortizátory o šikmý výstupek podivné rampy — jinak se tahle konstrukce označit nedala. Jeden z amortizátorů byl zřejmě důkladně pochroumán. Ale to nevadilo, základní stupeň rakety stejně chtěli odhodit a nechat tady.
„Jak se tam vydrápat?" zauvažoval Sencov nahlas.
„Marťané," zabručel Kain. „Jen si pomyslete!"
„Co? Kde? Vidíš je?"
„Ne... Rozumíš, Marťané! Ta úroveň! Ta technika! Jak asi vypadají! Zkusil sis je představit?"
„Zkusil," přiznal se Sencov. „Rek bych, že docela jednoduše. Myslím, že jsou..." Ale náhle chytil svého druha s výkřikem za rameno: „Podívej, podívej!"
Hladký povrch pod jejich nohama se najednou otřásl. Raketa se lehce zakymácela a pomalu začala klouzat zádí napřed po rampě, jako by se nořila do téhož výstupku, o který se ještě před okamžikem opírala. V paprscích reflektoru matně zazářil její kovový bok. A v příštím okamžiku raketa zmizela, propadla se někam do nitra planety. Rampa byla prázdná.

5

Když se raketa hnula a začala se stejnoměrně propadat někam dolů, zdálo se Kalvemu, že má halucinace, tak nečekaný a neuvěřitelný byl ten záhadný pohyb. Korobov se užasle posadil na podlahu u dveří, pozvedl hlavu, jako by naslouchal, a pomalu pronesl:
„Asi dvanáct metrů za vteřinu."
Kalve zapnul obrazovky. Ale zela z nich tma a zadní obrazovka, na které by se snad jedině dalo něco uvidět, zůstávala mrtvá.
Raketa klesala nekonečně dlouho, zdálo se, že se propadá až do středu družice. Nebyl to však pád; rychlost nevzrůstala, nejspíš ji asi spouštěl nějaký mechanismus.
Náhle pohyb ustal. Než se však stačil Azarov u vysílačky pokusit vstát, začalo nepochopitelné klesání znova. Korobov se díval na číselník chronometru, jak vteřinová ručička v dlouhých intervalech trhaně poskakuje od dílku k dílku, jako

by pokaždé musela dlouho nabírat síly. Jako v agónii, pomyslel si a v tom okamžiku se raketa zastavila definitivně.
„Sedmnáct vteřin," řekl Korobov klidným hlasem a nejdříve nepatrnou chviličku litoval, že přestali klesat.
Teď se museli k něčemu rozhodnout, a přitom tu nebyl Sencov...
„Co je to napadlo?" zašeptal zmateně Kalve.
„Koho?" zeptal se Korobov, ale v tom už pochopil, co míní. „Ty myslíš, že ..."
Najednou gestem požádal o ticho.
Všichni napjali sluch. Bylo zřetelně slyšet, jak někdo oklepává, škrábe a drásá kovový pancíř kosmické lodi. Působilo to dojmem — a všechny to hned napadlo — že kolem rakety obchází prohlížeč a poklepává kladívkem na plášť rakety jako na kola vlaku a něco si rozšafně bručí.
Obrazovky současně bledly, jako by se kolem rakety rozsvěcovala slabá záře. V jejím svitu se začaly nejasně rýsovat jakési vyduté plochy, nepochopitelné aparáty a přístroje. Po jedné obrazovce se mihl kulatý stín a hned nato bylo slyšet šramot z levého boku. Azarov hlasitě vydechl.
Korobov se však už úplně ovládl. Situace vyžadovala rychlé a rozhodné jednání a Korobov byl připraven jednat rychle a rozhodně.
„Pozor!" řekl možná o něco hlasitěji, než bylo třeba. „Umělá družice... To vysvětluje všechno. Hned se s nimi setkáme. Jak víte, není zatím pro takováhle setkání vypracován ceremoniál, ale v hrubých rysech je úkol jasný — důstojně reprezentovat vlastní planetu. V každém případě učiníme okamžitě opatření, abychom vyhledali naše kolegy, kteří zůstali na povrchu, pokud je sem ovšem nedopravili. Chápejte, že ať už ti...," na okamžik uvázl, „místní obyvatelé..., ať už vypadají jakkoli, setkáme se s přáteli. Nemohou mít přece žádný důvod, aby se chovali nepřátelsky k rozumným bytostem z jiné planety. Setkáme se s nimi u vstupního průlezu ... Slyšíte? Zase klepou. No nic, nic," uklidňoval neviditelné, „hned se oblékneme ..."
„Jeden musí zůstat v raketě," upřesnil Kalve a udělal krok ke skříni se skafandry.
„Já půjdu, Ignaťjiči!" řekl Azarov. „Aspoň teď..."
„Ne," odpověděl Korobov. „Okamžik!" přerušil Azarova, který chtěl něco namítat. „Pro diskuse bude vyhrazen zvláštní čas.. ., ale až pak. Zatím je tvým úkolem obnovit spojení s našimi a neztratit je s námi, jestliže budeme nuceni vyjít z rakety."
Azarov zavrtěl hlavou, ale poslušně se vrátil k vysílačce.
Korobov obhlédl kabinu, složil pracovní sešity na hromádku na odkládací stolek, rukávem setřel jakýsi prášek z matně se lesknoucího pultu a ještě jednou všecko přelétl kritickým pohledem.
„Tak jdeme!"
Rychle si navlékli skafandry, vyzkoušeli přívod kyslíku a spojení. Kal ve se Korobova zeptal:
„Zásoba normální?"
„Půldruhé hodiny dýchání, energie při plném provozu bez reflektoru na šest hodin. Musíme si oba vzít pro všechny případy rezervní kyslíkovou láhev."
„Já vezmu lékárničku," řekl Kalve. „Taky pro všechny případy..."
Korobov přikývl, povzdychl si a zasakroval. Pak řekl:
„Tak jdeme. Už jsou venku čtvrt hodiny."
Poklop se otvíral pomalu. Konečně se v průlezu nad jejich hlavami objevil záblesk šedavého rozptýleného světla. Nebylo slyšet žádné zasyčení, s jakým se prudce dere vzduch dveřním otvorem do vzduchoprázdna.
„Nějaká atmosféra tady zřejmě je," řekl Korobov. „Aby taky ne, když tu je život."
A pak už tomuhle cizímu, tajemnému, pohádkovému světu nevěnoval ani slovo — pohádkovému už proto, že před hodinou by nikdo ani neuvěřil v pouhou jeho existenci. Kalve Korobova chápal, ale přesto by se byl rád ještě trochu zdržel a pokusil se aspoň v duchu si představit, jak začít to seznamování.
Díval se nepřetržitě na dveřní otvor, v němž se měli objevit obyvatelé družice. Ale ti si dávali na čas — uběhla jedna minuta, druhá, třetí a žádný živý tvor se neobjevoval. Korobov se usmál a řekl:
„Teda, že by to byli odvážlivci, se říct nedá. Nevadí, dáme jim příklad!"
Vysunul se ven a rozhlédl se.
Raketa ležela šikmo na dlouhé, trochu prohnuté rampě. Jeden její konec si odtud, od vstupního otvoru, mohli prohlédnout do všech podrobností. Raketa se zřejmě o cosi opírala dvěma záďovými amortizátory, které zůstaly nepoškozené. Ti, co klepali na plášť rakety, se někam skryli, protože nebylo nikoho vidět, ale Kalve, který se vyškrabal hned za pilotem, měl neustále dojem, že cítí čísi upřený, dotěrný a tíživý pohled.
„Tak co, seskočíme?" zeptal se Korobov. „Není to vysoko, tak tři metry."
„Ale jak nazpátek?"
„Pak budeme čtyři, tak to půjde, pomůžeme si navzájem," řekl Korobov s takovou jistotou, jako by měl už bůhví kolikrát příležitost hledat své druhy na cizích umělých družicích.
Opatrně seskočili na rampu, přidržujíce se dveří. .Přistoupili až k jejímu okraji a znovu se rozhlédli v naději, že spatří aspoň jednoho živého tvora; pak seskočili na podlahu. Lehkým krokem poodešli od rakety. Kalve se podíval na hodinky a pak na absolutní teploměr.
„Dvě stě sedmdesát osm, to je pět Celsia. Tlak tři sta."
„No, to je přijatelné, dokud jsme ve skafandrech," prohlásil klidně Korobov. „Ale kam jsme se to teda dostali? Kde je pohostinné obyvatelstvo? Kde je orchestr a květiny?"
Stáli ve velkém sále, připomínajícím hangár. Jeho vnější stěna, o níž se opírala rampa s raketou, byla trochu prohnuta ven, kdežto protější, úzká, vypadala vypuklá, jako by obě byly součástí oblouků soustředných kruhových ploch. Stěny přecházely plynule, bez hran do vysokého stropu. Odtud, seshora také vycházel záhadný bledý třpyt.

Meziplanetární letoun zabíral něco přes polovinu rampy, i když byl dlouhý dobrých šedesát metrů. Rampa spočívala na řídkém pletivu. Pletivo tvořily podivné zprohýbané okrouhlé nosníky, spletené tak, že přecházel jeden ve druhý. Vrchní konec rampy si v tom šedavém, mlhavém světle dost dobře nemohli prohlédnout, protože se ztrácel jakoby v mlze.
Podél stěn obrovského sálu, dlouhého přibližně sto dvacet metrů, který rampa s raketou rozdělovala přesně na dvě poloviny, byly rozestaveny jakési stroje a přístroje neznámého určení. Jejich tvar byl zřejmě dobře promyšlen a dokonale vyzkoušen, třebaže oku pozemšťana se zdál nezvyklý přemírou ostrých úhlů, množstvím prohnutých, přečnívajících a vystupujících ploch. Přesto však všecky tyto přístroje budily dojem ladného systému, spjatého jednotným záměrem a stylem. Korobov obvykle posuzoval úroveň techniky podle vnějšího vzhledu. Tady svědčilo všechno o tom, že je to úroveň hodně vysoká.
Odevšad na ně vlídně (nebo se jim to jen zdálo?) mrkala různobarevná světélka. Podél stěn se táhly trubky a kabely s množstvím odboček, ventilů a nepochopitelných hřibovitých odnoží, modravě lesklých koncovek a obrazovek s živě pulsujícími světélky... Řídkou atmosféru naplňoval slabý hukot. Nikoho však nebylo vidět a stále nikdo netoužil po tom, aby se předvedl lidem. Zřejmě se zdejší obyvatelé rozhodli pozorovat hosty odněkud z úkrytu.
„Všecky spoje mají na povrchu," řekl Korobov. „U nás by takový šlendrián nebyl možný."
Kalve přikývl. Korobovova poznámka ho nepřekvapila, sám měl také dojem, že ani nejsou na jiné planetě, ale prostě v nějaké ryze pozemské továrně, třebaže neznají její účel. Netísnilo je tu nic tajemného ani nezemského, ale naopak, i když zatím mnohému nerozuměli, bylo všechno vcelku podobné tomu, co zanechali na Zemi. Třeba zrovna tamhleten stroj, tvarem tolik připomínající automobil, jenže z nějakého záhadného důvodu převrácený koly vzhůru. Samosebou, že to vůbec nebyl automobil, působilo to však docela jako pozemská věc... To už stálo za úvahu, avšak na přemýšlení teď nebyl čas.
„Takhle udělat rozbor atmosféry," řekl Korobov mrzutě. „Mít přístroje!"
Kalve si s povzdechem připomněl zemské laboratoře, „moudré" ticho výpočtového střediska, ve kterém se to tak hezky přemýšlelo... Ale Korobov už vykročil do sálu.
„Když se tedy zdejší páni obyvatelé neobjevují, tak my na ně čekat nebudeme. Musíme sami hledat cestu na povrch, naši tu podle všeho ještě nejsou, to znamená, že zůstali nahoře. Jeden vchod je tu docela určitě, ten, kterým prošla raketa."
„Ten nám ale nikdo neotevře," namítl Kalve.
„Možná, že by otevřel, kdybychom to vysvětlili," řekl mrzutě Korobov. „Malér je v tom, že není komu."
„Tak budeme hledat nějaký jiný," řekl Kalve. „Mám dojem, že tamhle na druhém konci sálu, tamhle, ne ve směru osy rampy, ale trochu vpravo, je ve stěně nějaký výklenek."
Oba spěšně přešli sál. Vypadalo to doopravdy jako východ. Bylo jen naprosto záhadné, jak ho otevřít. Na dveřích, nebo spíše na desce, která výklenek přepažovala, nebyl ani náznak kliky, nebo aspoň klíčové dírky.
„Jo, tihle zdejší páni...," začal zas vrčet Korobov, ale Kalve ho přerušil:
„Tady je máš!"

6

Žárovky v dlouhé chodbě svítily slabým, šedavým světlem. Pokrývala je vrstva prachu. Rozsvěcovaly se před chodci samočinně a za nimi zase samočinně zhášely.
Rainovi kdoví proč přišly na mysl mohutné pyramidy faraónů, s jejich nepřístupnými, tajnými chodbami. Tam na archeology jistě stejně tísnivě doléhalo ze stěn tajemné neznámo. To však je na Zemi, kdežto tady...
Šli rychle a pořád se pozorně rozhlíželi. Ušli skoro sto metrů, a chodba ještě nekončila a neustále je vedla dál, rovná a jednotvárná a tuhle jednotvárnost nerušily jediné dveře, jediný výstupek. Zdálo se, že vede dokonale horizontálně, třebaže v tomhle podivném světě sotva mohli brát jed na své pocity. V přilbách skafandrů stále slabě doutnaly žárovičky indikátorů radioaktivity a upozorňovaly tak na ustavičné slabé záření.
Když před půl hodinou raketa, zdánlivě spolehlivě spočívající na povrchu družice, náhle sjela dolů, nepochopitelně zmizela a je zanechala samotné v prázdnotě, bylo jejich první myšlenkou, že je všemu konec. A skutečně, jak proniknout materiálem, který ocel nedokázala ani poškrábat!
Chvíli seděli mlčky a v duchu se už loučili se vším, co jim bylo v životě drahé. Rain si pomyslel, že kdyby tu s ním nebyl Sencov (bylo slyšet, jak si potichu od plic ulevil), dohnala by takováhle úplná, absolutní osamělost uprostřed Vesmíru člověka k tomu, aby vyl na hvězdy.
Zakrátko a oba současně však přišli na to, že přece jen mají pramalou chuť umírat. Rain řekl rozzlobeně:
„Poslyšte, a proč tu vlastně sedíme? Copak nás už nic jiného nezajímá? Co podstata přitažlivosti? Nebo materiál! Stroje! A konečně život! Nač tak soustředěně myslíte? Musíme pracovat, kolego!"
„Nač myslím?" zeptal se Sencov zamyšleně. „Jak bych vám to řekl. Na to, že kosmonauti jsou lidé, kteří vítězí nad vesmírem v kosmických lodích, a když je to nutné, tak i bez nich. Jak to řekl ten básník? Dá jim ovsa a zavolá zvesela Prr!... Zavoláme na ně zvesela prr."
„Na koho?" projevil zdvořile zájem Rain.
„V tomto případě na družice."
„S tím bychom mohli začít, příteli," navrhl astronom.
„Do toho!" Sencov se zvedl.
Rain našel bez námahy desku, která uzavírala vchod
nadzdvihla se, když propouštěla raketu dolů, a pak zase zapadla nazpátek. Ale na to, aby ji zvedli, nebylo ani pomyšlení. I v tomhle světě zmenšené tíže patrně vážila mnoho tun a její hmota byla obrovská. Kosmonauti se deskou

zabývali asi pět minut a to stačilo, aby pochopili, že je to naprosto beznadějné.
„Musíme uvažovat pokud možno rychleji," řekl Sencov. „Máme kyslíku ještě asi na hodinu. S dlouhými procházkami mimo raketu se v našem cestovním plánu nepočítalo. Poučení pro příště..." Nedokončil větu a mávl rukou. „Zkrátka, budeme pátrat, dokud bude co dýchat."
„Ve všech fantastických románech se obvykle nedostávalo kyslíku," řekl Rain.
„Není divu," odpověděl Sencov. „Kolikpak se toho vejde do takovéhle láhve?"
„To je pravda," souhlasil Rain a narovnal si unavený hřbet. „Ale pronese se i tady..."
Sencov neodpověděl a už sestupoval z rampy.
„Bojím se, aby tam chlapci něco nevyvedli," řekl už dole. „Určitě se vypraví nás hledat. Ještě se tam třeba s nimi dostanou do konfliktu a k něčemu dojde."
Rain jen přimhouřil oči, tak drahá mu v tomhle okamžiku připadala kabina kosmické lodi, která je už omrzela, ta těsná obytná kajuta ...
Krátce se poradili a rozhodli se, že se rozejdou hledat vchod. Opisovali přitom kruhy každý svým směrem a zabírali postupně stále větší plochu. Sencov zamířil bez rozmýšlení doprava. Rain obcházel rampu.
Když podlézal plošinu, musel se nízko sehnout a do očí mu padl zvláštní světlý pruh, jakoby nanesený bílou barvou na tmavší povrch družice. Rain se zarazil a prohlédl si pruh důkladně. Ne, nebyla to barva, ale kov — kovový proužek široký asi deset centimetrů byl uložen na plášti družice, lépe řečeno v něm tak, že nevystupoval nad povrch ani o milimetr. Kov se matně stříbřitě leskl. Rainovi přišlo na mysl, že by tahle páska, jejíž účel byl nepochopitelný, mohla vést ke vchodu dovnitř, a jít po ní bylo přece jen lepší, než bloudit nazdařbůh.
Zablikal reflektorem, aby přivolal Sencova a upozornil ho, kde je.
„Máš?" zeptal se Sencov, když k němu přispěchal.
Oba se vydali podél kovového pruhu. Nemuseli jít ani třicet metrů, když pruh náhle končil. Kosmonauti se na sebe rozpačitě podívali.
Nestačili však říci ani slovo. Plošinka pod jejich nohama začala klesat. Odnášela je do nitra umělé planety, docela jako výtah.
Pak se měkce zastavila. V tom okamžiku zazářilo bledé světlo, které přátelům připadalo oslepující. Rain nedokázal potlačit vítězoslavný úsměv nad tím, jak se všecko daří... Sencov řekl rozčileně:
„Slyšíš, jak to syčí? Vzduch."
Otvor nad jejich hlavami se zakryl.
Menší čtvercová místnost, v níž se octli, neměla na první pohled žádné dveře. Oba stáli nehybně. Zkouška jejich trpělivosti však netrvala dlouho. Po několika zoufalých vteřinách se začala jedna stěna pomalu, jakoby váhavě zvedat.
„Zvou nás," šeptl Sencov se zatajeným dechem.
„Přijímáme, ne?" odpověděl Rain stejným tónem.
Zvaly však leda ty dveře. Za nimi nikdo nebyl, prostě se otevřela tahle chodba, no které, vedeni ubíhajícím kovovým pruhem, šli už hezkou chvíli klouzavým krokem, aby při tak malé tíži nevyskakovali příliš vysoko. Každým krokem vířili mráček prachu, ležícího na podlaze a pokrývajícího i stěny.
Když ušli dalších asi dvacet metrů, Sencov řekl:
„Ta chodba je snad nekonečná. Dal sis pozor, kterým směrem jdeme? Když jsme sestupovali, všiml jsem si, že pruh se stáčel doleva od rampy."
„Hned si to spočítáme. Tvar družice můžeme považovat za kulovitý. Vzdálenost mezi sousedními rampami odhaduji na takových sto metrů. Přímá viditelnost byla..."
Rain umlkl a začal v chůzi počítat. Pak znovu promluvil:
„Jestli jsem počítal správně, tak jde chodba přísně radiálním směrem. Jinými slovy do středu družice. To zároveň svědčí o tom, že přístroje, které vytvářejí umělé gravitační pole, nejsou umístěny v geometrickém středu. Jinak by nám chodba připadala jako šachta — vedla by do středu a tam by pro nás bylo dole. Logicky budeme muset někde přijít i na příčné chodby. Zatím je tedy všecko v pořádku."
„Když v pořádku, tak v pořádku," řekl Sencov, „ale radioaktivita pořád stoupá. Nejdeme snad někam k čertům do kuchyně? Mimoto se nezdá, že by se tu zvlášť chodilo, na to je tu trochu moc prachu..."
„Co tím chceš říct?" zeptal se Rain.
„Počkej! Jde mi o to, že raketu odklidili, ale nikdo k nám nepřichází. Myslíš si, že je to normální, aby tvorové na takovémhle stupni vývoje," ukázal rukou kolem, „viděli v představitelích jiné kultury nepřátele? Kdyby se dva z nich dostali k nám na zem, nebo aspoň na kosmickou loď, jak bychom je asi přivítali? I kdyby měli třeba rohy, kopyta a jiné pekelné náležitosti?"
„To je nade všecku pochybnost," odpověděl Rain. „Přivítali bychom je jako vzácné hosty."
„Právě," řekl Sencov. „To tedy znamená, že tu zkrátka nikdo není. A nemá smysl čekat, že se někdo objeví."
Na chviličku oba zmlkli.
„Třeba máš pravdu," řekl Rain zamyšleně. „Půjdeme dál. Ale jakmile to bude možné, tak odbočíme. A budeme se otáčet doprava, protože někde tím směrem je naše raketa."
„Zajímá mě, co tam asi mají."
„Zřejmě něco jako skladiště nebo hangár."
„Já ti dám něco jako!" zasmál se Sencov. „Jakpak tady může být něco jako? Tady je vzor, a my se můžeme nanejvýš poučit. Jo, tenhle velkoplanetární šovinismus!"
Rain se zasmál a chtěl něco odpovědět, ale vtom spatřil něco, co ho přimělo, aby se prudce rozběhl.
„Tady je to!" zastavil se před výklenkem v pravé stěně chodby. „Není to postranní vchod?"

Sencov přispěchal a rozhlédl se. Stejný výklenek byl i v protější stěně, kdežto chodba běžela dál do nitra družice.
„Ale pruh vede dál," zabručel velitel. „Moc by mne zajímalo, co to tam může být..."
Chviličku stáli na místě a rozmýšleli se. A oba tak hrozně toužili, aby už teď, hned na začátku, vypátrali co nejvíc zdejších tajemství, že se oba současně rozběhli a už za chvíli narazili na stěnu, která chodbu neprodyšně uzavírala.
„Nějak se přece musí otevírat!" řekl Sencov s jistotou a přistoupil těsně k přepážce. V tom okamžiku žárovka indikátoru v jeho přilbě zazářila znatelně jasněji. Uskočil a nervózně si přejel rukou po skafandru, jako by se oprašoval.
„Říkal jsem, že to je pekelná kuchyně!" řekl Rain. „Dobrá, však se tam ještě koukneme."
Vrátili se v výklenkům. Rain zapnul reflektor. Pod vrstvou prachu se rýsoval nízký výstupek.
Astronom na něj bez rozmýšlení šlápl. Pod podlahou
to sotva slyšitelně cvaklo a zadní stěna výklenku se pomalu, nehlučně nadzvedla a sunula se do výše. Za ní, ve vzdálenosti dvou metrů se objevily další, naprosto stejné dveře.
„Risknem to!" řekl Sencov.
Vstoupili do té zvláštní komůrky. Deska, která se předtím nadzvedla, sjela tak opatrně, jako by se bála, že se jich dotkne, a jakmile dosedla na práh, ihned se zvedla vnitřní.
Za ní byla zase chodba, tentokrát užší. Opět se stejně rozsvěcovaly a zhasínaly žárovky, jenom jejich stínítka nesměřovala dolů jako dříve, ale napříč chodbou.
„Jdeme nějak dlouho," poznamenal Sencov. „Kyslíku máme tak na dvacet minut. Podívej, to je zajímavé, chodba zahýbá doleva. Uvažovali jsme tedy správně."
„A jsme tady," řekl Rain a zastavil se před výklenkem už známého typu. S jistotou stiskl výstupek. I tady byly dveře dvojité, blokované.
„Solidní konstrukce," řekl Sencov. „Ale kde jsou naši?"
Za dveřmi bylo tma. Vtom se však rozblikalo, zpočátku nesměle a pak stále jistěji, až se konečně plně rozzářilo, šedavé mihotavé světlo, jako by svítil sám vzduch, a osvětlilo vnitřek obrovského sálu, rozděleného šikmou rampou na dvě poloviny.
Rampa byla prázdná.
Chvilku zůstali stát a snažili se zakrýt zklamání. Pak Sencov, který stále neklidněji pohlížel na hodinky a na kyslíkový manometr, pobídl:
„Pojďme dál..."
Znova chodba, dveře, sál, tonoucí v šedavém světle, a uprostřed rampa. Sencov řekl vítězoslavně:
„No, tady už je to zajímavější!"
„Vždyť jsem říkal, že jsou někde blízko," zabručel Rain. Vyrazili kupředu dlouhými kroky, až nadskakovali vysoko nad podlahu; Sencov dokonce upozornil:
„Teď už snad nemusíme tak spěchat?"
Na rampě ležela nehybně raketa, v tom mihotavém světle nejasná, jako obestřená mlhou. Blížili se k ní beze spěchu, jako by se vraceli z rekreační vycházky. Sencov nespokojeně zabručel:
„Nikdo tu nepracuje... Šli spát, či co? Počkej, já to Korobovovi spočítám!"
Rain zavrtěl hlavou: něco asi nebylo v pořádku, od Korobova se nedala čekat taková nesvědomitost.
„Vysílačku mají taky vypnutou, neslyší nás," řekl.
„Možná, že mají plno práce uvnitř. Kdoví co se tam zběhlo. Co když se jim něco stalo?"
„Nebo tam už nejsou," dodal znepokojeně Sencov a přidal do kroku. Rain se podíval na hodinky. Kyslíku zbývalo na něco přes dvacet minut.
Sencov se najednou zastavil tak prudce, že se naklonil kupředu a byl by docela určitě upadl, nebýt přísavek na podrážkách. Rain do něho div nenarazil, jak byl rozběhnutý. Sencov řekl potichu:
„Podívej se pořádně, je tohle vůbec naše raketa?"
Ano, teď už zřetelně viděli, že raketa na rampě nebyla vytvořena na Zemi, ale v nějakém jiném světě.
Zdálo se, že se obrysy téhle cizí rakety ničím zvláštním nevyznačují a snad ani nebyly zrovna krásné. Zachytit je okamžitě na papíře by však stěží dokázal i dobrý kreslíř ...
Tahle kosmická loď vypadala jako ryzí výtvor Prostoru, v němž volně a radostně plula. Bylo to zřejmé hned při zběžném pohledu na její dlouhý trup (byl asi jeden a půlkrát delší než jejich kosmická loď), i když některé linie byly pro zemské oko nezvyklé, jako ta ostrá, podélná žebra, šestihranné vosí zúžení, či prohnuté plochy na přídi. Byly však docela jistě vyvolány nějakými požadavky Prostoru, které lidé zatím nechápou, jako jim svého času byly nepochopitelné zákonitosti šípového křídla.
Sencova napadlo, že tahle kosmická loď letí přímo jako světelný paprsek a proniká gravitační pole jako jehla pytlovinu. Stáhlo se mu hrdlo, a i když to možná byla křeč z okouzlení, přece si rychle sáhl za pás a začal něco kutit s kyslíkovým kohoutkem.
„To není naše kosmická loď," řekl Rain a potvrdil tím teď už docela zřejmou skutečnost.
Sencov si zlehka odkašlal a tlumeně odpověděl:
„To je ale krása — pojď na chvilku k ní. Aspoň si na ni sáhnout... Ale proč tamhle přechází do mnohostěnu a tamhle zase? Raketa by to byla, jen ty trysky jsou divné..."
„Ne," odpověděl Rain. „Už na to není čas."
„Jsou to jen dva kroky!"
„Ne. Kosmonaut je přece člověk ..."
„Který dělá všechno v pravou chvíli? Cituješ mne? Pravda, co se dá dělat... musíme se vrátit. Tady je pusto a určitě tu nikdo nebyl, v prachu by bylo vidět každou stopu."

„Budou určitě v dalším úseku," řekl Rain. „Jdeme správně."
Zamířili k východu. Rain si znepokojeně povšiml, že Sencov už se nepohybuje tak lehce jako dřív a že jeho těžký dech burácí ve sluchátkách.
Jasná věci Silák Sencov vyčerpal zásobu kyslíku dříve a už se mu těžko dýchá.
Sencov, jako by četl jeho myšlenky, přiškrceně řekl:
„Hlavně nezůstat pozadu!" a se zřejmou námahou vykročil rychleji.
Když jim zbývaly ke dveřím už jen asi dva kroky, zhaslo najednou v sále světlo a octli se v neproniknutelné tmě. Instinktivně zapnuli reflektory. První stiskl výstupek Rain, ale dveře na to nereagovaly. Po něm na výstupek zlostně dupl také Sencov... Bylo cítit, jak plošinka pod nohama volně dosedá, někde pod ní, ví|té řídké atmosféře sotva slyšitelně, cvakaly přepínače, dveře se však neotevíraly.
Sencov vysíleně klesl na podlahu a zachroptěl:
„Teď v tom, jak to vypadá, vězíme až po krk!"
Všechny pokusy otevřít dveře byly marné. Ani světlo v sále se nerozsvěcovalo. Oba si trochu odpočinuli. Sencov dýchal stále obtížněji. Zřejmě se blížil ke konci už i ten omezený přídej kyslíku, který si sám stanovil.
Kdyby někdo pozoroval těla nehybně ležící u dveří, určitě by netušil, na jaký výkon v té chvíli pracují jejich mozky, probírající různé, i ty nejméně pravděpodobné možnosti a hledající způsob, jak se přece jen včas dostat z téhle myší pasti. Neztráceli hlavu, protože umírat je možné jen jednou a oni už tam na povrchu přežili smrt i zmrtvýchvstání. Teď jim zbyla už jen vůle bojovat až do konce.
„Automatika zklamala," zachroptěl konečně Sencov, jako by shrnoval své úvahy. „Azarov měl nakonec pravdu ... Ale nevadí, ještě se na to podíváme!"
„Pořád ty automaty..., my jsme přece lidi a měli bychom být chytřejší," ozval se Rain.
Sencov chvíli nic neříkal.
„No," vypravil ze sebe ještě namáhavěji a chraptivěji, „zatím asi nepřijdem na nic jiného, než pokusit se prohlédnout si tuhle raketu. Dokud to ještě jde. Cekat, až se automatika umoudří a až pochopí, že jsme vcelku správní chlapi a otevře nám dveře, je samozřejmě to nejlehčí..., jenomže čekání není k ničemu. Tak co říkáš raketě, profesore?"
„Přibližně to, co ty," odpověděl Rain a zvedl se. „Jestli je zdejší atmosféra nedýchatelná, tak je naší jedinou nadějí raketa." Rozzlobeně zafuněl. „Upřímně řečeno, sundávat přilbu přece jen nemám chuť, nějak nevěřím, že by tu byl kyslík."
Sencov přikývl a pak, když zas sebral sílu k hovoru, řekl:
„Je ale logické, že když tu teď nejsou živí tvorové, tak by tu měla být inertní atmosféra — něco jako vzácné plyny. Automaty kyslík nepotřebují a naproti tomu v inertní atmosféře se stroje lip uchovávají. Kovy tu jsou, ale nikde ani stopa oxidace."
„To je jedno, stejně si to nemůžeme ověřit," mínil Rain.
„Ze nás nenapadlo vzít si kapesní analyzátory."
Rain chtěl pomlčet, ale cit pro spravedlnost zvítězil a tak odpověděl:
„Nebyly by nám nic platné. Tohle se nedalo předvídat!"
„Nedalo... Zato se daly předvídat nepředvídané okolnosti," řekl Sencov. „Dal se předvídat mimořádný případ!"
Mluvil stále lenivěji, jako by usínal po dobrém obědě. A najednou Raina napadlo, že Sencov úmyslně zadržuje dech, aby nebylo při rozhovoru slyšet jeho těžké chroptění. Chroptění skutečně slyšet nebylo, zato však občas něco zacvakalo ve sluchátkách. Astronom pochopil, že ho Sencov nechce rozrušovat a proto vypíná vysílačku a zřejmě bedlivě pozoruje rty svého druha, aby ji zase zapjal, jakmile promluví... Rainovi se stáhlo hrdlo a náhle se začal dokonce trochu stydět za to, že jemu podle manometru měl kyslík vystačit ještě na patnáct, snad i na dvacet minut.
„Musíme k raketě!" řekl Rain rozhodně.
Sencov se pokusil vstát, ale podlomily se pod ním nohy. Přesto se na nich udržel a Rain ho skoro dotáhl k zadnímu, nižšímu konci rampy.
Bylo jasné, že se tam Sencov nevydrápe, takové námahy teď nebyl schopen. Ani Rain nebyl s to zvednout svého druha do dvoumetrové výše, ačkoli by to při normálním dýchání udělal levou rukou. Sencov tady totiž s celou výstrojí nevážil víc než dvacet kilo. Proto nechal. Sencova sedět, jen ho opřel zády o první podpěru rampy a rozsvítil jeho reflektor naplno, aby se velitel necítil osamělý. Šetřit energií už nemělo smysl...
Pak se rozhlédl. Zdálo se málo pravděpodobné, že ti, jimž raketa patřila, se do ní dostávali tak, že vyskakovali na rampu. Nebyl však čas o tom přemýšlet, nemluvě už vůbec o hledání nějakého výtahu.
Rain tedy sebral síly, vyskočil a zachytil se rukou plošiny. Pak se zachytil druhou rukou a vytáhl se. Ve skafandru to šlo mnohem hůř než ve cvičebním obleku, a vypětí ho vyčerpalo. Když vylezl na mírně prohnutý povrch, neodhodlal se vstát, ale těžce dýchaje lezl k raketě po čtyřech.
Zdálo se mu, že zatímco takhle lezl po rampě k raketě a pak podél rakety, uběhla značně dlouhá doba.
Zbývala jediná naděje na záchranu, a to ta, že raketa není ani automatická, ani řízená na dálku, ale určená pro živou posádku. To by znamenalo, že posádka rakety kdysi dýchala kyslík, a v tom případě se nějaké jeho zbytky mohly v nádržích uchovat... Na to, jak najde nádrže v kosmické lodi, dlouhé snad sto metrů, teď nemyslel. To by ho bylo odvedlo od nejdůležitějšího úkolu.
A nejdůležitější teď bylo najít vchod, který nemohl být příliš vysoko, vždyť posádka (ovšem pokud vůbec existovala) jím musela kdysi vystoupit. Podvědomě byl Rain přesvědčen, že posádka přece jen existovala. Hrozně by se asi divil, kdyby mu někdo řekl, že tohle podvědomé přesvědčení vyvěralo z vnější podoby rakety — její dokonalé tvary bezděky vnukaly myšlenku, že tohle dílo, svědčící o zkušenosti a vkusu, bylo vytvořeno výhradně pro lidi (Rain tak v duchu nazýval bez zbytečného mudrování Marťany, kteří kosmickou loď postavili).

Náhle se polekal, že už uběhlo příliš mnoho času, co lezl tak vytrvale podél rakety a marně hledal vchod. Zastavil se, když si vzpomněl, že před chvílí už na to myslel, a přesto se plazil dále. Vchod samozřejmě mohl být i na opačné straně. V tom případě by musel raketu oblézt a vydat se nazpět podél druhého boku. To by však bylo příliš zdlouhavé. I tak už uběhlo mnoho času...
Zhluboka vzdychl a pomalu se postavil, přidržuje se boku rakety. Nebylo snadné jít po prohnutém povrchu plošiny, protože se mu už točila hlava z hladu po kyslíku. Přesto to však šlo daleko rychleji než po čtyřech.
Sel a zároveň přejížděl levou rukou po plášti rakety. Nebyly na něm patrný žádné stopy nárazů mikrometeoritů, nikde ani jediné škrábnutí, povrch byl ideálně hladký. Přidržovat se ho bylo obtížné, ale šel kupředu, dokud jeho napjaté prsty nenarazily na jakousi nerovnost.
Zastavil se. Srdce se mu silně rozbušilo. Je to vchod? Přejel prsty po sotva znatelné rýze. Ubíhala nahoru, co dosáhl rukou a ještě výš. Pak si sedl a zašmátral dole. Rýha se plynule zatáčela doprava. Sledoval ji, dokud zase asi po půldruhém metru plynule nezahnula vzhůru. Nebylo pochyby, že je to vchod, avšak neprodyšné uzavřený.
Rain si sedl na bobek, opřel se o raketu a zavřel oči. Teď šlo o to, přijít na způsob, jak by se vchod mohl otvírat, a současně brát v úvahu, že u kosmické rakety to nemohlo být zrovna jednoduché. V příštích asi pěti minutách vyzkoušel všechny způsoby, které mu paměť připomněla. Všechny pokusy byly marné.
Pak si oddechl a snažil se sebrat myšlenky. Jako vždy, když nešel problém řešit přímo, začal hledat postranní cesty. O použití síly nemohla být samozřejmě vůbec řeč. Na okamžik si představil, jak by se dostával řekněme do vlastní rakety, přes poklop z velmi tvrdé oceli, pevně přitisknutý k rámu mocnými pákami. Takový úkol by byl nad síly i toho nejkvalifikovanějšího kasaře. Takový obor kdysi existoval, ale teď už jsou triky toho svérázného řemesla zapomenuty a tady by stejně nepomohly.
Ještě nekonečně dlouho, jak se mu aspoň zdálo, hledal jeho mozek nesmírně intenzívně alespoň sebenepatrnější možnost, jak se dostat do cizí kosmické lodi. Nakonec si musel čestně přiznat, že už není schopen na nic přijít a že se do rakety nedostane.
Pak beze spěchu — čas teď už ztratil smysl — klesl na povrch rampy a ulehl, snaže se udělat si co největší pohodlí. Nad ním čněl a zaobloval se do výšky hladký bok rakety. Ve skafandru bylo teplo a kyslík z lahve ještě proudil, i když jistě už poslední kapky. Na okamžik dostal chuť okamžitě uzavřít přívod, než přijdou ty nejtěžší, poslední okamžiky... Už natahoval ruku po kohoutku a ani při tom nepociťoval nějakou hrůzu a strach před smrtí, ale jen hlubokou únavu, jakou pociťuje člověk po dokončení těžké, ale zajímavé práce, když si v tom okamžiku náhle uvědomí, jak je unaven a že nemůže vydržet bez odpočinku už ani minutu.
Jeho prsty nahmátly kohoutek a ten dotek mu připomněl Sencova i to, jak si Sencov pořád kohoutek přivíral.
Klid byl naráz ten tam, ruka prudce ucukla. Sencov tam dole jistě čeká! Musí k němu, aby byli aspoň v posledních chvílích spolu.
Pomalu se převalil na břicho, zvedl se na kolena, pak se vztyčil docela a dal se do pohybu. Ne však dolů, ale jako předtím, nahoru po rampě.
V hloubi jeho mozku, aniž o tom sám věděl, se neustále odpočítávala skutečná vzdálenost, kterou ušel, a čas, který na to potřeboval. A ty údaje říkaly, že na vchod narazil dřív, než se dalo předpokládat, div ne na samé zádi kosmické lodi, kde se vchod dal těžko očekávat a spíš tu měly být motory, zásoby paliva a energetická zařízení. Pracovní prostory, o obytných vůbec nemluvě, by měly být někde dál. Automobil může mít samozřejmě motor umístěn kdekoliv, vpředu nebo vzadu. Avšak v případě meziplanetárního letounu, který nutně musí být raketou, může být motor jedině na zádi, ať už kosmická loď patří kterékoli planetě. Sencov by to byl pochopil hned... Jakpak mu asi je?
Rain lezl a lezl, už skoro v bezvědomí, a jeho ruka už neklouzala po boku rakety. Něco ho přitahovalo jako magnet a musel sebrat všechny síly, aby pochopil, že tím magnetem bylo červené světélko, které se neznámo kdy rozsvítilo a k němuž teď lezl. Nedivil se ani světélku, ani své jistotě, že někde u něho musí být vchod.
A skutečně ho objevil — tady, pod signálním světélkem, a vedle něho byly tři malé prohlubně, rozmístěné v trojúhelníku. Rain, jako by přesně znal návod, vložil do prohlubní tři prsty a část pláště, ohraničená sotva znatelnou rýhou, začala pomalu ustupovat do nitra kosmické lodi. Zazářil nepravidelný čtyřúhelník se zaoblenými rohy, vchod do rakety ...
Rain se převalil přes práh. Tvář měl zkřivenu grimasou. Každý úder srdce bolestně pociťoval ve spáncích.
Vlezl do prostorné čtvercové místnosti. Čtyři ohnuté páky se narovnávaly a vmáčkly příklop vchodu nazpět do obložení. Na stěnách se rychle, v krátkých intervalech, rozblikala světla. Blikala dlouho. Rain se na ně okouzleně díval a usilovně přemýšlel, co má dělat dál...
Ozvalo se tiché syčení. Rain sjel očima k barometru — na to, aby zvedl ruku k očím, neměl dost sil. Přístroj ukazoval, že tlak stoupá.
Dokonce i jestliže teď do komory, v níž ležel, neproudil kyslík, ale nějaký jedovatý plyn, nemělo smysl utíkat, protože jeho čtvrthodina už končila...
Ručička barometru se posunovala stále dál. Rain uslyšel něčí chroptivý, skomírající dech, jen s námahou pochopil, že to dýchá on sám a pak si strhl přilbu...

7

Jakmile Korobov uslyšel výkřik Kalveho, trhl sebou a ohlédl se. Ten podivný, nestvůrný tvor, podobný velké lesknoucí se žábě, se vynořil odněkud zpod rampy a vyrazil prudce kupředu s tlumeným vytím. Nedaleko nich se zastavil a zůstal viset ve vzduchu asi tři metry nad zemí.
„Létá?" zašeptal užasle Kalve.

Žába natáhla dlouhé přední pracky — byly ovšem tři a s plochými přísavkami na koncích. Pracky se přitiskly ke stěně rakety. Ticho prořízlo několikeré krátké, pronikavé hvízdnutí; i pod ochranou skafandrů by si byl člověk nejraději zacpal uši, jak byl ten zvuk protivný.
„No, to je hlásek!" zabručel Korobov. „Teď už chápu, proč jsme je slyšeli až v raketě."
Pak se pracky natáhly a Marťan — či jak mu říkat? — visel nepohnutě, jako by si prohlížel lidi zrovna tak soustředěně, jako oni jeho. Kalve na sobě znova ucítil podivný pozorný pohled. Pak létající žába prudce poskočila o kousek dál. Znova se ozvaly pronikavé zvuky, jako by s jekotem pukal samotný plášť kosmické lodi.
„Ale, ale!" řekl Korobov. „Tohle jsme si neujednali. Zničí nám raketu."
„Jedeš, ty!" vykřikl a mávl rukou. A tajemný tvor poslechl a zmizel někde pod raketou.
„Nechápu, jak se drží ve vzduchu," řekl Kalve. „Bez nohou, bez křídel... Předpokládám, že to není živý tvor. Víš, co si myslím? Myslím, že je to automat, který buď jedná podle programu, nebo je řízen dálkově."
„Proč by nebyl živý?" zeptal se Korobov a nespouštěl oči z místa, kam se podivný tvor schoval. „Škoda, že jsem ho svým křikem vylekal a on se vzdálil..."
Vzdálil se, podívejme se, jak slavnostně se Korobov vyjadřuje o Marťanech, pomyslel si Kalve s trochou ironie. No, bylo by proč si jich vážit, jestli... jestli ovšem...
„Ne, není živý," řekl pevně.
„Protože nemá nohy? Není přece bezpodmínečně nutné, aby se podobal člověku."
„To ne!" Kalve se na okamžik zamyslel, jak by své myšlenky co nejstručněji vládni. „To se rozumí, že se hýbe a gestikuluje. Jistě! Ale cos udělal, když jsme ho spatřili? Vzpomínám, že jsi dokonce trochu nadskočil."
„Nadskočil... No a?"
„Nadskočil a takhle jsi nadzvedl obočí. A vykročil jsi k němu. Byl jsi udiven. A co jsem udělal já?"
„Nedíval jsem se na tebe. Co tedy?"
„Patrně něco podobného. To je přirozené, byli jsme udiveni a také trochu vzrušeni, prostě reakce na něco nečekaného, zkrátka nepodmíněný reflex. On se měl také podivit a projevit zájem. On nás taky viděl poprvé!"
„No, to měl."
„Ale nepodivil se."
„Podíval se!"
„To byl jen takový náš pocit, že se dívá. Neudělal však ani jediné gesto. Chybí mu mimika, nemá přece obličej! Pes má tvář, kočka taky... Brouk mimiku nemá. A tenhle taky ne. Myšlení rozumové bytosti musí být bohaté a její citový svět řekl bych... obrovský. Nemůže vystačit s pouhými slovy. Slovo, to je informace. A cit je mimika! Gesto! Pohyb! A tady není nic. Je to brouk, velký brouk, velký instinkt a nic víc. A to hvízdání? Jediná nota. To není slovo, ani věta... Ano, takhle to je!"
Na dotvrzení svých slov Kalve sveřepě gestikuloval, vraštil čelo a jeho masitý nos div nenarážel do průhledné hmoty přilby.
„No dobrá, teď není čas na diskuse," řekl Korobov. „Vcelku máš asi pravdu, kdyby byl živý, šel by jistě hned k nám."
„Určitě to není myslící tvor," dál vedl svou Kalve. „Je to automat, který jedná buď podle programu, nebo ho řídí ti skuteční tvorové... Jestli má program, tak ne příliš složitý. Jen ty nejjednodušší operace. Samozřejmě, že společný jazyk nenajdeme, mluvit určitě neumí."
„Zkrátka, v pátrání nám nepomohou, ani co by za nehet vlezlo," řekl zachmuřeně Korobov, když si Kalveho sdělení zhodnotil po svém. „Aha, ještě jeden, nebo je to zase ten?"
Opravdu, vynořila se další, naprosto stejná žába. Vznášela se nad raketou a přikládala na ni své přísavky.
„Jak chceš, ale aby nám rozbíjeli raketu, to nedovolím!" řekl energicky Korobov. Přiskočil k rampě, mohutně se odrazil, až vyletěl a snesl se na plošině rampy.
Pak se vydrápal po amortizátoru na záď rakety a rozběhl se po jejím vypouklém povrchu, mávaje na žábu rukama, jako by odháněl slepici, která vlezla do zahrady. Kalve se mimoděk usmál.
Druhá žába se ukryla na stejném místě jako první. Korobov poklekl a pozorně prohlédl plášť rakety v místech, kde se ho dotkly přísavky.
„Ne, stopy žádné," řekl uklidněné Kalvemu a začal sestupovat. „Nechápu, co chtějí, ale zřejmě jsou neškodní."
„Těžko říct, co chtějí," pronesl Kalve zamyšleně.
Korobov už byl u něho a nerozhodně přešlapoval na místě, protože nevěděl, co dál. Nemohli přece nechat kosmickou loď bez dozoru a přitom bylo třeba hledat ztracené kamarády.
„Dobrá," řekl konečně. „Nejdřív najdeme chlapce a teprve pak... Zatím se tady motáme už čtvrt hodiny bez užitku."
Stáli před problémem, jak otevřít dveře. Kalve rozsvítil reflektor a začal přejíždět světlem po dveřích a okolní stěně. Pak se snažil nahmatat rukou případný skrytý výstupek. Ale také marně. Oba zkoušeli vysílat různé signály na několika vlnových délkách. Dveře však nepovolovaly.
„Ze by snad na biotoky?" zeptal se Korobov.
„Je to jistě něco jednoduchého," odpověděl Kalve. „Biotoky, to je příliš složité. Vysaď mne, podívám se nahoru!"
Korobov si stoupl těsně ke Kalvemu. Ale Kalve se sotva dotkl rukama jeho ramen, aby se vytáhl nahoru, a vtom pod nimi něco sotva slyšitelně cvaklo. Dveře se potichounku zvedly.
„To se podívejme," řekl Korobov.
Kalve se usmál.
„Docela primitivní, mechanický princip. Vcházení je zautomatizované, aby lidé nemuseli dělat rukama zbytečné pohyby. Stačí šlápnout. Prach zřejmě ucpal drážky a bylo třeba naší společné váhy. Dveře na principu biotoků by byly nesmyslný přepych i při ještě vyšší technické úrovni. A všiml sis, že tudy už dávno nikdo nešel? Prach je nedotčen...

To nejspíš znamená, že na družici doopravdy není živá duše. Obývají ji jen tyhle automaty. Co se dá dělat! Jak to vypadá v raketě?"
Korobov začal volat Azarova. Raketa neodpovídala.
„Zase přerušené spojení," řekl Kalve. „Ze by působení ionizace?"
Korobov neodpověděl. Pak otočil regulátor hlasitosti naplno, zhluboka se nadechl a zařval do mikrofonu tak, že mu až zarezonovala přilba. A najednou se odněkud, zdálo se, že z bezprostřední blízkosti, ozval Sencovův hlas:
„No, tady už je to zajímavější..."
Odpověděl mu známý tichý, bručivý Rainův hlas.
„To jsou oni!" vykřikl Kalve.
Korobov zařval:
„Sencove! Haló!"
Oba se vrhli ke dveřím, připraveni běžet, hledat, přispět na pomoc... Zvuky se však neopakovaly, ať sebevíc křičeli do mikrofonu, takže mohli vybít akumulátory a strhat si hlas.
Dveře zatím s tichým šramotem zmizely kdesi nahoře a odkryly vchod do slabě osvětlené chodby.
„Jak jsou živi, tak je najdeme!" řekl Kalve a rozhlížel se za dveřmi.
„Teď už to bude maličkost!" prohlásil přesvědčeně Korobov. „Hlavně aby Azarov..."
„Co má být?" Azarovův hlas zazněl ve sluchátkách tak nečekaně, že sebou trhli.
„K sakru! Proč ses neozýval? Slyšels je?"
„Koho?" zeptal se rychle Azarov.
„Jak to, koho? Samozřejmě Sencova!"
„Já jsem slyšel jiné věci," odpověděl Azarov po krátkém odmlčení. „Kde jste?"
„Otevřeli jsme dveře," řekl Korobov. „Vycházíme. Slyšeli jsme je. Volej je neustále."
„Zlomte vaz. A nebuďte tam dlouho!" řekl Azarov.
Sotva kosmonauti vkročili do chodby, dveře za nimi znovu sjely na své místo. Nešli dále, dokud se Korobov nepřesvědčil, že i z téhle strany není problém dveře otevřít. Cesta byla jasná — chodbou, vedoucí na obě strany a mizící v temnotě. Jenomže ...
„Doprava nebo doleva?" zeptal se Kalve.
„Hlavně se strefit," řekl Korobov.
„Co abychom se rozdělili?" navrhl Kalve, třebaže měl pramalou chuť potulovat se sám. Ale Korobov rozhodně odpověděl:
„Ne, to nejde. Proto jsme šli dva, abychom si mohli navzájem pomáhat. Stát se může všelicos... Pojď, půjdeme — no třeba doprava. Jestli budou tam, tak určitě najdeme jejich stopy, podívej, co je tu všude prachu! Jestli žádné stopy nenajdeme, vrátíme se a půjdeme opačným směrem. I ve skafandrech dokážeme za pět minut prozkoumat takového půl kilometru. Dál stěží stačili dojít!"
Na první dveře narazili asi po šedesáti metrech. Všude bylo liduprázdno. Korobov se už obrátil a chtěl jít dál, ale Kalve ho náhle chytil za loket.
„Támhle se něco leskne!" řekl a udělal několik rychlých skoků.
Korobov si ještě nestačil uvědomit, oč jde, a Kalve se už nezvykle rychle shýbl a zvedl ze země nějaký předmět. Pozvedl si ho k přilbě. Pak ho podal Korobovovi, který hned přiskočil za ním.
„Tak vidíš," řekl udýchaně. „Byli tu!"
Na dlani se mu lesklo malé kovové pouzdérko. Byl to přenosný počítač částic, jaké byly ve všech místnostech rakety a zaznamenávaly ty nemnohé částice s velmi vysokou energií, kterým se podařilo proniknout pancířem kosmické lodi. Sencov, nebo ještě spíše Rain, vzal jeden z těchhle počítačů s sebou, když opouštěl raketu, protože se možná plně nespoléhal na indikátory radioaktivity zamontované do skafandrů.
„Zřejmě tu byli," řekl Korobov.
„A skoro bych řekl...," nakousl Kalve. „Podívej, není tu ani stopa. Řekl bych, že nešli, ale byli vlečeni, či neseni! Možná, že týmiž automaty, které jsme viděli."
„Jasně!" řekl Korobov. „Rychle za nimi!"
Pevně sevřel počítač v ruce a spěchal dál chodbou. Kalve nezůstával pozadu, ale po chvíli poznamenal:
„Nezdá se ti, že jdeme pořád nahoru?"
„Vypadá to tak," odpověděl Korobov. „Ale třeba se nám to jen zdá. Ale i kdyby, tak co na tom?"
„Nic," odpověděl Kalve. „Zajímalo by mě, kam nás tahle chodba dovede?"
Nakonec je dovedla k zavřeným dveřím. Teď však už věděli, jak se v tomhle světě otevírají.
Za dveřmi byla jen další chodba. Když do ní vstoupili, padla jim ihned do očí modravá tabulka na stěně, pokrytá jakýmisi pravidelnými vzorky sestavenými z úseček, které bylo vidět i pod vrstvou prachu. Kalve nahlas vzdychl.
„Hm," zabručel zamyšleně.
„Copak?"
„Jenom to, že tu máme písmo... Družice je tedy přece jen obydlena rozumnými tvory. Automaty písemné instrukce nepotřebují."
„Je nebo byla obydlena ..."
„Když už jednou byla, tak je," řekl Kalve. „Lidstvo nevymírá. Nanejvýš se může přestěhovat jinam. Život je celkem vzato zařízen docela dobře."
„Jdem dál," řekl Korobov. „Promluvíme si o tom až pak."
Do vrstvy prachu u dveří nakreslil prstem znamení ve tvaru písmene K. Písmeno se okamžitě rozehrálo jasnými barvami.

Zaujatý Kalve přejel rukavicí po stěně a očistil kousek stěny od prachu.
„To by se mělo obkreslit," řekl a prohlížel si slabě svítící vzory, které se vinuly po stěně. „Moc zajímavá věc!"
„Hned jak chlapce najdeme, ofotografujeme všechno, co se dá, a na Zemi to prozkoumáme," pobízel ho Korobov.
Ale teď asi nebylo na místě mluvit o Zemi... Zatím je každý krok od ní vzdaloval a tak bylo nejlepší hledět si práce a nemyslet na to, co bude.
Kalve se rozběhl za Korobovem, který už otvíral další dveře.
„V tomhle se nevyznám," řekl Korobov po krátké pomlce. „Laboratoř nebo co?"
Kalve se mu podíval přes rameno.
Stěny rozlehlé místnosti se viditelně zužovaly, jako kdyby malíř notně přehnal perspektivu. Po obou stranách úzké chodby stály na nízkých podstavcích průhledné hranaté skříňky, naplněné jakousi šedivou hmotou.
Ve žlabech, zakrytých průhlednými víky, se táhly na všechny strany různobarevné trubky nebo snad kabely a procházely zadní, nejkratší stěnou. Osvětlení tu bylo docela jiné, teplé, s odstínem do fialová, docela jiné než ten šedivý, mihotavý přísvit, na který si už Korobov i Kalve začali zvykat.
Přistoupili k jedné skříňce. Její průhledný povrch za světla slabě zářil. Prohlíželi si ji blíže. Přední stěna, za níž bylo jasně vidět šedou hmotu, se zdála jednolitá jenom zdálky. Ve skutečnosti se skládala z mnoha malých čtverců, celá skříňka byla rozdělena na spoustu oddílů jako nějaká kartotéka. Kalve opatrně zatáhl za jedno víčko a tu se k němu začal pozvedat průhledný žlábek naplněný šedou hmotou. Současně se přední stěna zásuvky rozblikala červeným světlem.
Kalve odtáhl ruku. Zásuvka se opět pomalu zasunula a červené světlo zhaslo.
„Čert ví, co to je," řekl Kalve. „Možná, že z tohohle vyrábějí umělé hmoty? Nebo je to něco jako plantáže, na kterých rostou živiny? Na chlorellu to nevypadá. Rozhodně je to záhada. Musíme být moc opatrní a ničeho se zbytečně nedotýkat, nebo se zdejší páni, nedej pánbůh, urazí!"
„V žádném případě," souhlasil Korobov. „Říkáš živiny? Ale moc chutně to nevypadá..."
Znova vytáhl krajní zásuvku, přidržel si ji prsty a sklonil se k ní, aby si dobře prohlédl nerovný povrch. Kalve zvedl výstražně ruku, ale už bylo pozdě.
Ze zásuvky vyskočil modravý hádek a na okamžik zatancoval na pilotově přilbě. Korobov se prudce vzpřímil, a rozhodil ruce — Kalve viděl průhlednou částí přilby, jak se mu tvář zkřivila bolestí. Korobov se těžce zhroutil na podlahu a přitom udeřil loktem přímo doprostřed zásuvky, která se pomalu zasunovala zpátky. Kalve chytil Korobova za ramena a odtáhl ho doprostřed chodbičky. Pak mu naplno otevřel přívod kyslíku a začal s umělým dýcháním, ve skafandru to byla dřina. Když se mu už zdálo, že je všecko marné, Korobov otevřel oči. Odstrčil Kalveho a se zlověstně zachmuřenou tváří se pomalu postavil.
„Už je to dobré," řekl. „Jen mě to omráčilo. Jak vidět, všechno je tu pod pořádně vysokým napětím. Už ať jsme odtud, kdo ví, co by se ještě mohlo stát!"
Pošilhávajíce po krytu zásuvky, který se znova červeně rozzářil, pomalu procházeli dvěma řadami průsvitných schránek. Kalve se neklidně ohlížel. Znepokojující červené světlo pořád nezhasínalo ... Korobov řekl napůl tázavě:
„To asi jen ohlašuje, že je narušen normální režim."
Došli k zadní stěně místnosti. Opatrně překročili práh.
Rozevřel se před nimi rozlehlý kulatý sál. Zřejmě to bylo centrum, kolem něhož se v pravidelném kruhu rozkládaly schránky s šedou hmotou. Vůbec kruhový tvar asi vedl k pochopení celého vnitřního půdorysu Deimosu. Bylo však trochu předčasné dělat ukvapené závěry, zatím si stačili prohlédnout jen mizivě malou část družice.
Stále vzrůstající obavy o osud kamarádů jim nedovolovaly, aby se zdrželi. Sencovovi a Rainovi zbývaly poslední minuty...
Vešli do chodby kolem další místnosti s průhlednými skříňkami. Chodba je přivedla zpátky k příčce, u které Korobov nakreslil písmeno. Zřejmě byla okružní, podél její vnitřní stěny byly rozmístěny schránky šedé hmoty a vedly z ní patrně jen jedny dveře, kterými sem přišli.
Byli ve slepé uličce. Museli se vrátit na místo, odkud začali s pátráním. Teď bylo jasné, že touhle cestou Sencov ani Rain nešli.
Kosmonauti stáli nehybně, ohromeni tímto objevem. Korobov stále ještě svíral v ruce křehký přístrojek.
„Ale co ten počítač!" řekl už podruhé umíněně Kalve.
„Počítač," opakoval zachmuřeně Korobov. „Tady nejsou a nebyli. A co by tu taky dělali... Lidojedi tu nežijí a skafandry by stejně nesnědli. Stopy tu taky nejsou. Ale nesmíme ztrácet čas. Všechno se časem vysvětlí!"
Dali se téměř do běhu a jediné, v co ještě doufali (i když to nikdo z nich neřekl nahlas) bylo, že Sencov a Rain už sami našli raketu a teď sedí v kabině, poklidně dýchají kyslík a čekají na ně.
Když přiběhli ke dveřím do hangáru, kde stála jejich raketa, pozorně ohledali podlahu. Žádné nové stopy se neobjevily. Pak běželi dál chodbou. Ještě jedny dveře... Kalve si náhle z rozběhu klekl.
Reflektor ozářil známé vroubkované stopy bot, které se zřetelně otiskly na zaprášené podlaze.
Stopy vedly za dveře. Nazpátek nešly a Sencov a Rain tedy mohli být jedině tam, za dveřmi. Korobov nedočkavě šlápl na výstupek.
Dveře se neotevřely.
Pořád ještě nemohli tomu neštěstí uvěřit a znova a znova dupali na výstupek a opírali se o dveře, jako by bylo možno tenhle neznámý materiál zdolat něčím jiným , než výbušninou, a křičeli, jako by je mohl někdo uslyšet.
Potom ještě jednou s reflektory prohledali každý centimetr podlahy v bláznivé naději, že si nepovšimli vycházejících stop a že se kamarádi odtud přece jen dostali. Pak už jen seděli vedle neposlušných dveří, chvílemi se znova pokoušeli je otevřít a pak zas klesali na zaprášenou podlahu. Seděli tak dlouho, dokud se ručičky kyslíkových manometrů nezačaly tetelit kdesi blízko nuly.

Pak se Korobov zvedl, vzal Kalveho za rameno a pomalu se vydali k hangáru. Oba mysleli jen na to, že kdyby šli hned nalevo, tak... Ta myšlenka je tolik tížila, že šli nahrbeni — pokud ovšem mohli ve skafandrech.
Byla to těžká rána. Seděli v kabině v křeslech, dokonce si ani nesvlékli skafandry, ačkoli to bylo proti instrukcím. Namlouvali si, že si sedli jen na chviličku a že se hned zase vypraví na další pátrání. Všem bylo jasné, že to nemá smysl. I při té nejhospodárnější spotřebě musel Sencovovi a Rámovi dojít kyslík už před několika minutami. Už nemělo smysl sledovat vteřinovou ručičku, rychle obíhající po ciferníku, Kalve však od ní neodtrhoval oči. Korobov seděl zamračený, s očima sklopenýma. Průhlednou přilbu odložil na podlahu a třel si čelo (nesnesitelně ho bolela hlava) a poslouchal živě gestikulujícího Azarova.
Co mu mohl odpovědět? A proč teď šermovat rukama?
„Především a hlavně se mělo udržet spojení!" řekl stroze. „Zachytili jsme je i my, a jakou ty máš proti nám vysílačku!"
„Tak si to zkus!" odpověděl Azarov, otáčeje ladicím knoflíkem. „Poslechni si ten koncert!"
Opravdu, v pásmu mezi deseti a třiceti sedmi centimetry se v éteru děly nepopsatelné věci — něco tam mňoukalo a kníkalo, občas se rozezněly jasné trylky a pak najednou všechno zmlkalo, bylo slyšet jen ospalé, chraptivé zvuky, ale po krátké přestávce to propukalo nanovo.
Korobov tu kakofonii chvíli poslouchal a pak nařídil vypnout vysílačku, aby neplýtvali proudem.
„A co když to jsou signály zdejších obyvatel?" řekl nepříliš přesvědčeně Azarov.
„Nesmysl," odpověděl Korobov. „Prošťárali jsme div ne půlku družice a nikde po nikom ani stopa. Co ten poprask znamená, to ti samozřejmě nepovím, ale..."
„Ale já ti to povím," řekl Kalve s očima pořád ještě upřenýma na hodinky.
Oba se na něj podívali — Korobov se zájmem a Azarov nevlídně, protože mu Kalve bral poslední naději na záchranu kamarádů, kteří (kdyby se Azarovův předpoklad potvrdil) mohli najít útočiště u obyvatel družice.
„Prostě jsme zatím neměli čas, abychom se pořádně zamysleli," řekl Kalve. „Jestliže jsme v hangáru určeném pro rakety (a zřejmě skutečně jsme v hangáru pro rakety) a jestliže nás, či spíše hangár obsluhují automaty (a zřejmě ho automaty skutečně obsluhují), pak tyhle automatické mechanismy musí odněkud dostávat příkazy ... takhle to asi je."
„Proč?" zeptal se Azarov. „Mohou mít přece samy..."
„Logické ústrojí? Ne, nemyslím, to je v rozporu s principem účelnosti. Tisíc aritmometrů nenahradí jeden počítací stroj. Tohle všechno nám tedy dává důvody předpokládat přítomnost složitých kybernetických zařízení, která mají na starosti řízení automatů a jejich kontrolu. Někde na družici určitě musí být takovéhle centrum. Po drátě automaty informace nedostávají, to jsme s Korobovem viděli. Nemají žádný kontakt s podlahou hangáru. Dostávají tedy radiové povely. A to vysvětluje ty tvoje signály."
„Stop, stop!" řekl Azarov. „Radiové vlny přece stěnami nepronikají."
„Ovšemže ne," řekl Kalve. „Automatů je jistě spousta, určitě víc než frekvencí v omezeném pásmu. Tenhle hangár není jediný, jak jsme se s Korobovem přesvědčili. Automaty, které pracují na téže vlně, musí tedy dostávat povely výběrově."
„Zřejmě vlnovody," řekl zamyšleně Azarov. „Patrně je to tak. A vy jste mohli Sencova a Raina zaslechnout jedině proto, že jste v tom okamžiku byli někde na koncích téhož vlnovodu."
Při zmínce o ztracených kamarádech přetekl pohár Korobovovy trpělivosti. Už tak se stěží ovládal, hlava ho bolela stále nesnesitelněji (patrně od elektrického úderu v místnosti s šedou hmotou), ruka mu trnula a Kalve si tady zatím rozvádí teorie, jako by byl v přednáškové síni a nadšený Azarov napíná uši a ještě ke všemu začíná sám vymýšlet hypotézy, ale když měl udržet spojení, bavil se posloucháním nějakého chrčení. Korobov s námahou zvedl ztěžklou hlavu. Ještě chvíli a svalil by se jim tu vysílením.
Pomalu narovnal záda a těžce se zvedl z křesla. Azarov se zrovna ptal:
„A co podle tebe dělají ty automaty, co jste viděli?"
„Lítají," řekl zamračeně Korobov. „A dál už nedělají nic, jen pištĺ. Ale nám by neškodilo, kdybychom pro změnu začali něco dělat, co říkáte?"
Kalve se nasupil a pomalu zrudl.
„Prohlídka rakety ještě není skončena," pokračoval Korobov. „Půjdeme a sestavíme plán dalších akcí na místě. Na ničí pomoc spoléhat nemůžeme a usadit se tu nechceme. Půjdeme my dva," řekl Azarovovi (ten rychle přikývl a už bral ze skříně skafandr). A ty, Lajmone, se svlékni. Budeš mít službu v kabině a pak se zase s někým z nás vystřídáš."
„Já se zatím pokusím vypočítat...," začal Kalve. „Počkej, od čeho máš ten skafandr?"
Korobov vytočil ruku a prohlédl si loket, na který ukazoval Kalve.
„Nějaká špína... Aha, nejspíš ta šedá hmota. Jak jsem k tomu přišel?"
„Když jsi padal," řekl Kalve. „Už si vzpomínám, zabořil ses loktem přímo do otevřené přihrádky." Sebral s Korobovova rukávu tmavošedé drobty hmoty. „Prozkoumám to a pokusím se tomu přijít na kloub. Ze struktury se dá někdy leccos usoudit."
Kalve zapnul vysílačku a kývl kamarádům na rozloučenou. Ti si nasadili přilby a zmizeli za dveřmi výstupní komory.
Kalve zůstal v raketě sám. Teď tu bylo nezvykle ticho. Nebylo slyšet jemné vrčení televizních aparátů, nehučel počítací stroj opravující kurs kosmické lodi a ručičky většiny přístrojů bezmocně klesly k nulovému bodu. Kalve se zaškaredil, tohle ticho bylo nepříjemné a zlověstné. Jedině slabý bzukot vysílačky připomínal, že existují také veselé, radostné zvuky.
Rychle se pustil do práce, aby se toho dojmu z ticha nějak zbavil. Přistoupil k malé skříňce, v níž byl uložen přenosný elektronový mikroskop, a schválně přitom hlasitě šoupal podrážkami.
Oddělil částečku šedé hmoty a zapnul proud. Dlouho se díval na obrazovku a zaostřoval opatrnými pohyby prstů. Pak se přitiskl k okénku.

Hmota měla buněčnou stavbu. Nebyla to však kolonie prvoků, ale jakýsi mnohobuněčný organismus. Buňky byly protáhlé, s dlouhými výrůstky. Kalve zapomněl na všechno na světě a díval se a díval se, až ho oči bolely. Nějaké takové buňky už někde viděl. Ale kde? Nebyl biolog ani bionik a organické látky pod mikroskopem si prohlížel jen v povinném kursu kosmické medicíny. Co to tam měli za preparáty? Ne, sval to není. Ale něčemu je to strašně podobné. Co jim to vlastně předváděli? Nervové buňky. A pak ještě, ano, vypadá to přesně jako...
Korobov s Azarovem se vrátili za půl hodiny. Průzkum nepřinesl nic potěšitelného. Značná část článků slunečních baterií se při přistání rozbila. Televizní aparatura na zádi byla vyřazena z provozu a dva přistávací amortizátory se utrhly. Budou mít co dělat, aby to všechno dali do pořádku.
Ostatně teď stejně ze všeho nejvíc potřebovali pracovat. Pracovat ze všech sil, aby aspoň trošku přehlušili hluboký zármutek po přátelích, kteří zahynuli, aby neupadli do lhostejnosti, předznamenávající nevyhnutelnou záhubu.
Na to myslel Korobov, když čekal ve výstupní komoře, až mu proud ultrafialových paprsků očistí skafandr. Proč je Kalve nevítá? Zatímco si Azarov svlékal přilbu, nahlédl Korobov do kabiny.
Kalve seděl za stolem se svěšenou hlavou. Na zvuk otevírajících se dveří vůbec nereagoval.
„Co je ti, Lajmone, nejsi nemocen?" zeptal se Korobov. Jeho hlas se zvučně rozlehl z ampliónu, protože si ještě nestačil sejmout přilbu a mluvil přes vysílačku.
Kalve otevřel prázdné oči a olízl si rty.
„Víš na co umřeli Sencov a Rain?"
„Na nedostatek kyslíku," odpověděl přiškrceným hlasem Korobov, který se najednou na Kalveho rozzlobil, že začíná o věcech, o nichž by zatím bylo lip mlčet. „Ty snad o tom pochybuješ?"
„Konec konců je to tak." Kalvemu se zkřivily rty a odmlčel se. „Konec konců...," procedil znova po odmlce.
„Nedostatek kyslíku, to byla sekyra. Ale ránu tou sekyrou jsme zasadili my dva."
Korobov k němu rychle přikročil a objal ho kolem ramen. Kalve sebou trhl a setřásl jeho ruku.
„Ne, nezbláznil jsem se," řekl najednou docela klidně a unaveně. „Ani neblouznim!" Podal Korobovovi tenkou destičku s kousíčkem šedé hmoty, jejíž povrch se už potahoval podivnou vrstvičkou skořicové barvy. „Říkal jsi... Tak jsem se na to podíval. A víš, co to je?"
„Asi nějaká živina. Ne? Tak co?"
„Ne, živina to není. Je to tkáň, dokonce by se dalo říct živá tkáň, a skládá se z buněk, které připomínají mozkové."
„Čert nám byl tu tkáň dlužen!" vybuchl Korobov. „A co s ní my máme společného?"
„Víme, že tu někde musí být kybernetické ústředí," pokračoval Kalve. „Našli jsme je, ale nedovtípili jsme se to, protože to tam ani trochu nevypadalo jako naše kybernetické stroje. Ovšem ty průhledné skříňky jsou vlastně přístroje, a zřejmě přístroje velmi spolehlivé. Jenže místo našich mikromodulových nebo molektronových schémat mají organickou povahu, chápeš? Předtím jsme poškodili část toho schématu a tak jsme..."
„Tedy umělý mozek, že?"
„No, mozek samozřejmě ne, je to všechno daleko primitivnější. Spíš než mozek to je velký kybernetický přístroj, výpočtové zařízení. A my jsme..."
„Ale stejně, co to má společného se Sencovem a Rainem?" zamračil se ještě víc Korobov.
„Dovnitř se zřejmě dostali snadno, ze stop je vidět, že u dveří bezradně nepřešlapovali, viď? Ale nazpátek se nevrátili. Nám se nepodařilo dveře otevřít. Ze by něco poškodili? Sencov je opatrný a Rain dokonce velmi opatrný. A přesto nastala porucha."
„Ale my přece..."
„Jak to, že to nechápeš! Tady jsou zřejmě všechny automaty řízeny z jednoho ústředí, to usnadňuje práci a kontrolu. To mě napadlo už dřív. Ale my jsme pokazili blok přístroje, který byl nejblíž k východu. Vzpomínáš na červené světlo? Hlásilo poruchu a my to nevěděli. Měli jsme to však tušit a měli jsme... Možnosti techniky přece nejsou vyčerpány našimi zemskými schématy. Je to všechno tak nesmírně pitomé!"
Umlkl a zakryl si tvář dlaněmi. Korobov mu znova položil ruku na rameno.
„Pojď se oblíct. Budeš muset jít ty, sám se v tom nevyznám. Podíváme se, co se s tím dá dělat. Aspoň..."
Kalve pochopil, co Korobov nedopověděl — že je aspoň ještě spatří a rozloučí se s nimi.
Mlčky si šel pro skafandr. Korobovovi vystoupily lícní kosti, rty měl vyschlé a jeho oči zíraly bez jediného mrknutí někam do neurčitá. Takhle ho našel Azarov.
;„Kam se chystáte? Kalve vypadá jako na smrt nemocný a ty jakbysmet. Co je ti? V takovémhle stavu nikam nemůžete!"
Korobov ho mlčky odstrčil. Azarov uskočil ke stěně, položil ruku na páku nouzového uzávěru a vykřikl:
„Přisámbůh, že vás nepustím! Aspoň hodinku nebo půl hodinky si odpočiňte!"
Korobov se zarazil a podíval se na Azarova tak udiveně, jako by ho viděl poprvé. Pochopil, že je opravdu nepustí a že je v právu.
„Dobrá. Zpět, svlékat! Třicet minut odpočinku!"
Z kajuty ještě výhružně dodal: „Ale ne víc než půl hodiny!" Azarov pevně zavřel dveře, zapnul elektrický spánek a když se vrátil na své místo, začal si pozorně prohlížet malinkatý kousíček šedé hmoty v mikroskopu. Chvilku se díval, ale nepřemohl se a roztřásla se mu ramena. Zapnutá vysílačka tlumeně bzučela a šedé drobečky se osiřele povalovaly na stolní desce z plastické hmoty.

8

Až skoro za dvě hodiny se vzpamatovali natolik, že mohli vyjít z rakety. Kalve přece jen Korobova odradil od úmyslu jít do kybernetické ústředny, protože dva by tam byli zbyteční a i tady byla spousta neodkladné práce. Dohodli, že se

piloti hned pustí do oprav a Kalve že vystoupí nahoru sám a prozkoumá možnost obnovit řízení toho úseku, na jehož zaprášené podlaze leží bezvládná těla jejich kamarádů.
Kalve zamířil těžkým krokem k východu. Korobov za ním zavolal:
„Ale buď tam opatrný, Lajmone, sám vidíš, že to s nimi jinak nejde."
Než Kalve vystoupil z komory, zkontroloval invertor, připevněný na přilbě skafandru. Tenhle přístroj umožňoval vidět na speciální obrazovce síť elektrických proudů i tehdy, když jejich vodiče byly izolované nebo skryté. Invertor reagoval na magnetické pole vznikající kolem vodičů a poskytoval jeho viditelný záznam. Přístroj byl určen k opravám elektrické sítě rakety, Kalve však doufal, že ho bude moci použít i k prozkoumání konstrukce zdejších kybernetických strojů.
Už se chystal otevřít dveře do chodby, ale Korobov náhle upozornil:
„Zas ty automaty. To je krása!"
Jeho hlas se rozlehl současně ve všech přilbách. Azarov a Kalve se otočili.
Ve stěnách hangáru se otevřelo několik průchodů, jejichž zaprášené poklopy až dosud k nerozeznání splývaly s hladkými stěnami. Z průchodů se vynořily podivné kuželovité mechanismy, navrchu opatřené hřebeny, velmi podobnými těm, jakými si kdysi zdobili přilby římští legionáři.
Zvolna pluly vpřed. V hangáru bylo mrtvé ticho. Oba muži na rampě a Kalve u dveří se zvědavě i znepokojeně dívali na podivné figury.
Když roboti připluli blíž, bylo jasně vidět, že se jejich hřebeny skládají z mnoţství jemných a pružných páček, mírně ševelících na všechny strany — jako když si klavírista před koncertem rozcvičuje prsty.
„Nějak moc si dovolujou!" podivil se Azarov.
„Tohle se mi ani trochu nelíbí," řekl polekaně Kalve. „To vypadá jako ..."
Ale nedokončil. Roboti, jako by chtěli co nejrychleji rozptýlit jeho pochybnosti, prudce změnili směr a rozdělili se na dvě skupiny. Jedna zamířila k přídi rakety a druhá k zádi. Tykadla zavířila a natáhla se kupředu.
„Zadržte je!" vykřikl Kalve a vrhl se k raketě.
Zablýskl duhový výboj, pak ještě jeden a další...
„Pozor!" houkl Korobov nečekaně hlubokým basem. „Nepřibližujte se!"
Nad raketou vystouply sloupy modravého kouře. V kouři bylo nejasně vidět, jak se roboti na dvou místech jako by přisály ohnutými páčkami k bokům rakety. Znova zableskl výboj. Znělo to nejdřív jako zákeřné výstřely zblízka, pak přešly jednotlivé výstřely v prudkou kulometnou dávku a konečně se výboje slily v jediný řvoucí plamen. Svítil tak ostře, že až oslepoval. Zdálo se, že hoří celý obal rakety.
Kalve si instinktivně zakryl přilbu loktem, aby ochránil oči před nesnesitelnou září, ale přesto ještě zahlédl, jak se ohnivý jazyk noří do trupu rakety a jak pomalu postupuje jemná čára řezu.
„Raketa!" stačil vykřiknout, ale Korobov už sveřepě zařval: „Na ně!" a vrhl se na nejbližšího robota. V té chvíli přestávala všechna zdvořilost a meziplanetární diplomacie, protože tohle byl docela jasný útok na kosmickou loď, a oni se museli bránit.
Korobov se rozpřáhl a udeřil nejbližšího robota, nástroj se však odrazil od neprůrazného pancíře. Automaty pokračovaly metodicky v práci, jako by se jim v tom nikdo nepokoušel bránit, a řezy v trupu rakety byly stále hlubší a tak rovné, jako by raketa ležela na operačním stole a ten nejzkušenější marťanský chirurg, obstoupený celou suitou oheň chrlících asistentů, provedl první řez.
Azarov se obratně přiblížil a pokusil se zasáhnout páčky jednoho automatu, zjistil však, že i ony jsou chráněny týmž neproniknutelným obalem.
„Převrhnout je!" vykřikl Kalve a už se všichni tří kosmonauti vrhli na robota, visícího nízko nad podlahou a pokoušeli se ho převalit a odtáhnout stranou. Kužel však okamžitě zaujal předchozí polohu (zřejmě udržovalo jeho rovnováhu speciální zařízení) a jedna páčka se pomalu, takřka nerozhodně ohnula a natáhla se k Azarovovi... Korobov jen tak tak stačil Azarovovi podrazit nohy a povalit ho na podlahu.
„Vy jste se zbláznili, co když dostanete ránu?" vykřikl. „Takhle je nezastavíme."
V sále to krátce zaburácelo. Z trupu rakety vyšlehl ohnivý meč a srazil nejbližšího robota. Ten se okamžitě pokryl puchýři a jeho tykadla se bezmocně stáhla. Za okamžik se znetvořený mechanismus převrátil na bok, jako z posledních sil poskočil stranou a se zaduněním se zřítil na podlahu.
Vypadalo to, jako by se kosmická loď, opuštěná lidmi, rozhodla, že se ubrání vlastními silami. Korobov, ohromený tím výjevem, poskakoval na místě se zaťatými pěstmi a povykoval: „Jen do nich! Do nich!" A najednou s hrůzou pochopil, co se stalo: hořáky automatů zasáhly nádrže s palivem. V inertní atmosféře nemohlo palivo vybuchnout, zřejmě však nějaký přespříliš snaživý automat rozřízl nádrž s okysličovadlem.
každém okamžiku mohlo dojít k výbuchu, který by byl s to rozmetat celý hangár! Korobov si to uvědomil ve zlomku vteřiny a už už chtěl vykřiknout, aby se jeho druhové zachránili...
tom okamžiku ohnivá smršť zhasla. Ostatní roboti natáhli k zuřícímu ohni po jednom tykadlu. Vznesl se hnědý obláček a plamen okamžitě zhasl.
Pak se rozlehly zvučné údery a na přídi i na zádi takřka současně dopadly na podlahu dva pláty vyříznuté z pláště rakety. A roboti, jako by jim o víc nešlo, zatáhli tykadla a pomalu se vzdalovali směrem k otevřeným otvorům. Útok z nepochopitelného důvodu přestal, mohl se však kdykoli opakovat. Bylo nezbytné zachránit z kosmické lodi vše, co se ještě dalo.
Korobov spěšně stiskl poplašné tlačítko. Vstupní otvor i vnitřní dveře se otevřely dokořán. Kal ve, jemuž se zdálo, že i raketa sama teď skrývá nebezpečí, překonal okamžitý strach a vrhl se do oddělení, ve kterém byly uskladněny zásobní kyslíkové láhve. Vzal jednu do náručí, s námahou ji nadzvedl a táhl ji úzkou chodbičkou k východu. Neustále při tom

narážel lahví nebo skafandrem o stěny. Korobov běžel do akumulátorové stanice, protože se museli snažit zachránit aspoň část akumulátorů, bez energie by na tom totiž nebyli o mnoho lip než bez kyslíku či bez potravin, které si vzal na starost zase Azarov.
Kalve postavil láhev na zem a vydal se pro další, ale nedalo mu to a zaběhl do kabiny — nejvíc se bál o kybernetické přístroje za obložením stěn. Zdržel se tam jen chviličku, ale vyšel odtud vrávoravě, tak strašné bylo to, co tam uviděl. Zuřivě chytil další láhev, naložil si ji na záda a s vypětím všech sil vzal ještě jednu pod paždí.
Aniž si ještě pořádně uvědomili zkázu rakety, nepřestávali z ní zachraňovat všechno, co se dalo. Azarov vyhodil vstupním otvorem náhradní bloky k rádiové stanici, průhledné pytle s potravinami a se železnou zásobou vody, tu si s sebou vzali pro případ, že by se porouchalo regenerační zařízeni, a teď jim to přišlo vhod, protože regenerační přístroje se nedaly vynést. Korobov zachránil z kabiny palubní deník s mikrofonem a schránkou na magnetofonové pásky. Opatrně to položil na podlahu a dříve než znova vylezl na rampu, zeptal se Kalveho:
„A co když jsou definitivně pryč? Proč s tím přestali? Možná že teď zakročí tamti?"
Kalve zvedl tvář, po níž crčely praménky potu, na okamžik se zamyslel, co odpovědět, a v tom zkameněl, protože spatřil, jak se dveřní deska do hangáru pomalu zvedla a zmizela nahoře. Upustil kazetu s filmem, kterou právě vynesl z rakety, a ta se s řinkotem kutálela po podlaze ... Korobov ztuhl.
Na prahu se objevily podivné postavy. Vysoké přibližně stejně jako lidé, kráčely nejistým krokem pomalu kupředu, jako by se něčeho bály. Držely se zpříma, pohybovaly se stejně jako lidé na dvou okončetinách a nemotorně mávaly nepochybně rukama. Byly jen dvě.
Korobov i Azarov se mlčky, s vytřeštěnýma očima dívali na blížící se postavy v černých pytlovitých skafandrech. Ve válcovitých přilbách nebylo vidět žádné průhledové okénko, a to dodávalo těmhle černým tvorům bez tváří tajemně pochmurný vzhled.
Korobov zahuhlal:
„Tady vás máme, pánové! Já vám ukážu!"
Azarov jako popíchnutý jeho slovy proti nim prudce vyrazil a výhružně zvedl ruku. Korobov se ho marně snažil zadržet. Azarov začal křičet selhávajícím hlasem:
„Okamžitě, ale okamžitě toho nechtě! Copak nemáte rozum? Co jste to provedli?"
Křičel a nemyslel na to, že ho obyvatelé družice třeba neslyší a i když slyší, tak mu stejně nerozumí.
Příchozí přidali do kroku. Šli těsně za sebou a zdálo se, že nemají v úmyslu vyjednávat. A už první černá postava nemotorně doběhla k raketě a za ní přiběhla i druhá, která po ní s nepatrným zpožděním opakovala přesně všechny akce. Strnulý Kalve pozoroval téměř lidské pohyby představitelů neznámého světa, zřejmě pospíchajících, aby z poškozené kosmické lodi cosi získali a dovršili tak dílo poslušných automatů.
Azarov vytrhl ze svorky univerzální nástroj, a když k němu první postava doběhla, prudce vykročil a rozpřáhl se...
Kalve zvedl obě ruce v tragickém gestu a Korobov se celý napnul a vrhl se vpřed, aby buď Azarova strhl nazpátek, nebo mu pomohl, kdyby se s ním rozzlobení obyvatelé chtěli vypořádat.
K střetnutí však nedošlo, zdejší obyvatelé zřejmě nebyli krvelační. Nepodnikli dokonce nic na svou obranu. Jedině vyšší z obou postav se na okamžik zastavila, zvedla ruku a plně pochopitelným lidským vyčítavým gestem si poklepala na přilbu. Azarov uskočil a nervózně se zasmál.
Cizinci šplhali po rampě do rakety. Za okamžik zmizeli ve vstupním otvoru. To už se lidé konečně probrali ze strnuti a vrhli se za nimi — v těsné raketě se zdejší obyvatelé už nebudou moci vyhnout vysvětlení. Korobov první vskočil do vstupního otvoru a rozhlédl se, těžce popadaje dech: nikde nikdo... Vpadl do kabiny, ale i ta byla prázdná. Pak se rozběhl chodbou na druhou stranu a za ním běželi s ohlušujícím dupotem Azarov a Kalve.
Cizinci byli v kyslíkovém oddělení, kde s horečným spěchem vyprošťovali naplněné kyslíkové láhve z držáků, ty láhve, jichž se používalo k zásobování skafandrů. Horlivě si pomáhali. Lidé stáli nehybně a hrozivě zahrazovali východ z těsné místnosti. Azarov stále ještě svíral v dlani univerzální nástroj a byl zřejmě připraven použít zbraně, jestliže selže diplomacie. Kalve zimničně vymýšlel, jak začít rozhovor, jak nějakým srozumitelným způsobem vysvětlit, že došlo k nedorozumění a vyžádat si pomoc, pokud jim ji samozřejmě mohli poskytnout.
V tom okamžiku se obě postavy vztyčily. Černé skafandry se rozevřely, spadly a pod známou průhlednou přilbou uviděl Korobov nekonečně drahou, nasupenou tvář Sencovovu.

9

Pět kosmonautů procházelo pomalu chodbou cizí rakety — opatrně, aby se něčeho nedotkli, aby něčím nepohnuli. Tu kosmickou loď, která je zachránila v hrozných okamžicích radiačního útoku, už opustili. Řekli si, že jen dočasně, ale v hloubi duše všichni chápali, že raketa, tak drahá jejich srdcím, už nikdy nevzlétne. Škody způsobené vzteklými roboty byly příliš velké — v plášti rakety byly vyříznuty dva široké otvory, jeden na přídi a jeden na zádi. Raketa přestala být hermetická a především byly naprosto znehodnoceny kybernetické přístroje, které se octly zrovna v cestě žhavých proudů z hořáků. Jejich oprava, jak konstatoval po zběžné prohlídce Kalve, byla nemožná, a na to, aby letěli bez nich, nebylo ani pomyšlení.
A tak udělali kosmonauti to jediné, co jim zbylo: odnesli z rakety všechno, co pro ně mohlo mít nějakou cenu, a přenesli to do cizí kosmické lodi. Tady mohli aspoň shodit skafandry, odpočinout si, promyslet svou situaci a snažit se najít nějaké řešení. Stala se nenapravitelná věc, to rozumem chápali, jejich srdce však odmítala uvěřit, že jsou ztraceny všechny naděje na návrat k Zemi a že budou nuceni strávit na téhle družici dlouhá léta — či jak dlouho ještě budou žít. Možná, že výraz „dlouhá léta" byl příliš optimistický. Z vlastní rakety se jim podařilo zachránit jen kyslíkovou rezervu. Rozebrat regenerační zařízení za stávajících podmínek, bez speciálních nástrojů, bylo nemožné. Pravda, cizí raketa má

zatím vlastní kyslík, nikdo však nevěděl, kolik ho v nádržích je, a to ještě jeho dodávka mohla v kterémkoli okamžiku ustát.
A i kdyby jim kyslík vystačil nadlouho, stejně by je čekal hlad a žízeň po vyčerpání zásob, které měli na palubě. Byly přece rozpočítány na dobu cesty jen s malou rezervou.
Ale ať to bylo jakkoli, odklad získali, a teď se tedy pomalu nořili do dalších a dalších prostor cizí kosmické lodi.
Když vyšli z tlakové komory, octli se v rozlehlém, ale úplně prázdném sále. Tady už Sencov s Rainem byli, ale dál se nestačili podívat, kromě toho pospíchali, aby byli co nejdřív zpátky. Teď našli východ ze sálu docela snadno. Všichni postupovali chodbou, jejíž podlaha byla vyložena zvláštními dlaždicemi nepravidelného tvaru. Šli, ale nemohli se zbavit pocitu stísněnosti, padajícího na člověka, když se náhodou dostane do cizího bytu v nepřítomnosti jeho majitelů a když na každém kroku odhaluje nějaké nečekané, intimní a pro zasvěcence milé podrobnosti, jež však nezasvěcenému zhola nic neříkají.
Mimo raketu tenhle pocit neměli, tam neměli ani pocit domova. Hangár i celá družice byly na zemské poměry až příliš rozlehlé a přísně technický smysl všech místností i zařízení byl až příliš zřejmý. Tady už byla měřítka jiná, dala se srovnávat se zemskými a byly tady i stejné podrobnosti a maličkosti, které oživují kterékoli obydlí, podrobnosti, které svědčí nejen o myšlenkách, ale i o citech rozumné bytosti, ať už vzorek na podlaze, nebo velmi zářivé, navzájem se nenápadně prolínající zbarvení stěn, kdy totéž místo z různého úhlu hrálo hned zeleně, hned zlatově a hned zas temně modře s nevýrazným světlým žilkováním. O estetickém cítění svědčila i osvětlovací tělesa a zrcadlící se dveřní desky.
Neznámým majitelům kosmické lodi byla zřejmě vlastní snaha o okázalost a sváteční lesk, ovšem pro skutečného kosmonauta vždycky byl a zůstane svátkem každý let. To všechno dělalo z Marťanů tvory neobyčejně blízké, třebaže vědomí jejich technické převahy způsobovalo, že se na každou změnu zabarvení a na každou dlaždičku dívali jako na zašifrovaný a zatím nepochopitelný objev.
„Stejně to tu mají moc hezké," poznamenal zamyšleně Sencov. „Myslím, že budeme muset projít až do přídě, tam se utábořím a hned... K sakru!"
Přepážka byla průhledná a Sencov na ni v chůzi narazil. Bez ohledu na průhlednost vyznačovala se patrně tvrdostí legované oceli, a tak si teď Sencov rozhořčeně třel loket skafandru.
„To je nadělení! Copak se nedostaneme dál?"
„Zřejmě," potvrdil Rain, který už byl vedle něho. Ohmatal pečlivě přepážku, ale po dveřích tam nebyla ani památka.
„Tak," procedil zachmuřený Sencov. „Zase už nějaké hádanky. Není toho trochu moc? Mě už dokonale přechází chuť je luštit. Přesto se budeme muset poohlédnout, jak tenhle zátaras odklidit."
„Mě vynechte," prohlásil rychle Korobov a couvl. „Kategoricky odmítám cokoli tady mačkat nebo otevírat. Úplně mi stačí jedno dobrodružství!"
Sencov se ušklíbl, ale pro všechny případy také couvl.
„Tak co," zeptal se zezadu Azarov, „to chcete stát v chodbě?"
Sencov se nakonec dopálil a energicky rozrazil nejbližší boční dveře. Výplň se plavně zatáhla do stěny. Hleděli do prostorné místnosti působící podivným dojmem. Po dvou jejích stěnách se umně proplétaly průhledné i neprůhledné trubky, všude stály nádoby připomínající tvarem kaktusy a nízké skříňky, na jejichž dvířkách se modraly vyduté obrazovky.
„To bude laboratoř, ne?" řekl Sencov.
„Nejspíš fyzikální," odpověděl Korobov. „Tady ani nemusíme příliš hádat, stačí se podívat na ty přístroje. A podívejte, tamhle až v rohu to vypadá docela jako malinké toroidní zařízení. Zřejmě tu prováděli fyzikální pokusy."
„Ale," pokusil se namítnout Azarov.
„Nakonec nejsem fyzik, co?" zeptal se jízlivě Korobov. „Nezapomněl jsi náhodou, u koho jsem studoval?"
„To vím," řekl Azarov. „Ale tahle laboratoř je podle mého názoru přece jen chemická. Podívejte se na tu soustavu trubek, na ty nádobky, to přece nemá s fyzikou nic společného! Ručím za to, že u nás v chemicko-technické laboratoři, kde jsem byl na praxi, to bylo zrovna takové."
„Tak ať nás tedy rozsoudí Kalve," prohlásil smířlivě Korobov, který se v případě sporu už nejednou utekl k tomuhle prostředku. Kalve se ani tak rád nepřel, jako se spíš vždycky snažil najít nějaké společné hledisko. „Viď, že je to fyzika, Lajmone?"
„To vám nepovím," odpověděl Kalve. „Nejsem fyzik. A chemik taky ne. Ale všimněte si těch skříněk s obrazovkami. I člověku, který se nevyzná v kybernetice, musí být zřejmé, že to jsou přenosná výpočtová zařízení. A všecky ty trubičky a nádobky, všecky ty nádobky a tyčinky jsou podle mého názoru jenom pomocné. Počítače se snad musí chladit, a možná ještě nevím co..."
„Tak," protáhl Korobov. „Tos nás teda pěkně rozsoudil. Veliteli, tvůj názor si necháme nakonec. A podle tebe, Raine, to samozřejmě nemůže být nic jiného než observatoř, ne? Ze se ti to zdá?"
„Nic se mi nezdá!" odsekl Rain. „Jsem skoro přesvědčen, že to je laboratoř, která má k astronomii ten nejbezprostřednější vztah. Každý objektivní pozorovatel, jako například náš velitel, to bude nucen uznat. Kdo z vás mi zaručí, že tahle tlustá trubice, namířená ven, není refraktor? Jen se podívejte, jeden její konec se zužuje, to je samozřejmě okulár... Veliteli!"
„Samozřejmé je jen to, že tomu zbla rozumíme," řekl Sencov.
„Tak?" zabručel Rain. „Já vám to tedy dokážu!"
Rázně vykročil, aby prošel místností a prohlédl si záhadné přístroje zblízka. Ale buď nešikovně stoupl, nebo byla podlaha příliš kluzká, prostě uklouzl, ztratil rovnováhu a zoufale zamával rukama. Padal pomalu — to se projevovala nepatrná síla přitažlivosti ve srovnání se
zemskou — a kdyby byl neměl skafandr, pak by byl jistě mohl obnovit rovnováhu a udržet se na nohou. Skafandr mu

však svazoval pohyby, a tak se Rain natáhl jak široký tak dlouhý. Jenomže ne na podlaze, ale ve vzduchu!
Ostatní čtyři kosmonauti strnuli v postojích, do nichž se bezděčně dostali, když přiskočili kamarádovi na pomoc. Ano, Rain zůstal viset ve vzduchu asi tak třicet centimetrů od země. Jako by dopadl na příliš pružnou matraci, několikrát nadskočil a konečně zůstal ležet křečovitě natažený a neodvažoval se pohnout jediným svalem. Jenom očima úpěnlivě prosil o pomoc.
Sencov se první hnul z místa a opatrně přistoupil blíž a při každém kroku prozkoumával podlahu špičkou boty. Sklonil se nad Rainem a nemohl se ubránit úsměvu, tak komicky astronaut vypadal — s obočím užasle vytaženým, se skelným pohledem a rozpačitě otevřenými ústy.
„Uhodil ses?" zeptal se starostlivě.
„Ne. Jen mě proboha zvedni!" Rain sotva hýbal rty.
„Bojíš se?" triumfoval Sencov. „Tam nahoře jsi mě komandoval a tady máš taky nahnáno?"
„No, bojím se," durdil se Rain. „Tak ty se mi budeš smát?"
„Kosmonaut," začal Sencov poučným tónem, „je člověk, který..."
Rain náhle potměšile přimhouřil oči, obrátil se na bok a silně uhodil Sencova pod kolena. Velitel překvapeně přidřepl, a zase ne na podlahu, nýbrž zůstal strnule sedět ve vzduchu. Jako při beztíži. Ale tady přece tíže byla!
„Tak to vidíš!" řekl Rain. Z jeho hlasu znělo chmurné uspokojení. Pomalu se posadil na tom neviditelném, na čem ležel, pak opatrně vstal a podal Sencovovi ruku.
„Nejsem mstivý," řekl blahosklonně.
Sencov se však zvedl sám a pokusil se rukou ohmatat to „něco", na čem před okamžikem seděl. Ale stačilo vstát a to „něco" hned zmizelo. Ruce pronikaly do prázdna.
„Hotový blázinec!" řekl Sencov. „Hele ..."
Skrčil nohy, jako kdyby si sedal. A opravdu si sedl, stejně jako předtím. Po něm si znova sedl i Rain. I ostatní vešli dovnitř a uvelebili se vsedě ve vzduchu jeden vedle druhého.
„Tak takový tady mají nábytek," konstatoval Korobov. „Kde se ti uráčí, tam si sedneš. Ale co to může být?
Proud plynu to není, magnetické pole by nás neudrželo — nejsme přece magnetičtí. To je zase záhada! Nesouvisí to s kresbou na podlaze? Vzorek přece není nakreslen. Je to kovová síť v podlaze." Na chvilku se zamyslel. „A k čemu je to vůbec dobré? Vidím jen jedno vysvětlení, a to úsporu váhy za letu. V téhle kajutě jich možná bylo tak deset. To by znamenalo deset lůžek, deset židlí a tak dále. A tady není nic. Je tu prázdno, a přitom tu není prázdno. Jenom nějaké přístroje a to je všechno. A ty přístroje jsou patrně kompaktní a lehké. Další důkaz vysoké technické úrovně."
„A kolik těch záhad ještě bude," ozval se Sencov. Nebylo jasné, zda to řekl zamyšleně, nebo varovně.
„Komfortní laboratoř," řekl Rain. Pak si lehl a spokojeně prohlásil: „Pohodlíčko!"
Ostatní kosmonauti zvědavě obhlíželi podivnou místnost. Azarov vstal, pokusil se usednout na jiném místě a podařilo se mu to, pak ještě jinde a zrovna tak. Zřejmě si bylo možno sednout i lehnout kdekoli. Sencov si pod sebe podstrčil ruku a řekl:
„Teď cítím, že to péruje. Víte, co si myslím? Je to taky jenom vzduch, jenomže zhuštěný. Ne stlačený, chápejte, ale jaksi zhuštěný v příslušném objemu. Zajímavá věc, když na něm člověk sedí, tak necítí vlastní váhu: Ani ne v té míře, na jakou jsme si tu zvykli."
Přístroje ani aparáty v téhle části kajuty nebyly, ačkoli byla natolik prostorná, že v ní podle Azarovových slov mohlo pohodlně tancovat několik párů. Proti téhle definici nikdo nic nenamítal, protože jako tanečník byl Azarov považován za autoritu. Po stěnách bylo plno nějakých hlavic a knoflíků, ale Sencov ihned kategoricky zakázal mačkat je a vůbec se čehokoli dotýkat, třebaže i jeho trošku svrběly dlaně.
„Ani nápad," odpověděl na dotčenou námitku Azarovovu. „Tady se děje zázraků už tak dost, a co teprv kdybychom se do toho měli plést! Nemluvě ani o tom, že by se naši hostitelé mohli urazit."
Na hostitele zavedl řeč s určitým záměrem. Všichni už byli unaveni dlouhou řadou nepříjemných událostí a bylo na čase dát chlapcům možnost, aby se vypovídali a ulevili si. A o obyvatelích družice i téhle kosmické lodi si budou chtít popovídat všichni.
A také že ano. Azarov popadl vnadidlo rychlostí, o jaké se vášnivým rybářům jako Sencov ani nesní.
„Zas ta stará písnička o nějakých obyvatelích!" řekl Azarov. „Kdopak je viděl? Nikdo. A kdo viděl aspoň jejich stopu? Taky nikdo. Když už za celou dobu všech těch událostí neuznal ani jeden z nich za vhodné se objevit, tak to znamená, že na celé družici není živá duše. Jsou tu jen automaty."
„Dejme tomu," ozval se Korobov. „Opravdu teď nemusí na družici být. Ale přesto není vyloučeno, že se tu třeba najednou objeví."
„Odkud?" zeptal se popudlivě Azarov. „Snad z tvé hlavy? Máš ji nějak moc ... horkou."
Korobov jeho výpad bohorovně ignoroval.
„Proč z hlavy? Z planety... Od Marsu nás dělí jen třiadvacet tisíc kilometrů. Pro takovouhle raketu je to vzdálenost úplně směšná. Předpokládejme, že je družice opravdu do krajní míry zautomatizovaná. Čas od času sem však mohou přicházet její skuteční majitelé, třeba na kontrolu, nebo něco seřídit. A kdo nám může zaručit, že je třeba zrovna tyhle automaty neuvědomily o našem příletu a že teď jejich raketa není někde nablízku?"
„Zaručit se to samozřejmě dost dobře nedá," řekl Rain. „Ale přece jen se mi to nezdá moc pravděpodobné."
„Proč?"
„Protože to neodpovídá na jednu otázku — proč, když mají k dispozici tak prvotřídní startovací plochu pro kosmické lety, jako je tahle družice, a takové kosmické lodi, jako je ta, v níž jsme (poklepal na neviditelné lůžko), proč za celá ta léta nikdo z nich doposud nenavštívil Zemi?"
„Já a lady Kalve jsme se trochu prošli po družici," pokračoval Korobov. „To, co jsme viděli, nasvědčuje tomu, že jejich

kultura výroby takových strojů byla značně vysoká ..."
„To ano," přitakal Rain. „Přesvědčili jsme se o tom i tady v raketě. Každý vynález, který je určen k tomu, aby sloužil lidem, je zpočátku jen holý mechanismus. Čím více však potom stoupá kultura, lépe řečeno tradice výroby, tím se množí zlepšení nejen čistě technického rázu, ale řekl bych i určená lidskému pohodlí. Tak vznikají radioaparáty, chladničky, nebo klimatizační zařízení v autech. Tak se soustruh nenatírá libovolnou barvou, ale tou, která je na pohled příjemná a neruší v práci. Tak dostává rukojeť řídicí páky postupně ideální tvar."
„Tady má všechno skutečně tuhle úroveň," přikývl Sencov.
„Ano, ale jak to pokračuje dál?"
Sencov odpověděl:
„Pak přijde zásadně nový vynález a všechno začíná znova."
„Ale kam je ten nový vynález odvedl?"
„Zas ta otázka," řekl Sencov.
„Jenže je na místě. Počítám, že odpověď může být jen jedna: nenavštívili nás proto, že už tu dávno nejsou."
„Jak dávno?" zeptal se Azarov.
„To je těžko vůbec hádat. Tahle vrstva prachu tady, kde se přísně vzato ani nemá odkud brát, se mohla ukládat léta nebo třeba tisíciletí."
„Ale co se to mohlo na planetě stát?"
„Proč zrovna na planetě?"
„Poslyš," řekl Korobov, „tohle už přestává být seriózní rozhovor. Co tedy podle tebe..."
Sencov spokojeně naslouchal, jak zní a vzájemně se proplétají tři hlasy. Proč vlastně jen tři?
Otočil se na Kalveho. Kybernetik zůstal stát u dveří kajuty, tak jak vešel, ani si nesedl, jenom si položil vak s vodou na podlahu (vak dosedl přímo na podlahu a nic se pod ním nevytvořilo). Nesundal si ani přilbu skafandru jako ostatní, a tak bylo těžko za lesknoucí se umělou hmotou rozpoznat, jak se tváří. Ze by už viděl nějaké nové blížící se nebezpečí? Nebo ho ještě pořád trápilo, že včas nerozluštil záhadu šedé hmoty?
„A co myslíš ty, Lajmone?" zeptal se Sencov. „Slyšíš, Lajmone?"
Kalve se ani nepohnul. Sencov vstal, přistoupil k němu a silně jím zatřásl. Kalve pomalu odklopil přilbu, jeho oči však zůstaly umíněně schovány za víčky.
„Co ti je?"
„Nic," odpověděl Kalve a sotva přitom pohnul rty. „Jsem unaven."
„Tak si aspoň sedni a odpočiň si."
„Ano, děkuji," řekl Kalve zdvořile. „Opravdu si sednu a odpočinu."
Posadil se, zvrátil hlavu dozadu a zavřel oči. Spor utichl a všichni se na něj znepokojeně zadívali.
„Tak k čemu jste dospěli?" zeptal se vesele Sencov.
„K tomu, že na zdejší obyvatele spoléhat nemůžeme," odpověděl sklesle Korobov. „Budeme se z toho muset dostat sami. Ale už dost, o tom se ještě namluvíme... Kdybyste nám radši vylíčili, jak jste se vlastně zachránili."
„To se zeptejte jeho." Sencov kývl směrem k Rainovi. „Zachraňoval on, já jsem hrál jen tak říkajíc trpnou roli. Přišel jsem k sobě až v tlakové komoře rakety, a vědomí jsem ztratil už dole. On našel vstupní otvor a dotáhl mě tam. Nechápu, jak se mu to podařilo!"
„Já to taky nechápu," pokrčil rameny Rain. „Možná, že jsem to třeba ani nebyl já?"
„No a pak jsme rychle prošli tímhle sálem, mysleli jsme, že zjistíme aspoň, kde je přívod kyslíku a že se nám třeba podaří doplnit kyslíkové láhve. Byla to samozřejmé fantastická naděje, žádné kyslíkové láhve ani plnicí zařízení jsme nenašli. Ani jsme neprohlíželi východ ze sálu do chodby, protože jsme se chtěli vrátit co nejrychleji k vám, a pak jsme taky už měli dost všelijakých nečekaných příhod v podobě dveří, které se nechtějí otevřít."
Korobov rozpačitě zakašlal.
„No, konec dobrý, všechno dobré. Zkrátka, na skafandry jsme narazili docela náhodou. Prostě proto, že jsou umístěny ve výklencích přímo v sále. A tak nás přirozeně napadlo vyzkoušet, jestli ve skafandrech není kyslík."
„To nenapadlo nás, ale tebe," řekl Rain. „Takže situaci jsi zachránil ty. Já bych se toho nikdy neodvážil. Copak je to legrace, obléknout si cizí skafandr bez kyslíkových lahví a vůbec bez čehokoli?"
„Po pravdě řečeno se na to pamatuju velmi matně," přiznal se Sencov. „Není taky divu, chvíli předtím jsem byl ještě v bezvědomí. Opravdu, věřte mi, nevzpomínám si, jak to bylo ..."
A bylo to takhle: '
„Heleď skafandry!" řekl Sencov.
Ano, na závěsných očkách tam bylo rozvěšeno dvanáct skafandrů. Nemohlo to být nic jiného, a byly to skafandry určené pro tvory držící se zpříma, se dvěma horními a se dvěma dolními končetinami. Jenže byly všechny snad dva metry vysoké.
„No tak vida," poznamenal Sencov. „Takhle tedy vypadali!"
Na kyslík docela zapomněli a zaujatě si skafandry prohlíželi, mnuli v prstech a zkoumali jejich materiál. Skafandry byly zhotoveny z neznámé, na omak měkké elastické černé hmoty.
„Byli to ale obři," řekl tiše Rain.
„Proč jen mají neprůhledné přilby?" podivil se potichu Sencov, jakoby sám pro sebe. „Ale co!"
Opatrně skafandr vyvlekl ze závěsů.
„Pomoz mi!" A aniž svlekl svůj, už strkal nohy do cizího skafandru, připomínajícího kombinézu rozepjatou od límce až k pasu.
„Vždyť se v něm utopíš," varoval ho Rain.

Sencov vlezl do kombinézy. Rukávy a nohavice se složily jako harmonika. Nabručeně odpověděl:
„Když utopím, tak utopím... Jenom bych rád věděl, jak se to zapíná!"
„Na jeden knoflík, jako letní oblek," durdil se Rain. „Snad máme důležitější práci, než si zkoušet skafandr?"
„Na knoflík?" řekl pochybovačně Sencov. Knoflík, na který Rain ukazoval, byl tam, kde by byla přezka, kdyby skafandry měly opasek. Velitel nedůvěřivě dvěma prsty pootočil knoflíkem. Knoflík se poslušně otočil a rozparek kombinézy začal pomalu mizet, jako by neviditelný zip spojil oba kraje tak, že nezůstala ani stopa.
„Třeba i na knoflík," řekl vítězně Sencov. „Aha, a tohle je zřejmě na přilbu. Jasně. Tak dělej, oblékej se!"
„Proč?" divil se Rain.
„Teď si nasadím přilbu. Nemyslím, že by neměli skafandry připravené k okamžitému použití, to by bylo proti zásadám kosmonautiky. To znamená, že v nich musí být kyslík. Budeme se moci volně pohybovat."
„Ale co když... Není tu vidět žádnou kyslíkovou láhev!"
„Co? Hm, tak mě zachráníš ještě jednou."
Za chvíli už oba stáli s nasazenými přilbami před vstupním otvorem. Podivné bylo, že do skafandrů stále přicházel kyslík, ačkoliv v nich nebyly kyslíkové láhve.
Dveře za nimi zaklaply a uzavřely vchod do rakety. Pak se začal vstupní otvor pomalu zasunovat.
„Podívej!" vykřikl Rain. „Podívej, světlo!"
Sencov ho neslyšel, protože rádiové spojení ve skafandrech, pokud tam vůbec bylo, zapojit neuměli. Neviděl ani Rainovu tvář, protože přilby se zvenčí zdály neprůhledné, i když zevnitř bylo vidět výborně. Ale i on sám spatřil světlo a prudce zvedl obě ruce, jako by se místo toho falešného, mihotavého, soumračného osvětlení objevilo opravdové pozemské slunce.
Pomalu přešli sál. Ruce i nohy se jim ztrácely v záhybech skafandrů. Oba mysleli na totéž — když svítí světlo, proč by nemohly být v pořádku i dveře?
A skutečně, dveře se otevřely lehce, jako by právě pro ty dveře nebyli předtím nuceni prožít ty těžké chvíle. Sencov se na rozloučenou ještě podíval na cizí raketu.
„Na shledanou!" řekl.
Samozřejmě netušil, že k shledání dojde tak brzy a za takových okolností. Jinak by to asi neříkal.
„Celkem už si na nic nevzpomínám, chlapci," opakoval Sencov. „A k čemu by to taky bylo dobré... Ale jedno je zajímavé — z vašeho vyprávění jsem pochopil, proč jsme byli zavřeni. Ale jak to, že mechanismy začaly zase fungovat?"
Korobov se podíval na Kalveho. Ten seděl jako předtím se zavřenýma očima a nedalo se poznat, zda spí nebo poslouchá. Korobov ho zatahal za rukáv. Teprve pak Kalve pomalu, jako ze sna, odpověděl:
„Co je na tom divného? Stroj s takovouhle kapacitou má možnost zapojit jiný úsek místo toho, který nefunguje. A dost možná, že ta hmota má regenerační schopnost. Těžko říct, dokud do toho nevidíme."
„Ale přece jen... Má tenhle stroj opravdu takovou kapacitu?" zapochyboval Rain. „My přece už taky umíme soustředit miliardy buněk na malém rozměru, ale přesto naše výsledky..."
„Problém není jen v rozměrech," ozval se Kalve, „ani jen v množství. Problém je v, tom, že u nás má každá buňka zatím jenom jednu funkci a velmi málo variant spojem. Jestliže oni tu mají opravdu něco na "způsob nervových buněk, mají k dispozici tak obrovské množství variant a funkcí, že každá jejich buňka pracuje za stovku našich. Až sem přiletí naši odborníci..."
Odmlčel se a všichni se hned v myšlenkách upnuli k tomu, jak sem jednou přiletí odborníci...
„Ano," protáhl Korobov. „Ale jak se dostal váš počítač do hangáru na druhé straně? Právě to nás spletlo."
„Jaký počítač?" zeptal se nechápavě Sencov.
„Tenhle!" odpověděl Korobov a vyndal neblahý počítač z kapsy.
„Žádný počítač jsme si nevzali," řekl Rain. „Nebo snad ty?"
„Ne, já taky ne. Počkej... počkej ... No ovšem!"
Sevřel počítač v ruce a narovnal se.
„Opravdu je to náš. Má leningradskou značku. Ale jak se mohl... Nemáte v tom prsty náhodou vy sami? Co? Petro? Lajmone?"
„Ukaž!" řekl Rain. Vzal počítač a podržel si ho těsně u očí. Prohlédl si ho a rozesmál se:
„Ne, přece jen to náš není!"
„Podle tebe Marťani používají našich počítačů?"
Místo odpovědi mu Rain ukázal sotva postřehnutelnou značku na čele přístroje.
„Tady si to přečti: A 4. Čtvrtá automatická," řekl vítězoslavně. „Je to počítač z automatické rakety. Ale jak se sem dostal?"
„Inu oči astronoma!" prohlásil uznale Sencov, ale jeho tón byl smutný a tvář skleslá, i když z jeho slov čišela ironie.
„Ten zrak, aby ti člověk záviděl... A tu zvědavost taky — ptáš se, jak se sem ten počítač dostal? Docela jednoduše, zřejmě tu před námi byla aspoň jedna automatická raketa. Chápu ovšem, že je to událost a nový objev, vyjasňuje se tím osud automatických raket. Ale vždyť to byly kosmické lodi! A jak mohutné a dokonalé lodi! A ztroskotaly!" Na chviličku se odmlčel a ukončil už docela jiným tónem:
„Tak další hádanka! A pro nás z toho vyplývá úkol zjistit, co se s tou raketou stalo."
„Nejspíš totéž, co s naší," řekl Azarov. „Ty automaty jsou podle mého názoru speciálně vycvičené, aby ze všech raket, které se jim dostanou pod ruku, nadělaly fašírku."
„Ale proč?" zeptal se Sencov.
Nikdo mu neodpověděl. Kalve zase zavřel oči a tvář mu náhle tak ztvrdla, jako by se docela odpoutal od téhle situace a

přemýšlel o něčem důležitém a úplně odtažitém. Korobov se zvedl a začal zase pobíhat po kajutě, přistupoval hned k jedné, hned ke druhé stěně, pozorně si prohlížel hlavice, knoflíky a prázdné rámečky, něco si bručel, nebo snad dokonce prozpěvoval, pod vousy. Zamračený Azarov ho sledoval očima, aniž otáčel hlavou. Konečně se neudržel, když Korobov zazpíval obzvlášť hlasitě a obzvlášť falešně, a řekl:
„Ale, maestro, takhle to přece nejde! Nemíhej se nám tu před očima a nezpívej, i bez tvého muzicírování tu není moc příjemně."
Korobov se ani trochu neurazil a okamžitě zmlkl.
„To tedy budeme mlčet?" zeptal se Sencov. „Naše situace není tak říkajíc nejrůžovější. My s Rainem jsme si například taky mysleli, že je s námi definitivně konec! A přece nás tentokrát automaty nepřemohly!"
„Ale na příště to není vyloučeno!" poznamenal Azarov.
„No no, tak jednoduché to zas nebude," uklidňoval ho Sencov. „Konečně, nás je pět a to je víc než tisíc automatů!"
„Zatím skóre nevychází v náš prospěch ..."
„Všechno přišlo příliš nečekaně. Kosmonautům se v rámci přípravy na Zemi zatím nepřednáší pravidla společenského chování v cizích světech," namítl Sencov.
„Ale už brzy bude," ujistil ho Korobov.
„Ano, jestliže se dokážeme vrátit na Zem, nebo tam aspoň podat zprávu o všem, co se tu sběhlo," řekl Sencov. „Nemáme právo vystavovat riziku další kosmické lodi, které k Marsu bezpochyby ještě poletí."
Tak zformuloval dva hlavní úkoly, které před nimi vyvstaly — v nejlepším případě zachránit se a vrátit se na Zem a v nejhorším informovat Zemi aspoň v hrubých rysech, aby příští výprava neopakovala jejich chyby.
„Kde jsme vlastně udělali chybu?" zeptal se Rain. „No dobrá, my dva jsme taky nemuseli vycházet na průzkum. V tom případě by bylo nás všech pět i s raketou zůstalo pohromadě v hangáru. Ale co dál? Jak si vysvětlit útok robotů? Zase naší chybou? Jakou?"
„To ti nepovím," odpověděl Sencov. „Právě to musíme zjistit, aby se jiní z našich zkušeností poučili. Těžko ovšem říci, jak se řídí roboti a logická zařízení v jiném světě."
„Programem," ozval se z ničeho nic Kalve, aniž otevřel oči. „Jedině programem!"
„Jenže proč by měli mít v programu ničit cizí rakety? Pro tak vzácný případ mohou mít sotva hotové instrukce."
Kalve otevřel oči a posadil se rovně.
„To je právě to, že takovýhle program neexistoval," pronesl neochotně. „V tom je celé to neštěstí!"
„To je na mě nějak moc nejasné," přiznal se otevřeně Sencov. „Heleď, Lajmone, vyklop to hezky bez hádanek a jinotajů."
Kalve se na něj zamračeně podíval.
„Vzpomínáš si," obrátil se k Rainovi, „jak ses cestou sem zmínil, že když jsi hledal vchod do téhle kosmické lodi, narazil jsi nejdřív na nějaký jiný, který se ti nepodařilo otevřít?"
„Ano, doopravdy to tak bylo," řekl Rain. „Ale co to má..."
„Počkej chvilku!" Kalve prudce vymrštil ruku. „V jaké vzdálenosti od zádi byl ten vchod?"
„V jaké vzdálenosti? No, přibližně deset dvanáct metrů," řekl Rain.
„Tak vidíš... A jestlipak jste si všimli, kde vyřízly automaty plášť naší rakety?"
„Počkej, počkej!" Sencov se najednou vztyčil. „Dva otvory ... jeden na přídi a druhý..."
„Přibližně dvanáct metrů od zádi," dokončil Kalve. „Už se vám rozsvítilo? Automaty neměly v programu poškodit raketu. Naopak!"
„Spravit, že? zeptal se kousavě Azarov.
„Stydím se," řekl Kalve místo odpovědi. „Musím se vám přiznat, že je mi nanic a že se za sebe stydím. Já se přece pokládám v téhle oblasti za odborníka a podílel jsem se, jak víte, na vyvíjení mnoha systémů — kybernetických systémů k nejrůznějším účelům."
„To víme," potvrdil Sencov.
„Ta chyba, o které mluvíte, padá na mou hlavu. Měl jsem s tím počítat! Ačkoli mít víc času, určitě by mě to bylo napadlo."
„Ale my jsme bohužel čas neměli," zasáhl Korobov. „Události měly takový spád, že nešlo sednout si a přemýšlet."
„Když jsem viděl, jak ty automaty rejdí kolem rakety a vydávají jakési signály," pokračoval Kalve už pevnějším hlasem, „měl jsem si položit otázku, oč jim vlastně jde. Proč jsou tady a co je zajímá."
„Tuhle otázku jsme si přece položili," řekl Korobov.
„Ano. Jenže nám tehdy šlo o něco jiného — nezpůsobí-li raketě nějakou škodu. Počkali jsme a přesvědčili se, že žádnou bezprostřední, zdůrazňuji bezprostřední škodu raketě nezpůsobí... a tak jsme se o ni přestali bát."
„A tím víc jsme se báli o vás," řekl Korobov Rainovi.
„Ani nás nenapadlo lámat si hlavu otázkou, co vlastně ty žáby hledají," pokračoval Kalve. „A to byla chyba!"
„Začínám tě chápat," zabručel Sencov.
„Aby ne. Když uvažujeme logicky, co se musí dít s raketou, když se vrátí z kosmické výpravy na svou základnu? Vy jako piloti to víte nejlíp."
„No musí se přirozeně podrobit prohlídce a kontrole ..."
„Právě. Byla tedy podrobena prohlídce. Prohlížely ji automaty. Samozřejmě, prohlížely v přeneseném smyslu. Zřejmě mají v raketách, třeba právě v téhle, na určitých místech zamontovány jakési snímače, které na dotaz automatů-informátorů dodávají údaje o stavu rakety, o činnosti jejích jednotlivých montážních skupin a mechanismů. To je pochopitelné, při jejich technice jsou lidé zřejmě zbaveni veškeré nudné práce, a tak už dávno dosáhli toho, o co usilujeme i my. Připusťme tedy, že automaty vyžadovaly takovéhle údaje..."

„A přirozeně je nedostaly," řekl Sencov.
„Ovšem, protože naše raketa je uspořádána docela jinak a na takovou kontrolu není zařízena. Jak už jsem řekl, při programování činnosti automatů se s příletem cizích raket pochopitelně nepočítalo. Jaký závěr z toho však muselo udělat logické zařízení, které automaty řídí?"
Kalve udělal pauzu. Všichni zachmuřeně mlčeli.
„Závěr, že je raketa v nepořádku. Jestliže kybernetické ústředí dostává od svých receptorů nepřetržitě nuly, pak... Dále automaty patrně zaznamenaly, že se v raketě neotevřel ani jeden vstupní otvor."
„Jak to, že se neotevřel?" řekl Korobov. „A co my dva? My jsme prošli stěnou, že?"
K jeho údivu Kalve přikývl.
„Jistěže. Pro ně jste prošli stěnou, to jsi řekl docela správně. Automaty přece hledaly vstupní otvory právě tam, kde je mají jejich rakety, to znamená na přídi a na zádi ve vzdálenosti..."
„Deseti dvanácti metrů!" doplnil Rain.
„Docela správně. Vždyť ani takhle výkonné kybernetické zařízení ještě není mozek. Řídí se programem; a v tom se dalo předvídat cokoli, jen ne to, že se vstupní otvor přestěhuje o dobrých deset metrů dál!"
„Ano, pro to nebyl opravdu žádný důvod," uznal Sencov.
„Tak vidíte! Zato se dalo předvídat něco jiného — že mechanismus vstupních otvorů, a to se jim zřejmě stávalo, mohl po průletu atmosférou cizí planety nebo z jiných příčin selhat."
„Zavařit se nebo zaseknout nárazem meteoru," řekl Korobov, „nebo ..."
„To není důležité. Faktem je, že v takových případech se kybernetické zařízení zřejmě muselo pokusit otevřít vstupní otvory, aby posádka mohla vystoupit, nebo aby se aspoň dalo vniknout do rakety zvenčí, aby se vyložily materiály výpravy a provedly opravy kosmické lodi. Byly tedy spuštěny automaty, které se pustily do vyřezávání vstupních otvorů."
„Ale ty vyříznuté otvory byly užší než vchod do téhle rakety," namítl Azarov.
„To už bych chápal," zasáhl Sencov. „Já bych postupoval zrovna tak. Vyřízl bych otvor v poklopu, poklop se pak dá lehce vyměnit!"
„Správně," řekl Kalve. „Tak to je, myslím, rozluštění toho, co se s naší raketou stalo. Možná, že to všechno není tak jednoduché. Není vyloučeno, že..."
„Počkej!" přerušil ho Azarov. „A proč s tím automaty začaly tak pozdě?"
Kalve chvíli mlčel.
„Myslím," řekl pak, „že tady jsme hráli roli my sami. Automaty bezpochyby reagují na přítomnost lidí, nebo jak jim chcete říkat... Možná, že lidé by našli jiné východisko. V takovém případě by byl předán kybernetickému ústředí příslušný povel. Nadarmo jsem neměl po celou tu dobu pocit, jako by mě někdo pozoroval. Byla to vyčkávací pauza. Automaty, ani jejich řídící ústředí přece nedovedou myslet. A nemohou také pochopit, že jsme se objevili zrovna z rakety a ne odněkud zvenčí. Proto také čekaly! Program však změněn nebyl."
Kalve umlkl. Nikdo už v hovoru nepokračoval. Na všechny najednou padla opravdová úzkost. Jestliže pouhá skutečnost, že se tu objevili, uvedla v činnost celou kohortu mechanismů, co mohou očekávat v budoucnosti? Jakou reakci asi vyvolá každý jejich krok? Všechno se předvídat nedá, vždyť vysvětlit to, co se už stalo, je vždycky daleko snazší, než hádat, co bude. A bude vůbec logika stavitelů družice, předaná či uložená do jejich mechanismů a přístrojů, lidem vždy srozumitelná a dostupná? Ovšem za předpokladu, že si už v tomto případě kosmonauti všechno vysvětlili správně.
„Musíme se naučit předpovídat," řekl umíněně Kalve v odpověď na své vlastní myšlenky. „Logika je matematika a matematika je ve vesmíru jen jedna."
Sencov však pomalu zavrtěl hlavou. Matematika je jedna, ale jak daleko mohla dospět? Ne, družici není co důvěřovat...
„Jako pojem je matematika opravdu jen jedna," přidal se zamyšleně Rain. „Ale konkrétně... Kdo to může vědět? Kdo mi řekne, co se v téhle kabině stane příští minutu? Třeba jsme měli něco udělat? Podat někam hlášení, abychom předešli nějaké nežádoucí události? Co vlastně? No řekni, Lajmone!"
„To je velmi závažná věc," promluvil tiše Kalve. „Ale já nemohu... Kdybych aspoň věděl, co jsou zač, jací jsou... Zatím se dá říct jen to, že byli živí. Přiznám se otevřeně, že se teď budu tak trochu bát vyjít z rakety."
Všichni solidárně sklonili hlavy.
„Takhle to nejde. Nejde, přátelé!" prohlásil Rain a jeho hlas zněl prosebně. „Copak se nám nepodaří pochopit logiku strojů? Všechno, co se doposud stalo, je nám přece pochopitelné. A to, co přijde ... Jestliže nevyjdeme, je naše záhuba neodvratná. Uvažujte! Lajmone, vždyť ty jsi odborník (Kalve výmluvně pokrčil rameny)! Tady je přece skoro všechno jako stvořeno pro nás. A v našem stylu! To znamená, že v hrubých rysech nám byli opravdu podobni. O tom mimochodem svědčí skafandry! Ať už to jsou Marťani nebo ne, svou stavbou nám musí být velmi blízcí. Takže jednat musíme tak, jako by s námi byli totožni!"
„To je ale divné," řekl Sencov. „Přece jen se dá těžko předpokládat, že formy existence života jsou vyčerpány tvory podobnými člověku."
„Účelnost přírody ...," začal Korobov.
„A co má být? My chodíme po dvou a zvířata po čtyřech. Čtyři nohy postačí bohatě, ale hmyz jich má šest, pavouci, krabi a chobotnice osm a někteří členovci ještě víc. Co s tím má co dělat účelnost? Zřejmě všechno závisí na konkrétních podmínkách."
„Jistěže," řekl Rain. „Ale to znamená, že na té planetě, odkud pocházejí, se podmínky od našich v zásadě neliší."
„Dobře," přerušil ho Sencov, jemuž teď další vědecký spor nepřipadal nikterak nutný. „O planetě si pohovoříme, až na to bude čas. Teď tu máme důležitější věci. Z nedostatku něčeho lepšího, přijímáme jako pracovní hypotézu, že jsou

totožní s námi. Ačkoli mně se to příliš... Naše chyby i nebezpečí hrozící raketám jak při obletu Marsu, tak i během přistávání na Deimosu, nám jsou teď, dejme tomu, jasné. Zbývá tedy už jen vyřešit ty úkoly, které před nás staví naše situace, to je problém odletu a spojení se Zemí, či správněji opačně — problém spojení se Zemí a odletu. O tom bychom teď měli přemýšlet!"
V kajutě se rozhostilo mlčení. Bylo zřejmě nad jejich síly vyřešit okamžitě tak složité problémy a nikdo nenavrhl ani cestu, po níž by se mohlo dojít k řešení. A z čeho se vlastně dalo vycházet? Kosmická loď byla nenávratně vyřazena z provozu, při útoku robotu byla porouchána i vysílačka dálkového spojení, takže po ní se na Zem nedalo nic oznámit.
Proto jakmile Sencov zjistil, že si jeho druhové trochu odpočinuli, přikázal pokračovat v přenášení nákladu, vyneseného ze zemské rakety. Z cizí kosmické lodi vystupovali s obavami. Nic strašného se však nestalo. A tak se pustili do práce. Odtáhli všecko, co se jim ještě mohlo hodit, a kromě toho cívky s výsledky vědeckých pozorování, se záznamy telemagnetografů, kotouče diagramů, které zakreslily zapisovací přístroje v průběhu letu, palubní deník, některé nepoškozené přístroje a dokonce osobní věci.
Pak se posilnili a Sencov nařídil odpočinek.
Při bedlivé prohlídce chodby zjistili, že tu na každého připadá jedna obytná laboratoř a ještě jich sedm zůstane prázdných. Ostatně je to příliš nepotěšilo. Jejich raketa byla sice „malá, ale naše", jak řekl Kalve, který si potrpěl na přísloví a pořekadla.
Podrobná prohlídka kajut ukázala, že místo pro spaní bylo zřejmě v jednom rohu, kde bylo několik tlačítek a zvláštní osvětlení.
Sencov měl pocit, že jen dosedne na to neviditelné ukolébávající lůžko, a v tu ránu usne. Ale stačilo, aby si lehl a zavřel oči, a bylo po spaní.
Jsme konec konců všichni v pořádku. Ztráta rakety ovšem značně komplikuje situaci. Ale mohlo to dopadnout i hůř, ujišťoval se v duchu, kdyby například za letu pronikl do rakety pořádný meteor. Předpokládejme, že to, co se stalo, nepřekročilo rámec těch nepříjemností a obtíží, na jaké musí být připraven každý kosmonaut, ještě než opustí hranice atmosféry. Jen co si trochu odpočineme, určitě něco vymyslíme ...
Ležel k smrti unaven a věděl, že neusne, dokud nenajde aspoň směr, ve kterém bude třeba jednat. Teď však vyčerpaný mozek tápal jako v temné jeskyni a nikde nebylo vidět ani světlou škvírku. Všude jen neprodyšná stěna.
Raději vstal a vyšel z kajuty. Přistoupil k průhledné přepážce. Chodba za ní končila po několika metrech dveřmi a za těmi zřejmě byla řídicí kabina. Rozhlédl se jako zloděj a pokusil se přes vlastní zákaz přepážku odsunout. Nepodařilo se mu to a tak začal pomalu přecházet sem a tam, ale opatrně, aby ostatní náhodou neprobudil.
U dveří kajuty, v níž se ubytoval Rain, chvíli poslouchal, astronom totiž obvykle ze spaní pochrupoval. Opravdu, za dveřmi bylo slyšet sotva slyšitelné zvuky. Sencov tiše pootevřel dveře a překvapeně zůstal stát.
Rain vůbec nespal. Seděl u stolu a poslouchal Kalveho, který mu něco tlumeně vykládal.
Sencov se jim už chystal vynadat, že porušují příkaz, ale hned si uvědomil, že on dělá totéž. Myšlenka na záchranu zřejmě nepálila jen jeho, východisko se snažili najít všichni. Podíval se tázavě nejdřív na Kalveho a pak na Raina. Rain smutně nadzvedl obočí a Kalve zavrtěl hlavou.
Sencov si přisedl k Rainovi. A v tom nahlédl do otevřených dveří Korobov, ušklíbl se a vešel do kajuty. A za ním Azarov. Zas byli všichni pohromadě.
„Když už jste tady, tak ven s návrhy!" řekl Sencov.
„My jsme tady uvažovali...," řekl Rain. „Nedá se to nějak opravit?"
„V žádném případě," odpověděl krátce Sencov.
„Mně se přece jen zdá," začal nesměle Kalve, „mně osobně se zdá, že bychom mohli použít téhle rakety, nemyslíte? Je to konec konců také kosmická loď a ..." Zmlkl a po řadě se pátravě podíval do tváří všech tří pilotů.
„Skutečně je to taky kosmická loď," odpověděl trpělivě Korobov, „to máš pravdu. Kolo i závodní automobil jsou dopravní prostředky. Ale posaď cyklistu do závodního automobilu a nech ho jet v noci řekněme z Rigy do Moskvy. Uvaž, že nikdy v životě automobil neřídil Uvaž, že má k dispozici jen mapu světa v měřítku jedna ku dvaceti miliónům. Ze sta možností je deset, že vůz roztříská ještě v garáži a osmdesát devět, že v první zatáčce sletí do příkopu. Při tom všem je desetkrát větší pravděpodobnost, že dorazí do cíle, než jakou máme my."
„Kdepak desetkrát, stokrát!" řekl Sencov. „Ten aspoň ví, že se automobil pohání benzínem. Ale co víme o téhle raketě my?"
„Mimoto Moskva stojí na místě," dodal Azarov. „A Země ne."
„Počet věcí, které o téhle raketě nevíme, je značný," pokračoval Sencov. „Jak se dostat do kabiny? Jak se raketa řídí? Jak se dostane z hangáru? Jaké zrychlení vyvinuje? Těch ‚jak' je strašně mnoho. To však není nejdůležitější... I kdybychom teď byli v kabině u řídicího pultu, stejně bych se neodvážil stisknout ani jedno tlačítko."
„Proč?" napjal uši Azarov.
„Pořád z jednoho a téhož důvodu. Tu raketu nestavěli lidé, ale jiní tvorové. Neznáme způsob a rytmus jejich života, návyků a potřeb. Možná, že pro ně jsou přirozené věci, které jsou pro nás zhoubné. Ze jsme zatím na nic takového nenarazili, není rozhodující. Pořád ještě nemáme nejmenší důkaz, že myslili a cítili stejně jako my. A dokud takový důkaz nenajdem, zůstanou pro nás ti tvorové tajemstvím ukrytým za sedmi zámky. A my ho nenajdeme, dokud se s někým z nich nesetkáme, a na to máme, jak víte, pramalou naději."
„Tak co budeme dělat?" zeptal se potichu Kalve.
„Odpočívat! A pak se ještě jednou vypravíme k naší raketě a na místě se podíváme, jestli by nešlo ze zbytků vysílaček a z náhradních dílů smontovat něco, co by bylo ještě k potřebě. Nezapomínejte, že spojení je náš úkol číslo jedna. Ráno je, jak se říká, moudřejší večera ... Věšet hlavu, na to je ještě brzo. A nezapomeňte, že kosmonauti jsou lidé, kteří vítězí na kosmických lodích, ale když je třeba, i bez nich!"

Vstal, ale nikdo se zatím neměl k odchodu. Až pak se zvedl i Kalve a zůstal hrozivě čnět nad Sencovem, vysoký a těžký.
„Chcete důkazy?" zeptal se rezavým, vysokým hláskem. „Dobře, máte je mít. Já je hleduju, chci říct hledám!"
„No dobře," řekl Sencov a díval se na Kalveho docela vážně. „Ale opakuju, žádné dobrodružství ani zbytečné riziko nepřipustím. Okamžitá záhuba nám tu konec konců nehrozí a pracovat pro štěstí lidstva se dá i na družici. Jestli se ovšem doopravdy najdou seriózní důkazy, že nám při letu v cizí raketě žádné nebezpečí nehrozí — nad běžnou normu, samozřejmě — a jestli přijdem na to, jak kosmickou loď řídit, pak rozhodně poletíme."
„Najdu důkazy!" řekl pevně Kalve.
Podivné bylo, že po tomhle jeho prohlášení se všem ulevilo, ačkoli Kalve byl člověk, který se kromě kybernetických strojů, jak se zdálo, vyznal v technice nejmíň ze všech. Nebylo to východisko, ani cesta k němu, ale přece jen jakýsi zlomeček naděje.
„No dobře," řekl Sencov. „A co si myslíš o těch důkazech ty, Ignatyči?"
Odpověď nepřišla, Korobov, který se natáhl naznak, okamžitě usnul.
„No dobře," opakoval Sencov a najednou sám pocítil, že není s to už ani chvilečku bdít. Položil se také na' záda. Byl to příjemný pocit ležet a mít kamarády vedle sebe. Zívl a usnul, ještě než zívnutí dokončil.
Příklad byl nakažlivý. Kalve byl dokonce líný si lehnout a usnul rovnou vsedě, jen zvrátil hlavu dozadu. Rain pohodlně pochrupoval. Stejnoměrné modravé světlo ozařovalo pětici spáčů, nevyrušoval je ani jediný šramot, ani jediný pohyb. Hodiny ubíhaly a Deimos se neustále řítil kolem Marsu po své oběžné dráze, po níž už kroužil staletí.

10

Když se probudili a posnídali, Sencov hned rozdělil práci.
Všichni se do toho dali s chutí, ba dokonce s jakousi posedlostí.
Museli začít tím, že se pokusí pochopit alespoň základy techniky, která je obklopovala. Kdoví, třeba právě touhle cestou postupně dojdou k ovládnutí cizí kosmické lodi. Proto bylo třeba důkladně prohlédnout robota, který zůstal na místě střetnutí mechanismů. Byl poškozen, když se vzňalo palivo, a tak se mohli pokusit ho rozebrat. Sencov a Rain se rozhodli, že se do toho dají.
Zjistili však, že to nebude tak snadné. Jen stěží se jim podařilo elektrickou řezačkou otevřít plášť robota, ožehnutý plamenem. Jak očekávali, neobjevilo se pod příklopem nic, co by se podobalo kybernetickému zařízení. Bylo tu jen několik přístrojů, jakési neprůhledné válce a malé čtyřhranné skříňky. Na lesklých tyčinkách, které mohly mít funkci vývodů, zjistil Sencov pomocí zkoušečky slabé napětí. Tyčinky vedly do prohlubní ve válcích a sem se také vinuly ohebné proužky, jejichž smysl byl záhadný.
Nejzajímavější na automatech byly jejich chapadlovité páčky. Sencov i Rain se dlouho pokoušeli proniknout velmi tvrdým pancířem z neznámého kovu k systému páček, ale vůbec se jim to nepodařilo, protože páčky vlastně v podstatě nebyly samostatný mechanismus. To, co kosmonauti považovali za ochranný obal, byl kompaktní celek bez jakýchkoli součástek, tvrdý a současně neobyčejně pružný monolit. Stále bylo nepochopitelné, jak se uváděl do pohybu, žádné pohyblivé části k němu nevedly. Zkusili spojit jedno tykadlo se skříňkami s napětím. Tvrdé tykadlo se začalo kroutit a stahovat jako sval, jenže s daleko větší silou. Páčka silná jako prst lehce zvedala velkou stacionární kyslíkovou láhev z rakety, jako by tu vůbec nebyla přitažlivost.
Konstruktéři těchto strojů zřejmě vycházeli z úplně jiných principů, než na jakých jsou založena pozemská mechanická schémata. Podařilo se jim získat látku, která bezprostředně přeměňovala elektrickou a možná i chemickou energii v pohyb.
Když kosmonauti došli k tomuhle závěru, dlouho seděli mlčky, dívali se na sebe a uznale pokyvovali hlavami. Něco takového na Zemi zatím není.
„Z hlediska spotřeby energie to je nepoměrně hospodárnější," vyslovil konečně svůj obdiv Rain. „Jsou o celý vývojový stupeň dál!"
Oba se znovu pustili do zkoumání rozebraného robota, avšak k pochopení jeho konstrukce do nejjemnějších detailů by patrně potřebovali ne dny, ale týdny. A stejně nebylo jasné, jak by se tím přiblížili k možnosti ovládnout raketu.
Korobov se mezitím vydal na obchůzku po kosmické lodi, která se teď stala jejich domovem. Druhému pilotovi jeho zdravý smysl nedovoloval doufat, že někdy dokáže přimět tuhle raketu k závratně rychlému, vítěznému letu. Přesto však... prostě, když už tady jsou, tak to musí prozkoumat pořádně, a ne jako Sencov s Rainem, když tady byli poprvé. Co když se znenadání přijde na — prostě na něco zajímavého ...
Ani tentokrát se mu nepodařilo projít do přední části rakety, a tak musel začít s obchůzkou zase v oněch kajutách, podobných laboratořím.
Nebylo tu skoro nic, co by připomínalo zemské přístroje nebo zařízení, a přece se zdálo nad slunce jasnější, že všecky ty předměty slouží vědeckým účelům.
Korobov pomalu přecházel z místnosti do místnosti a všude na něho shlížely ze stěn záhadné, buď vyduté nebo zas vypuklé obrazovky," které někdy měly ještě zvláštní postranní výběžky. Všechny byly potaženy jemnou síťkou souřadnic, zrovna jako stupnice přístrojů, neměly však žádnou ručičku, ani jiný ukazatel. Obrazovky byly různobarevné a bylo jich vždycky několik pohromadě. Možná, že to byly ukazatele jednotlivých skupin příbuzných mechanismů. Ale mohlo to být také něco docela jiného.
Na podstavcích, vyrůstajících ze země, stály přístroje neznámého určení, zakryté vzorkovanými pouzdry. Nebylo na nich vidět žádná ovládací kolečka, řídicí páčky, tlačítka nebo dolaďovače, všechno to, co bohatě zdobívá pozemské přístroje. Mohlo to znamenat, že přístroje postupovaly podle předem stanoveného programu a stačilo je pouze uvést v činnost a pák už pracovaly samy. K tomu tu bylo jediné tlačítko, zasazené hluboko do přední desky. Korobova

napadlo, že členové posádky zřejmě museli mít dlouhé a štíhlé prsty a představil si, jak příjemné by bylo stisknout jim ruku, zeptat se, jak se daří, a popřát jim svobodný rozlet.
Ale to už byly sny... Sel dál. Zatím si ujasnil jen jedno, že totiž v raketě působí za letu umělá gravitace. Všechny přístroje byly umístěny tak, aby se daly obsluhovat při působení přitažlivé síly směřující k podlaze rakety. Někde v tom směru tedy byla zamontována gravitační aparatura, raketa tedy měla ještě dolní poschodí.
Rozhodnut, že ho najde, začal znova bloudit chodbami. Když nic neobjevil, vrátil se do krajní laboratoře a pozorně ohledal stěny a podlahu. Vchod do dolního poschodí se mu však podařilo najít až po půlhodinovém hledání.
Opatrně sestoupil dolů. I tady, v technickém oddělení, byly široké chodby. Na rozdíl od družice neměla raketa blokovací dveřní systém a i přepážky a přehrady byly daleko tenčí, zřejmě však také vynikaly mimořádnou pevností.
Korobov byl zpočátku neklidný a rozhlížel se na každém kroku, zda se neobjeví nějaká nástraha nebo nedopadne nečekaná rána, ale pak se osmělil a pokusil se dokonce poškrábat stěnu. Výsledek byl asi takový, jako by škrábal tříškou sklo, a to mu opět dalo popud k tomu, aby se s respektem podivil a vynadal si za zbytečné hazardérství. Škrábání přepážek je přece pitomost!
Nevěděl, co vlastně hledá, ale očekával toho dost, logicky tu musely být kromě gravitačního zařízení i zásobárny kyslíku a vody, skladiště s nástroji a blíže k zádi motor s palivem. Kdyby to tak všechno našel! I další věci, které tu mohly být, bylo třeba aspoň zběžně prohlédnout. Teď, když si zvykl na sousedství mlčenlivých mechanismů, zapomněl na čas a připadal si jako průzkumník v cizí zemi. V tom pocitu bylo něco ze vzrušení chlapce, který vlezl do tajemného sklepení v cizím domě.
K Sencovovi a Rainovi se vrátil až za dvě hodiny, když už Sencov o něho začal mít starost a chtěl zorganizovat nové pátrání, tentokrát v měřítku rakety.
„No, v raketě, to snad," zahučel spokojeně Korobov.
„Jen nech být!" ujistil ho Sencov. „Docela snadno! Tak co?"
Korobov uznale pokýval hlavou:
„Znamenitý stroj!"
„Našel jsi kyslík?"
„Zdá se. Na sto procent o tom ovšem přesvědčen nejsem. Je to velká nádrž, není v ní ani plyn, ani tekutina, ale tuhá látka. Na ni jsou napojeny přístroje, podle mě přeměňují tuhý kyslík v plynný."
„Co vás vedlo k názoru, že je to kyslík?" zeptal se Rain.
„Docela jednoduchá věc. Prohlédl jsem si ten přístroj. Vedou z něho pružné a silné trubky do horního poschodí a do ostatních oddělení. A jedna trubka ústí přímo tam. Náhle končí a dost! Protože jsem neměl žádný přístroj, tak jsem se na ten aparát připojil sám. Nebyla to žádná věda, jednoduše jsem dal ústa k otevřenému konci trubky. No a pak... Nejdřív se nic nedělo, ale jak jsem vdechl, tak v tom cvaklo a já jsem ucítil kyslík. Pak dodávka ustala. Přístroj zřejmě zjišťuje procento kysličníku uhličitého a kyslíku, a když je třeba, tak přidává... A do přístroje může plyn proudit jedině z nádrže. Její stěny jsou průhledné, proto vím, že je tam pevná látka."
„A co kdyby tam nebyl kyslík?" zeptal se zachmuřeně Sencov.
„Tak stejně nebylo žádné riziko. Teď aspoň víme, že máme zajištěn kyslík, nádrž je skoro plná. A nebyl tam jen kyslík. Našel jsem ještě nějaké nádrže. V nich byla taky pevná látka, ale vypadala jinak."
„Na ty ses doufám nepřipojoval?"
„Ne, na ty ne. Nebylo čím. Ale vodu jsem nenašel. 2e by vůbec nepili?"
„Nevadí," řekl Sencov. „Vodu zatím máme. Třeba v těch dalších nádržích bude vodík. Pak už si pomůžeme."
Korobov si sedl ke stolu a oddechl si. Sencov chvilku vyčkal a pak se zeptal:
„A s motory se nic nevyjasnilo?"
„K motorům se mi nepodařilo proniknout. Je tam neprodyšná přepážka, a jak jsem se k ní přiblížil, začalo to výt a štěkat. Něco jako siréna. Jenže to mělo hrozně vysoký tón. Zřejmě výstraha. S našimi skafandry se tam lézt nedá."
„Tak vůbec nic?"
„Dá se říct jedině to, že motor, palivo a všechno ostatní zabírá mnohem méně místa než na naší raketě, nejen v poměru k celkovému objemu, ale i absolutně. Schválně jsem to odměřil na kroky."
„Motor tedy není chemický," řekl zamyšleně Sencov. „Na jaký je pohon? Na jaké palivo?"
„Nejspíš na atomové. Jinak by nebyl ten výstražný signál."
„Pochybuju, že na atomové," řekl Sencov. „Prohlédl jsem si raketu zvenčí, zatím co jste spali. Ta tryska vůbec neodpovídá atomovému motoru, aspoň ne podle našich představ."
„Na to bych vůbec nedal," odporoval Korobov. „Celá ta kosmická loď není zdaleka tak masivní jako naše, přepážky jsou milimetrové, ale jejich odolnost je úžasná."
„Jenže já nemluvím o odolnosti," vysvětlil Sencov. „Vzpomínáš si na přednášky o motorech? Víš ještě, jaké jsou základní principy atomového motoru? No a tady přece vidíme něco úplně jiného."
„Snažil jsem se to odhadnout," řekl Korobov. „Jestli je tam sebedokonalejší chemické palivo, nedoletěla by raketa dál než na Mars. Ale co když létali opravdu jen na Mars? V tom případě..." Odmlčel se a pak se nečekaně zeptal: „Tak co, nebudeme obědvat?"
„Musíme počkat na chlapce," řekl Sencov. „Taky se tam do toho nějak zabrali... Hm, to, cos říkal o palivu, není moc veselé!"
„Celé vybavení rakety svědčí o tom, že je určena k dálkovým letům," řekl Rain. „Tedy i na Zem!"
„Zatím nevíme ...," začal Sencov.
„Tak aspoň k obědu!" vyřešil to Korobov. „Aha, Víťa dorazil. Jakpak jsi na tom ty? Už jsi rozebral vysílačku?"
„To, co zbylo, jsem rozebral," odpověděl nevrle Azarov.

„No a? Bude z toho něco?"
Azarov pokrčil rameny:
„Nanejvýš tak amatérský přijímač."
„Hm, hm," zabručel nevesele Sencov. „Ale zprávu na Zem musíme vyslat stůj co stůj. A co v hangáru? Je tam klid?"
„Pěkný klid," potřásl hlavou Azarov. „Je jich tam zas jako much."
„Zas řežou?"
„Tentokrát spravujou. Něco navařujou, jeden poklop ke vstupnímu otvoru už zavěsili a teď se pachtí s druhým."
„To je jasné, řekl Rain. „Provádějí svůj program — opravují raketu. Výpočtové přístroje nám bohužel do pořádku nedají, i kdyby opravovali jak chtěli."
„No jo," povzdychl Sencov, „s naší kosmickou lodí jsme se rozloučili navždycky. To nic, kosmonauti jsou lidé, kteří vítězí..." Zmlkl, ani svou oblíbenou průpovídku nedokončil.
„Ale zajímavé bude," řekl Rain, „co všechno ty automaty dokážou."
„No, tohle nám může říct jenom znalec jejich jemných duševních pochodů." poznamenal jízlivě Azarov. „Jako například Kalve... A vůbec, kde vlastně je?"
Úkol Kalveho byl patrně nejdůležitější — trvale přece nemohli žít pod hrozbou nového nájezdu automatů.
Z hangáru nahoru skoro vyběhl a zpomalil až když vkročil do známého okrouhlého sálu kybernetického ústředí.
Tady okamžitě přestal spěchat a začal si všechno prohlížet tak pozorně a rozvážně, jako by měl v záloze ještě celý život.
Jaký účel má kupříkladu tohle zařízení vprostřed sálu? Malý pravoúhlý podstavec podobný vysokému stolku. V jeho středu okrouhlá, trochu sešikmená obrazovka. A na ní se třpytí čtyři světélka.
Kalve sklonil svou průhlednou přilbu nad obrazovku.
Uprostřed obrazovky se chvěl drobounký nazlátlý plamínek. Obepínaly ho tři tenké soustředěné prstence a na každém z nich se také třpytilo světélko — modré na vnitřním, zelené na prostředním a oranžové na vnějším. Kalve se na ta podivná světélka dlouho díval a sám nevěděl proč, vždyť na nich vlastně nic k vidění nebylo a mimoto už viděl dost přístrojů se světelnou signalizací. Bůhví proč se však tady nemohl vynadívat.
Pak se zadíval na oranžové vypouklé kloboučky rozmístěné kolem obrazovky. Bylo jich třicet a vedle každého byla dvě průhledná očka. Vedle jednoho hříbku svítilo levé očko klidným modravým světlem, kdežto u sousedního svítilo kromě modrého i druhé a blikalo neklidným rudým ohněm. Ostatní očka byla bez života.
Kolem obrazovky se vinul v desce stolku kruhový výřez, z něhož vyčnívala jemná páčka. Ladně se ohýbala k obrazovce, takže se její konec takřka dotýkal matného povrchu. Páčka byla zakončena zašpičatělým oválem s tenkou jehlou na konci.
Jiných zařízení k ovládání přístrojů bylo poskrovnu. Vedle obrazovky vystupovaly ještě dvě kulaté hlavice s jakýmisi stupnicemi. Před stolem se zvedala deska a na ní bylo několik menších obrazovek. A to bylo všechno. Málo, velmi málo... Jasné ovšem bylo, že to všechno má nějaký vztah k řídicím kybernetickým zařízením, už proto, že to bylo v tomhle sále. Kalve honem schoval ruku za záda — tak se mu chtělo okamžitě zmačknout červená tlačítka, uvidět, co se objeví na obrazovkách, a pochopit smysl velké červené rukojeti („Aha, tou se asi zapojuje celý tenhle agregát!").
Byl si však stále vědom, jaké nepředvídané následky může v tomhle světě vyvolat každý neopatrný pohyb.
Musel si to uvědomovat, protože pocit nebezpečí začínal z nějakého důvodu slábnout. A sláblo i vědomí, že tvůrci těchto záhadných přístrojů vůbec nebyli pozemšťané. Když si to bude člověk ustavičně uvědomovat, pomyslel si najednou Kalve, může se všechno vysvětlit daleko rychleji. Například... Je tu málo řídicích aparatur. Málo? A co když každý výsledek, k němuž se na Zemi dospělo po celé řadě operací, uměli tihle získat okamžitě? Když třeba dřív lidé chtěli rozsvítit petrolejovou lampu, museli udělat pět, šest pohybů, ale pak začali rozsvěcovat světlo, elektrické světlo jediným pohybem prstu. A o tom, že tahle technika předběhla zemskou ještě víc, než elektrická lampa petrolejovou, není nejmenší pochyby. Jestliže se tě teď zase jako tehdy, když jsme poprvé vystoupili z naší rakety, zmocnil pocit, že jsi jenom v cizí zemi, kde, i když člověk nerozumí tamější řeči, přece jen vidí kolem sebe stejné lidi a věci vytvořené jejich rukama, je to proto, že by ses hrozně rád postavil na roven obrům, kteří jedním krokem překlenou vzdálenost, na niž člověk spotřebuje deset kroků. Ano, takovíhle byli, a čím víc toužíš, aby ses v tom všem okolo vyznal, tím víc ti to každá maličkost připomíná!
A v té chvíli, v. prázdném sále, v němž kdysi žil, cítil a myslel velitel všech těch přístrojů a mechanismů, zatoužil náhle Kalve palčivě po tom, aby se dověděl, jaký byl a jak vypadal ten tvůrce, který se patrně už dávno zapojil do věčného koloběhu hmoty a který teď možná existuje někde na Marsu v podobě zakrslého modravého mechu. Kalve zapomněl, že má přilbu a mechanicky zvedl ruku, aby smekl...
Ruka narazila na invertor, připevněný k přilbě, a ten dotek mu připomněl nejbližší úkol.
Uvědomil si, že Sencov z nich všech přece jen vidí nejdál — jinak by nevyžadoval důkazy toho, že jsou s to pochopit zákony myšlení těch tvorů a porozumět jim. Nedá se nic dělat, musí se hledat a zase hledat!
Odkud začít? Znova se zahleděl na pult a snažil se logicky pochopit funkci řídicích orgánů přístroje. Brzo se však přistihl, jak se všehovšudy snaží v duchu přišít jednotlivým páčkám a vypínačům cizího přístroje funkce, které plnily páčky a vypínače na jeho vlastním pultě. Takhle by se daleko nedostal.
Zapnul tedy invertor a sklopil jeho obrazovku. V přilbě se setmělo, jako by v sále zhasla všechna světla. Kalve polekaně nadzvedl obrazovku a světlo ho udeřilo do očí. Pak obrazovku znova sklopil a na chviličku zavřel oči, aby si zvykl na tmu. Když je zase otevřel, tma už nebyla.
Na obrazovce před jeho očima se rozvětvovalo množství modravých čar a koleček. To přístroj učinil viditelnými všechny vodiče, jimiž procházel proud. Splétaly se a rozplétaly, scházely a rozcházely a vytvářely tak podivnou fantastickou síť. Místy byly přerušeny a někde je oddělovaly tmavé mezery. Pochopil, že to jsou nezapojené části sítě. Především ho upoutala čára, která vypadala neklidněji než ostatní. Otřásalo jí pravidelné chvění a pulsovala jako jemná,

citlivá žilka na lidské ruce. Kalve sledoval její cestu a zjistil, že čára končí docela blízko.
Nadzvedl invertor. Přimhouřil oči oslněné světlem a vyndal z kapsy skafandru delší kus drátu, navinul si ho na paži od ramene k zápěstí a koneček ovinul kolem ukazováku. Pak drát připojil k akumulátoru a znova sklopil obrazovku.
Teď se jeho paže na obrazovce invertoru jevila jako bleděmodrá spirála s řídkými závity. Pomalu se posunovala, jak ji přibližoval k pulsující čáře. Když se mu to podařilo, sledoval ukazovákem ve vzduchu všechny zákruty pulsující čáry. Konečně prst dosáhl místa, kde čára končila, a Kalve spěšně nadzvedl obrazovku. Ano, je to tak, jeho prst mířil na blikající červené očko.
Pak stejně pomalu vedl ruku opačným směrem a hledal přepínač, od něhož šel proud k žárovce. Až ho najde, bude sledovat čáru dál k dalšímu přepínači a tak se postupně bude moci orientovat v celé topografii kybernetického ústředí.
- To vyžaduje spoustu času, ale jiná cesta není, protože mačkat tlačítka a páčky prostě nazdařbůh, by mohlo vést k velmi truchlivým výsledkům.
Tak tedy postupoval a modré čáry, hned výrazné a hned zas jakoby rozmazané se mu klikatily před očima. Pak se opatrně pohnul z místa a aniž nadzvedl obrazovku invertoru, začal pomalu přecházet po sále a sledovat dráty mizející v podlaze. Když obešel ústřední pult kolem dokola, zjistil, že kabely vedou ke každé ze třiceti sekcí stroje. Vybral si jeden a zjistil, že kabel nevede až do úseku, ale mizí ve skříňce u stěny. I tady bylo pod proudem tolik součástek, že oči přecházely.
Jak tak beze spěchu přecházel od skříňky ke skříňce, objevil, že většina z nich je v klidu a v činnosti jsou jen dvě. Jedna z nich souvisela s úsekem, ve kterém ležela jejich raketa. V tomhle aparáte probíhala intenzívní činnost, rozsvěcovaly se a zhášely modré kroužky, elipsy a mnohoúhelníky, vznikaly mžikové výboje podobné rozvětveným bleskům. Ačkoliv ještě Kalve nevěděl, že se automaty začaly znova zabývat zničenou raketou, nicméně se domyslel, že tahle aktivita se může vztahovat právě k jejich kosmické lodi.
O druhém aparátu, který byl v činnosti, zpočátku předpokládal, že souvisí s hangárem, kde ležela na rampě cizí raketa. Potom však pochopil, že se zmýlil. Soudě podle umístění skříňky patřil k tomu úseku, kde byl nalezen počítač. Znamená to, že i v tom úseku se něco děje? A co? Jaké nebezpečí na ně ještě číhá?
Když se zase vrátil k ústřednímu pultu, napadlo ho konečně, oč jde, a uklidnil se. Byla zapojena skříňka právě té sekce, v jejímž směru byl natočen ústřední mnohopolohový přepínač. V tom úseku se tedy něco dělo, když stavitelé opouštěli svou umělou planetu. Ale co? Bylo logické předpokládat, že to nějak souviselo s raketami. Nic jiného se v hangáru ani dít nemohlo. A poněvadž tam teď žádná raketa nebyla, dalo se předpokládat, že právě odtud byla odstartována ta, která opustila družici jako poslední. Po jejím odeslání pracovaly mechanismy naprázdno. Ostatně se třeba odpojily a teprve když se poblíž družice opět vyskytla raketa, totiž jejich, začaly znovu pracovat.
Jestli je tomu tak opravdu, není třeba se přepínače bát.
Kalve opatrně zvedl ruku, nahmatal přepínač, otočil jím o jeden dílek a pospíšil si k té skříňce, která se podle jeho předpokladu měla zapojit. Ano, nemýlil se, teď přístroj pracoval, vznikaly v něm a zase mizely složité vzory zakreslované elektrickým proudem.
Něco mu to připomínalo. Aha, stroj se chová, jako by byl překvapen. Změny impulsů v něm probíhají v témž rytmu, ano i s touž frekvencí jako v rádiosignálech, kterým naslouchal Azarov v prvních okamžicích poté, co tady přistáli. Kalve zkusil zapojit sousední sekci, pak ještě další, a všude se opakovalo stále totéž. Najednou mu bleskla hlavou domněnka. V žádném z těch hangárů přece nebyla raketa, o tom se s Korobovem sami přesvědčili. To znamená, že povel, který se pomocí přepínače vysílal, zřejmě nějak souvisí s raketovým provozem.
Spokojeně se ušklíbl; je na správné cestě. Právě tady bylo možno vysvětlit tajemství řízení mechanismů obsluhujících raketu. A první takové tajemství se dalo odhalit hned teď, okamžitě, stačilo prostě otočit přepínač do polohy, která zapojí jejich úsek, jediný, ve kterém byla zdejší, zřejmě bezvadná raketa a podívat se, co se z toho vyklube.
„Jen klid, jen klid!" napomenul se. „A žádný spěch ... otočíš přepínačem, a raketa v příštím okamžiku odstartuje do prostoru. Jen si vzpomeň na Korobova, na šedou hmotu! Ne, jen žádné vzněty a unáhlenosti. Hlavně opatrně a metodicky!"
Docela zapomněl, že čas běží a přátelé už jsou podle všeho znepokojeni, že už dlouho cítí hlad a zásoba kyslíku mu pomalu končí. Kdyby ho někdo pozoroval, tomu by asi tenhle solidní operatér u výpočtových aparatur připadal jako šílenec — chvíli pobíhal po sále a bručel si něco pod vousy a za chvíli znova usedal před pult a jezdil nad ním rukou, aby prozkoumal novou zajímavou síť.
Jako další úkol si vytkl, že vypátrá vedení k vlnovodům, po nichž se zřejmě předávaly povely z ústředí do sekcí. O jejich existenci nepochyboval. Zatím si však nevybavoval žádné schéma, které by aspoň částečně připomínalo příslušné zemské. Proto se mu zdálo, že bude snazší vystopovat, odkud přicházejí podněty ke kruhové obrazovce a jaký zdroj napájí světélka, která na ní neustále svítí. Možná, že se tím ozřejmí, co ta světélka signalizují.
Modré čáry, které začal zkoumat, ho vedly někam na docela opačnou stranu. Nenapoj ovály se na žádnou skříňku, ale vedly pod stěnu a pak nahoru a mizely v hořejším poschodí.
Kalve se rozhodl, že je půjde hledat okamžitě, protože
mu z nějakého důvodu připadalo, že tahle světélka si zaslouží mimořádnou pozornost. Obrátil se ke dveřím, ale v tom mu dolehla na rameno čísi ruka.
Prudce sebou škubl, strhl si z přilby obrazovku invertoru, která mu zakrývala oči, a ulehčené si oddychl — před ním stál Korobov.
Korobov asi oněměl. Přilbou bylo vidět, jak nehlasně pohybuje rty. Kalve se na něj rozhořčeně obořil, že se neslyšně plíží a děsí lidi, místo aby přišel, jak se na člověka sluší. Pak si vzpomněl, že si přece sám vypnul mikrofon, protože spojení s kamarády stejně neměl. Otočil tedy páčkou a do sluchátek vpadl Korobovův hněvivý hlas:
„...definitivně! Tohle má být půldruhé hodiny?"

Kalve se podíval na ciferník. Opravdu, už tu trčí hodinu přes stanovený čas a nebýt rezervní kyslíkové láhve, na kterou se dodávka automaticky přepnula, už dávno by se mu špatně vedlo. Vzdychl, rozhodil rukama a zeptal se:
„A jak to vypadá u vás?"
„Nic zvláštního. Chlapci rozmontovali jednoho robota. Typický marťanský robot... A co tady?"
„Tady?" protáhl Kalve. „Tady je to typická marťanská kybernetika."

11

První začal ochabovat Azarov.
Sencov, který ho při práci nenápadně pozoroval, si povšiml, jak stále řidčeji se pokouší vytvořit potřebné schéma, stále častě ji odkládá stranou zachráněné součástky a má přitom nepřítomný výraz, jako by se díval někam skrze všechny přepážky a skrze pancíř družice za mnoho miliónů kilometrů prostoru.
Rain zůstával na povrchu klidný. Avšak i on stále častěji začínal řeč o tom, zda už není na čase nechat zbytečných výzkumů, netratit nadarmo čas a vynaložit ho raději na prohlídku celé družice, na její průzkum, i když třeba jen v zájmu příštích generací. Kdoví, kdyby se v celém tom obrovském hospodářství našel alespoň jeden použitelný dalekohled, zasvětil by své dny, které mu ještě zbývají, tomu, co bylo náplní jeho života — pozorování hvězd.
Už se skoro zdálo, že Korobov také studuje robota jen proto, aby ubil čas, a ne aby svých poznatků použil k návratu. Možná, že by se stejným nadšením a s týmž klidem teď řešil šachové úlohy, kdyby byl šachista.
S bezděčným nadšením pohlížel Sencov pouze na Kalveho. Jedině Lajmon pracoval a neohlížel se napravo ani nalevo. Nepočítáme-li ovšem roboty ve vedlejším hangáru — ti se mořili se starou raketou, ani na chvilku „nesložili tykadla do klína", pořád něco přetahovali a přivařovali. Teprve třetí den se uklidnili.
Kalve se zabýval pořád týmž. Pomocí invertoru systematicky sledoval spletitou síť kybernetického ústředí. Každý den rozmotával další uzlík schématu. Ukázalo se však, že těch uzlíků je nesmírné množství, sítě se zdály nekonečné a inspirující objev nepřicházel.
Sencov cítil, že chlapcům nepůsobí zvláštní potěšení hledět na to, jak si „navečer" (večery se tvrdošíjně dodržovaly i v tomhle světě) Kalve dává do pořádku zápisky a náčrty, které pořídil během dne. Neinformovanému by se zdálo, že Kalve připravuje k vydání obšírné pojednání „O některých zvláštnostech struktury marťanských výpočtových a rychlostních aparatur", tak klidně a bezstarostně vypadal. Sencov i všichni ostatní dobře chápali, že tomu tak zdaleka není, že Kalve dělá všecko, co je v jeho silách, a že není jeho vina, jestliže neznámí tvorové před něho postavili tak zapeklité úkoly.
První dni očekávali přátelé kybernetika s netrpělivostí, nemohli se dočkat, kdy už přijde, posadí se a najednou řekne: „Mimochodem, letět můžeme třeba zítra. Stačí tam stisknout jedno tlačítko, úsek se otevře a... to je všechno." Postupně začínalo všem svítat, že toho se hned tak nedočkají. A tehdy "se také začalo stupňovat napětí. Sencov s obavou očekával výboj, který věštily houstnoucí mraky.
A přece jen to propuklo nečekaně. Azarov zasedl ráno jako obvykle ve své kajutě a obíral se součástkami. Za půl hodiny se Sencov vydal k pilotovi na návštěvu. Když přistoupil ke dveřím, ozvala se za nimi dunivá rána. Sencov rozrazil dveře.
Hod byl zřejmě bohatýrský — po celé podlaze kajuty byly rozmetány součástky, destičky s tištěnými spoji, jednotlivé díly a mezi tím poletovaly kousíčky papíru — zbytky posledního zničeného nákresu.
Azarov ležel, či spíše visel nad podlahou, tváří k zemi. Už to začalo, pomyslel si zděšeně Sencov. Teď to bude na denním pořádku.
„Tak co?" zeptal se a tvářil se jako by neviděl, v jakém je Azarov stavu, jako by si nevšiml, jak se mu chvějí záda.
„Odpočíváš?"
„Ksakru!" řekl sípavě Azarov a otočil se na Sencova. „Už toho mám dost! Nač klamat sebe i ostatní?"
„Nedaří se ti?"
„A taky nemůže! Stejně úspěšně bych mohl sestavovat vysílačku z pivních lahví. Generátorový blok je v trapu a čím ho teď nahradím? A co zbylo ze zesilovače světelných kmitočtů? Nic než kostičky... Radši na to nemyslet!"
„Myslet se každopádně musí," řekl Sencov. „Vysílačka je to nejdůležitější. Jinou možnost, jak informovat Zemi, nemáme a ani mít nemůžeme. Na družici samozřejmě asi existuje nějaké telekomunikační zařízení. Ale jak je poznáme? Jak zjistíme, že je to vysílačka, a ne nějaký agregát na čištění bot?"
Azarov se znova otočil tváří ke stěně.
„Na to nemůžeme spoléhat," zahuhlal. „Můžeme počítat jen s našimi součástkami. A těch nám spousta chybí a nemáme je kde vzít."
Oba se odmlčeli a každý z nich v duchu mučivě přemýšlel, kde hledat východisko. Pak Azarov křečovitě vzdychl:
„Kdybych byl na Zemi věděl, co se stane, byl bych celou raketu napěchoval náhradními součástkami. Škoda, že už nebudeme mít možnost ještě někdy letět."
„S tímhle přestaň. Všichni chceme ještě letět. Nikdo se nechystá na smrt... Právě proto potřebujeme vysílačku!"
„Udělali jsme, co se dalo," brebtal Azarov. „Teď už nám zbývá jen všecko čestně uzavřít. Říkáš vysílačka? Na vysílačce se zpátky nedostaneme!"
„Jistě, to máš pravdu, v tom s tebou souhlasím," řekl Sencov. „Situace je opravdu hanebná, to víme všichni. Ale čekal jsi snad vavříny? Jsi přece starý kosmický vlk. Kosmonaut! ‚Kosmonauti vítězí i bez kosmických lodí!' Myslíš, že si to říkáme pronic a zanic? Tak já ti tedy něco řeknu. Zahynout tady nemůžeme v žádném případě! (Azarov se ošil a úkosem se na Sencova podíval.) Je to docela jednoduché. Počítejme s tím nejhorším — že té rakety opravdu nebudeme moci použít. A co z toho? (Azarov rychle zamrkal a pak se podíval na Sencova už přímo.) Budeme tady čekat. Kyslík a voda

nám vystačí nadlouho. Potraviny na rok. Když bude nejhůř, dáme do pořádku regenerační systém."
„A to až do konce života?" zeptal se chraptivě Azarov. Sencov pokrčil rameny a ušklíbl se.
„A kolik let ses ještě chystal žít?"
Azarov zamžoural a nejistě odpověděl:
„Tak asi sedmdesát..."
„Prosím. Ale proč bys nemohl žít tady? Vytvoříme tak říkajíc filiálku lidstva. A nebude ani třeba, abychom tu dožili! Ačkoli to už závisí na tobě..."
„Na mně?"
„Samozřejmě! Jestli budeme mít spojení se Zemí, tak pro nás nejvýš za rok přiletí. Přece sám chápeš, že nad námi nemávnou rukou. A rok už je maximální lhůta!"
„To je toho — rok!" vmísil se Rain. (Oba sebou trhli. Nevšimli si, že se objevil ve dveřích.) „Robinsoni takhle žili desítky let a copak měli takovéhle podmínky? Za rok si tu ani nestačíme všechno prohlídnout."
Azarov ještě ležel, ale tváře mu už trochu zčervenaly.
„Tak vidíš, že délka našeho robinsonování závisí na tobě. Až sestavíš vysílačku, dopravíme ji na povrch družice a budeme signalizovat na Zem..."
„Ale z čeho ji mám sestavit? Z čeho?!" vybuchl Azarov. „Jako bych nechtěl! Prostě není východisko!"
„Východisko je vždycky!" řekl pevně Rain. „Jen ho umět najít! Jenom z hrobu prý není, a i odtud se lidé dostali. Musíme hledat! Nepokusil ses použít toho, co zbylo z Lajmonových počítačů? Zůstaly tam přece nepoškozené díly."
„Taky jsem o tom uvažoval," řekl Azarov. „Ale viděli jste, co tam zůstalo? Takových dílů mám sám habaděj. Jenže kde vezmu generátorový blok? To je přece něco docela jiného, to se nedá jen tak poskládat!"
„Budeme se nad tím muset opravdu ještě zamyslet," pronesl Sencov. „Nějaká cesta docela určitě existuje, jenže ji zatím neznáme..."
Chvilku trvalo ticho. A pak Sencov zamyšleně řekl:
„Generátorový blok, generátorový blok ... A co kdybychom vzali díly z jiných přístrojů? Pokud znám (nadzvedl obočí, jako by si někdo mohl myslet, že to nezná), pokud znám konstrukci vysílačky, jsou v ní použity stejné typové součástky, jaké máme v radiometrických přístrojích. Třeba zrovna v počítačích. Co říkáš?"
„I to už jsem zkusil," řekl Azarov. „Něco se odtamtud dá vzít, ale všechno ne."
„Počítač?" zeptal se najednou Rain. „Počkejte chvilku, okamžiček. Počítač jsme tu přece našli?"
„Našli..."
„To tedy znamená, že někde tady na družici musí být celá automatická raketa! Jen ji najít. A vysílací zařízení automatických raket se snad od našeho v zásadě neliší?"
„Jenom v detailech!" potvrdil Sencov.
Azarov se nerozhodně usmál. Sedl si. Aby zakryl rozpaky, zajel si ze zvyku dlaní do zátylku.
„Možná, že se tam zachovala celá vysílačka," řekl zamyšleně. A najednou se zapálil: „Ale opravdu, že nás to hned nenapadlo! Musíme okamžitě začít pátrat!"
„Já si myslím," řekl Rain, „že bychom vůbec měli změnit rozvrh prací. Korobov ať jde hledat s Azarovem. A já budu pomáhat Kalvemu. Ve dvou nám to půjde daleko rychleji. Na prohlídku rakety klidně stačíš ty sám."
„Ale jaký to má smysl?" zeptal se Sencov. „Kalve beztak pracuje dobře. My dva bychom ..."
„Hm," odpověděl neurčitě Rain. „S tvým dovolením bych šel přece jen nahoru."
„Prosím, jak je libo," souhlasil Sencov po krátkém zamyšlení. „A co ty, Víťo?"
Ale Azarov už pospíchal pro skafandr.

12

Kalve zavedl Raina do kruhového sálu s pultem.
„Tady je to," ukázal. „Tohle je řídicí pult. Ale vtip je v tom, že si tyhle přístroje sestavují program samy. Jsou schopny samostatně měnit pracovní režim podle situace."
„Já vím," odpověděl Rain. „Už jsme měli příležitost se o tom přesvědčit."
„Tedy, uvažujeme-li logicky, není třeba je řídit. Přitom tu však existuje pult i řídicí aparatura, to je tohle. Tahle rukojeť úplně mění pracovní režim. Už se tady v lecčems vyznám."
„To je zajímavé. Ale co vás vlastně znepokojuje?"
„Nemohu pochopit, jak to fungovalo. Vidíte tuhle obrazovku s ručičkou? Ta souvisí s něčím v hořeních poschodích, s čím, to se mi zatím nepodařilo vyzkoumat. Od ní jdou okruhy ke všem přístrojům. Ale co to vlastně je, to nedovedu pochopit."
„Já taky nevím. A co vůbec tenhle pult řídí?"
„Tady probíhá přibližně tohle," vysvětloval Kalve. „Při nastavení ručičky na jednu ze zafixovaných poloh po délce a na kteroukoli polohu na obvodě vznikají v okruhu kombinace impulsů. Jsou příliš krátké, než aby mohly tvořit nějaký program, ale mohou být signálem k vypracování určitého programu. Jako objednávka — žádám například program číslo tři."
„To už něco znamená. Já, pravda, nejsem v tomhle oboru odborník, ale logický způsob myšlení..."
„No ano, logický způsob myšlení," přitakal Kalve.
Oba se na chviličku odmlčeli, aby splatili daň úcty k logickému myšlení.
„Trochu jsme však odbočili. Tak tedy impulsy procházejí nám už známými zařízeními." Kalve ukázal na skříňky u stěny. „V nich do značné míry mění svůj charakter. To mě přivedlo na myšlenku, že právě tady je ústřední řízení

programovacích přístrojů. Jenže jaký je obsah těch signálů?"
„To vám nepovím, v tomhle nejsem ani ten diletant," řekl Rain. „Zajímavého je tu mnoho, třeba hned ty dveře. Jak velká musela být asi důvěra konstruktérů v bezporuchovost strojů, když se nepojistili ani nouzovým ručním otevíracím mechanismem! A jestliže družice, opuštěná patrně už před desítkami let, stále ještě normálně funguje, pak to znamená, že jejich úvahy byly naprosto správné."
„Ústřední problém kybernetiky, problém spolehlivosti, vyřešili důkladně," odpověděl Kalve s úctou znalce. „Konstrukce, která přetrvá staletí."
„Právě tohleto mě však udivuje," pokračoval Rain. „Copak se vyplatí stavět takovéhle věci na staletí? Technika se přece vyvíjí tak prudce, stroje stárnou..."
„Pro nás je to zatím ovšem nepochopitelné."
„Ano, tápeme jako v temném lese. Říkal jste, že impulsy vycházejí od téhle ručičky."
„Ano," odpověděl Kalve. „Je vysunovací, teleskopická. Přitom jsem si všiml, že impulsy se vysílají do stroje v tom okamžiku, kdy se ručička kryje se světélkem na kružnici, na niž dosahuje hrot ručičky. Zaměřovat se dá velmi přesně, je tu celý ladicí systém, přičemž tady," ukázal na jednu obrazovku, „vidíme úseky kružnice ve velkém zvětšení. Vyladit se dá s přesností na desetinu stupně."
„Ale proč?"
„To právě nevíme!"
„Nevíme," opakoval Rain jako ozvěna. „Hm... a jak vám mohu pomoci?"
„Zatím mi není jasná úloha téhle rukojeti," řekl Kalve. „Budete s ní pohybovat a já budu sledovat vzniklé impulsy."
„A není to nebezpečné?"
„To nevadí, zapojený hangár je prázdný."
Rain poslušně položil ruku na páku. Kalve si sklopil obrazovku invertoru před tvář, pokývl a řekl: „Začněte." Rain stiskl rukojeť.
Jako by stopoval zvíře, sehnutý, pozorně zahleděný do víru modrých čar, kličkoval Kalve po podlaze. Rain podle plánu sestaveného Kalvem nastavil rukojeť do původní polohy a hned ji zase přitáhl k sobě, aby zopakoval tutéž sérii impulsů. Přitom zběžně pohlédl na malou obrazovku vedle rukojeti a v okamžiku zapomněl na Kalveho i na svůj úkol.
„Co je s vámi?" zavolal na něho Kalve.
Rain, aniž spustil z obrazovky oči, na něj zakýval. Kalve spěšně přiběhl.
Na poněkud vyduté obrazovce se míhaly podivné obrazy. Kalve i Rain zatajili dech.
Letový deník to nebyl. Rain chápal, že vedl-li se na družici palubní deník, jehož stránky teď před nimi vyvstávaly, pak nejspíš v nějakém kódovaném záznamu, magnetickém nebo jiném. Teď však viděli záznam už rozšifrovaný, jako by jim na té nevelké obrazovce o rozměrech asi šedesát krát čtyřicet centimetrů někdo promítal filmové zpravodajství.
A možná, že to vůbec nebyly záznamy z deníku. Stroj reprodukoval jednotlivé nesourodé události a ke všemu pozpátku, jako by si je znova vybavoval a vracel se do minulosti, aby ji mohl lépe zhodnotit. V jeho vzpomínkách (dá-li se tak říkat obrazové reprodukci událostí, zaznamenaných v paměti přístroje) byly podivné mezery, vyvolané možná nějakými vadami v samém mechanismu. V každém případě neprobíhal na obrazovce plynulý příběh, ale jakási změť obrazů, jak se mnohdy vybavuje v paměti lidem.
Kalve a Rain nejdříve spatřili prostě tento sál s přístroji a sebe v něm. Pak zůstal v sále Kalve sám, potom Kalve a Korobov (k tomu závěru dospěl Rain, protože postavy, ač byly rozmazané, přece jen připomínaly lidi ve známých skafandrech) otevírali po řadě všechny dveře.
Po krátkém průtahu se na obrazovce objevil velký obraz rudé planety. Hned poznali, že je to Mars. Pak se mihly současně dva obrazy — s povrchu Marsu startovaly rakety, podobné jako vejce vejci té, která se teď stala jejich domovem, a na druhé polovině obrazovky se odněkud přihnal zploštělý sféroid, obepnutý pásem startovacích ramp. Rain si vzpomněl na rampu, kterou viděli nahoře. Tedy Deimos? Astronom povytáhl obočí — a fotografováno z odstupu?
Obraz Marsu pobledl, zachvěl se a zmizel do ztracena. Letící koule Deimosu překryla celou obrazovku. Z jednoho a téhož místa na jeho povrchu vylétaly oslnivé ohnivé střely. Nemohlo být pochyb, že to pracuje tryskový motor. Motor obrovské kosmické lodi?
„Chápete, co to znamená?" vykřikl Kalve. „To přece není družice! To přece je!... Ale což... Co to tedy je?"
„Je to Deimos," zašeptal Rain. „Bojím se uvěřit, že to není družice. Hvězdolet?... Ze bychom byli na hvězdoletu?"
Zmlkl — zdálo se nepravděpodobné, že takový kolos jako Deimos by se mohl pohybovat rychlostí nutnou pro mezihvězdné lety. Ale tady je to přece vidět...
Záblesky neustávaly, zřejmě byly nakrátko spouštěny brzdící motory. Pak se na obrazovce objevily obrazy vnitřních prostor, kosmonautům zcela neznámých, takže si už říkali, že to není Deimos, když najednou uviděli chodbu a hangár. Jeden obraz znehybněl a zůstal na obrazovce — veliká hala, kterou od podlahy ke stropu protínaly podivné sloupy, duhově měnící barvu. Některé však nesvítily a od nich na všechny strany sršely rudé jiskry.
„Symboly?" zabručel Kalve, když postupně zhasínaly i ostatní tyče. A pak zhasla i poslední, zasršel z ní proud jisker a bylo tma.
Neměli čas, aby se v tom nějak vyznali. Na obrazovce se už vynořil balvan, řítící se ze tmy. Jeho rozměry nebylo snadné určit, mohl to být meteorit, ale také velký asteroid. Vypadal skoro neskutečně, jako by byl jen namalován. Přiblížil se a náhle se rozplynul, vystřídán novým obrazem.
Teď zabírala celou obrazovku obrovská planeta s nerovným povrchem, rozbouřeným jako moře; aspoň jim to oběma tak připadalo. Kalvemu se zdál vzhled planety povědomý. Otočil se na Raina.
„Jupiter," řekl jen stručně, aniž odtrhl oči od obrazovky.

Vtom se objevil tentýž kruhovitý pult, u něhož stáli, i známá obrazovka uprostřed, jenže na něm nebyly tři, ale pět kruhů, i světélek bylo víc, jak Kal ve hned postřehl. Rain se ani nestačil podivit, a už na obrazovce vyvstaly známé tři kruhy.
Kalve opatrně odešel od obrazovky. Dychtil si ověřit, s jakým zatížením teď přístroj pracuje. Sel od skříňky ke skříňce. V nich se soustřeďovaly výsledky intenzívní práce nesčetných zásuvek s šedou hmotou v každé z třiceti sekcí přístroje. Ano, teď pracoval na plný výkon, všude řeřavěly modré čáry.
Kalve nahlédl do jedné sekce. Měl dojem, že šedou hmotu obklopuje studený modrý plamen. Pak se spěšně vrátil k obrazovce, od níž se Rain stále ještě nemohl odtrhnout.
„Tak co?" zeptal se ho.
„Přehrává to znova," odpověděl sotva slyšitelně Rain a mávl rukou.
Teď kroužily na obrazovce kolem Marsu dvě kuličky.
„Ten druhý je Phobos," vysvětlil Rain. Kalve přikývl.
Rakety startovaly z menší kuličky — Deimosu — ke druhé. Bylo jich pětadvacet a proletěly jedna za druhou. Pak se druhá kulička, tedy Phobos, začala rychle zvětšovat, její povrch zprůhledněl a uvnitř bylo vidět rakety spuštěné dovnitř a nějaké záhadné ohromné konstrukce.
Pak se jim oběma zdálo, že přes obrazovku přejel blesk. Z Phobosu do prostoru vyrazila tenká jasně oranžová čára, jejíž konec se ztrácel někde za okrajem obrazovky. Koulí obestřela mlha a Kalve se už lekl, že stroj nevydržel napětí a porouchal se. Obraz se však pomalu vyčistil.
Koule byla na místě, jen rakety zmizely, i když nadále větší část vnitřního prostoru zaujímaly jakési aparáty. Oranžová čára znatelně pobledla, byla však stále ještě jasně patrná.
„Co to znamená?" zeptal se Kalve. „Zas všechno od začátku?"
Rain se upřeně díval na obrazovku a dělal si na papíře nějaké puntíky. Na obrazovce zasvítila vodní hladina zvlněná větrem a po ní rovina ozářená nazelenalým světlem. Pak všechno zmizelo. Obrazovka pohasla.
Kalve i Rain seděli dobrých pět minut mlčky. Obrazovka neožívala.
Rain se namáhavě nadechl. V lahvích docházel kyslík. Museli pospíchat zpátky do rakety.
„Ale co naše práce?" zeptal se Kalve.
„Budeme muset přijít ještě jednou... A vůbec... k čertu s instrukcemi! Mohl byste se pokusit mi vysvětlit, co nám to předváděli?"
„Jak to vypadá," řekl Kalve, „tak se touhle rukojetí přístroji ukládá určitý pracovní režim. Režim, při němž logické zařízení může analyzovat události zaznamenané v jeho paměti a měnit je ve viditelný obraz."
„A je to možné?"
Kalve neodpověděl. Jak to asi probíhá? Cítil, že to není prostý záznam — přístroj se musel občas k některé události vracet a začínat od začátku, to znamená pomocí logické úvahy rekonstruovat události, o nichž neměl z nějakého důvodu zakódované informace. Ačkoli to znělo směšně, někdy se opravdu zdálo, že přístroj myslí a že právě tady na obrazovce probírá různé varianty a zavrhuje méně pravděpodobné. To se ti samozřejmě jen zdá! okřikl se Kalve v duchu. Budou toho muset ještě moc a moc pochopit, zjistit, zda ty snímky o příletu rakety z Marsu jsou dokumentární záznam nebo zavržená varianta. A co ten meteorit, který se kolem mihl? Co znamenaly hasnoucí sloupy? To, že se motory hvězdoletu poškodily?
„Dobrá," řekl Rain. „Ale chápete, co jsme při všech těch záhadách objevili? Nejen to, že Deimos není družice, ale hvězdolet. To vlastně není to nejdůležitější."
„A co je nejdůležitější?"
„Nejdůležitější je, že hvězdolet odtud neodletěl. A přitom tu nejsou ani rakety, ani posádka. Kam se to podělo? Máme-li věřit tomu, co nám přístroj ukázal, odletěli na Phobos a odtud byli přepraveni dál. Sám Phobos přece pořád ještě obíhá kolem Marsu, nikoho odtud tedy neodvezl. Možná, že to vůbec není hvězdolet, ale něco jiného. A přece byly rakety vypraveny. To už navozuje skutečně fantastické představy."
„A jaké?"
„Bojím se to vyslovit, ale není vyloučeno, že rakety i lidé byli přepraveni někam jiným způsobem, který... Ostatně tohle jsou pro nás dva zatím dveře se sedmi zámky, čirá fantazie. Je to však natolik závažné, že jsme povinni o tom všem co možná nejdřív podat zprávu na Zem, protože nemáme právo nechat si tak drahocenné informace pro sebe. Jedinou naší nadějí je teď Azarov!"

13

Azarov byl v tu dobu od nich daleko. Naložil si zásobní kyslíkové láhve a už se mu podařilo proslídit mnohé prostory Deimosu.
Začal pátrat v úseku, v němž byl nalezen počítač. Možná, že tu raketa někdy byla, žádné stopy po jejím pobytu však nezůstaly.
Kam mohla zmizet? Kde ji hledat? Jestliže ji odtud někam dopravili — samozřejmě rozebranou — nemohli ji zřejmě vléci chodbou. Ale proč by ji vůbec rozebírali? No třeba jen proto, aby ji mohli prozkoumat. To je docela možné. Ostatně, kdo by ji tu zkoumal?
V každém případě chtěl najít jiný východ z hangáru. Hledání zabralo asi hodinu a bylo korunováno úspěchem, až když se mu podařilo vniknout do jednoho z postranních vstupních otvorů, za nimiž, soudě podle událostí v jejich hangáru, bylo stanoviště robotů.
Skutečně, za dveřmi stály nehybně kuželovité automaty, jako by podřimovaly v očekávání. Azarov se mezi nimi opatrně

protáhl. Chodba ústila do širokého vertikálního tunelu, táhnoucího se nahoru i dolů, kam oko dohlédlo. Chviličku nerozhodně postál. Zřejmě to byla cesta k horním i spodním poschodím. Že by to byla šachta výtahu? Ale kde ten výtah je? A jak ho přivolat? Nikde nic, jen přímý lesklý pruh ubíhající nahoru i dolů po stěně šachty. Je to ale neopatrnost — jediný schůdek, a chodba, kterou přišel, ústí do šachty. Zřítit se z takovéhle výšky, i když tu přitažlivá síla dodává menší zrychlení než na Zemi, to by asi bylo dost nebezpečné.
Jiná cesta zřejmě neexistovala a Azarov nakonec dospěl k závěru, že není určena pro lidi. Automaty mohou létat a ať si tudy létají, on však nemá nejmenší důvod, aby si tu srazil vaz. Nedá se nic dělat, na povrch se asi nedostane.
Po téhle úvaze se záviděníhodnou nedůsledností stoupl na schůdek. Podíval se dolů. Najednou ho silná závrať přinutila zavřít oči, a když je otevřel, prudce si sedl na bobek a instinktivně si zakryl rukama hlavu.
Stejní roboti, jaké prve viděl, stáli teď docela nepochopitelně na svislé stěně a zdálo se, že se na něj šachtou zřítí. Azarov se přitiskl co možná nejtěsněji ke stěně, aby ho nezachytili. Ale automaty nepadaly. Pak zaujaly jeho pozornost jakési tmavé skvrny na svislé stěně. Napjal zrak, až ho oči rozbolely.
Čím lépe se díval, tím nepochybnější bylo, že to jsou stopy. Ano, byly to stopy. Po vertikální stěně tohoto tunelu nedávno někdo prošel. Byl zřejmě menší postavy, stopy svědčily o krátkém kroku. Menší noha. A nejzřetelněji se otiskly půlkruhy magnetických podkůvek, stejné jako u zemských skafandrů.
Opravdu, jedno překvapení za druhým... Přikročil ke stěně, aby si stopy prohlédl zblízka — jednu z nich měl zrovna ve výši očí. A zase jím něco zalomcovalo, přemohla ho závrať a pak stopy na vertikální stěně zmizely. Vytřeštil oči. Halucinace? A jestli ano, tak tedy prve nebo teď? A kam se poděli ti kuželoví ti roboti, kteří nad ním před chviličkou viseli?
Pokrčil rameny a rozhodl se, že se přece jen vrátí, protože od takových nevysvětlitelných příhod se nedalo očekávat nic dobrého. Podíval se pod nohy, aby nešlápl někam do prázdna, a rychle se sklonil — stopy měl pod vlastníma nohama!
Stopy měl pod nohama a byly to jeho vlastní stopy, stopy váhavých kroků, jimiž se přibližoval ke srázu. Ale tahle stěna přece byla ještě před chvílí svislá! Začal cosi nejasně tušit a tak si znova stoupl na schůdek. Závrať. A stopy znova na svislé stěně, i hrozivě visící roboti...
Všechno bylo jasné a přesto si musel ještě několikrát stoupnout tam a zpátky, než pochopil příčinu. Byla prostá a neuvěřitelná. Směr přitažlivosti ve vertikální chodbě byl jiný než v chodbě vedoucí z hangáru. Jakmile překročil neviditelnou hranici, stala se svislá chodba vodorovnou a svislá byla zase ta, po níž právě přišel. Jeho stopy se objevily na vertikální stěně a měl dojem, že roboti v tunelu mu visí nad hlavou.
To mimo jiné znamenalo, že v každé chodbě asi existuje vlastní gravitační zařízení. Azarov měl radost, že zrovna jemu se podařilo objevit kouzelnou vlastnost družice. Proto energicky vykročil směrem, který ještě před necelými deseti minutami považoval bezvýhradně a nesporně za směr vzhůru.
A jde se! Zdejší obyvatelé tady sotva chodili pěšky, nejspíš se chodbami pohybovali pomocí nějakých dopravních prostředků. Ale my půjdeme, nejsme žádní nafukové.
Přes půl hodiny se toulal ulicemi a uličkami města ztraceného ve vesmíru. Před očima se mu otevíraly rozlehlé laboratoře, prázdná skladiště, ve kterých patrně
kdysi byly bohaté zásoby. V jednom objevil dokonce ohromný bazén, tak stokrát dvě stě metrů, na jehož suchých stěnách bylo vidět stopy po dávno zmizelé vodě.
Pilot procházel prostornými sály zaplněnými nepochopitelnou technikou, která mohla stejně tak dobře sloužit ke zkoušení strojů jako k tělocviku, k procvičování svalů.
Našel i obytné kajuty, které samy zabíraly celé poschodí. Pokusil se odhadnout počet obyvatel družice. Vycházelo mu vysoké číslo, několik tisíc lidí. Nedůvěřivě zavrtěl hlavou.
Stále přidával do kroku. Prohlídka ho zaujala, třebaže se mu nepodařilo odhalit žádnou stopu po automatické raketě. Vystoupil do dalšího poschodí. Otevřel dveře. Spatřil za nimi ohromný několikahektarový skleník, zalitý normálním žlutým horkým světlem, docela jako slunečním. Sál nebyl rozdělen na úseky a zřejmě byl už někde v horní (ve vztahu k ostatním poschodím) části koule. Ve středu sálu se tyčila mohutná roura podpírající strop. Jiné podpěry tam nebyly.
Azarov zamířil k rouře. Cesta ho vedla kolem podélných pruhů půdy. Sehnul se a rozemnul v prstech špetku — byly to jemné kulaté částečky a byly vlhké. Na téhle půdě zřejmě svého času rostlo něco, co dávalo potravu, teď ji však pokrývala nažloutlá travička, snad potomci kulturních rostlin, které byly méně vytrvalé než stroje a z nedostatku ošetření a možná i zvýšené radioaktivity degenerovaly. Tu a tam stály podivné pokřivené a zakrslé stromy bez listí, ale s modrozelenými průsvitnými větvemi. Byly živé, mechanismy družice sem totiž nepřestávaly dodávat vodu, kysličník uhličitý a živiny.
Azarov si blahopřál k novému objevu. Bylo nemyslitelné projít kolem a neprohlédnout si nezemské rostliny, neulomit si větvičku, aby mohl později pod mikroskopem prozkoumat její stavbu a snad — kdoví — odvézt ji na Zem.
Kosmonaut vstoupil na záhon a přikročil ke stromu. Zůstal stát a chvilku si větvičku pozorně prohlížel. Něco v ní pomalu pulsovalo, probíhal v ní koloběh nestejně zabarvené tekutiny. Strom žil! Azarov náhle uskočil. Průhledné větve se po něm pomalu natahovaly a celý strom se poněkud naklonil směrem k vetřelci.
„Ale kdepak," zavrčel Azarov. „Copak jsem moucha? Jedeš,' ty dravče.'"
Ustoupil o krok a výhružně pozvedl nástroj. Chvilku tak zůstal. Pak svou zbraň sklonil.
Jsem to ale blázen, řekl si, kde by se tu vzali dravci? Tohle je přece družice, mohou tady být jen kulturní rostliny. Tím spíš v takovém množství. Je to plantáž, ne muzeum. Krví je tedy jistě nekrmili! Mám to nápady. To všecko z úleku. Ohlédl se — ne, nikdo jeho úlek neviděl. Ale stejně bych rád věděl, proč se tak natahujou?
Ještě váhal. Ale konec konců, i kdyby to byla masožravá rostlina, stejně nepronikne skafandrem. A co když dostanu elektrickou ránu? pomyslel si, ale hned se uklidnil, že v takovém případě by k tomu bylo už došlo.

Sáhl po nejbližší větvi. Průhledné šlahouny se znova pohnuly a tekutina v nich zapulsovala prudčeji. Větve obepnuly ruku a jedna se vlídně a prosebně, jak se pilotovi zdálo, dotkla rukavice. Teď si všiml, jak se na hladkém povrchu větví rozvlnily jakési chloupky a rozevíraly jakési otvůrky, jako by prosily a na něco čekaly. Azarov stál a rozčilením pootevřel ústa. Copak je možné, že by byli stromy takhle přikrmovali, ano, přikrmovali v pravém smyslu slova? A že by to stromy věděly? Věděly?! Zárodky reflexů u stromů? Je to vůbec myslitelné? A je-li to myslitelné, kolik tisíciletí, ano, celých tisíciletí musel člověk ke stromu přicházet, aby se u rostliny vyvinul takovýhle reflex! Vždyť se přece nenatahovaly kdoví kam, ale k ruce, jako telátka, která právě tak šťouchají do dlaně svými teplými, drsnými pysky. Ale stromy... Nebo jde o něco docela jiného? Ale o co?
Rozhlédl se. I sousední stromy už po něm natahovaly větve a také další se začaly pohybovat. Azarov vzdychl, protože mu najednou začalo být těch zelených telátek strašně líto. Neměl je však čím nakrmit, a kdo taky mohl vědět, čím se mají přikrmovat? Otázka života nebo smrti to však nebyla, vždyť žily. Možná, že nešlo o usměrňování výživy, ale něčeho jiného. Jsou-li to například ovocné stromy, mohli jim přímo do větví vpravovat látky, na nichž závisela plodonosnost. Možná, že se lidé naučili takhle regulovat úrodu. Aby byla dostatečná pro všechny, ale aby nebyly zbytečné přebytky, které tady nebylo kam ukládat. Nemohli to přece vozit na Mars!
Azarov udiveně zakroutil hlavou. Jestliže si kosmonauti na zdejší technické zázraky už začali zvykat, pak tohle zemědělství, jinak se to nazvat nedalo, svědčilo ještě jasněji o velkém náskoku Marťanů. Tady už by každý uvěřil, že stromy žijí! My jim bezuzdně lámeme větvičky, a ani nás nenapadne ...
Teď samozřejmě nemohla být vůbec řeč o tom, že by si snad ulomil větvičku. Rozhodil před stromem rukama: No nic, teď už se dočkáš, jen co přistane velká výprava s biology, a ti už přijdou na to, co jsi zač a co bys potřeboval.
Vykročil dál. Napadlo ho, že v obytných kajutách i ve skleníku by měl být kyslík. Žádné stroje, kterým by hrozila koroze, tu nejsou a systém dělení družice na úseky a poschodí se zablokovanými vchody a průchody dává možnost mít na různých místech různou atmosféru.
Svou domněnku si však už neověřil. Příliš ho to vábilo k okrouhlé plošince nahoře.
Teď už uměl hledat vhodné chodby. Jako předtím se změnil směr gravitace a pak ještě jednou. To znamenalo, že už byl na úrovni dalšího poschodí. Ještě krok a trhl sebou. Nad ním byla hvězdná obloha.
Nejdřív ho napadlo, že z ničeho nic vypadl z družice. Pořádně se vylekal a srdce se mu divoce rozbušilo. Ale ne, byl to jen takový dojem, stěny i strop pološerého sálu byly tak průzračné, že se zdálo, že vůbec žádné nemá.
Co to znamená? Zřejmě už vystoupil na povrch koule, jestliže ovšem družice vskutku má tenhle tvar. Ale proč není tenhle temný sál rozdělen na úseky? Bude si to muset prohlédnout zblízka... Některé aparáty vypadají velmi povědomě. Aha, pozemské reflektory! Průhlednými stěnami je vidět i obrovské parabolické antény, připevněné zvenčí na družici. To už zná... Tedy observatoř!
Hrozná škoda, že tu s ním není Rain, astronom by určitě záviděl vědcům, kteří tady kdysi pracovali. A kdo to všecko objevil? On! Dobrá, jsou to tedy teleskopy. Ale co je tohle za přístroje, ty lehké nosníky bez antén o bez zrcadel? Rain by patrně nelitoval času, aby dokázal, jaký vztah mají k astronomii.
Azarov se posadil do křesla před jedním takovým přístrojem, aby se rozhlédl a oddechl si. Jak tak odpočíval, díval se zamyšleně průzračnou stěnou do tmy prostoru. A najednou se zachvěl a doposud klidná tvář mu ztvrdla napětím — měl dojem, že před jeho očima vznikají nové hvězdy. Ano, není pochyby, už několik se jich vynořilo ze tmy. Jejich jas prudce sílil. Nové hvězdy? Supernovy? Hned tolik najednou na jediném kousíčku nebe? Klíčila v něm nejasná domněnka, že ten podivně zprohýbaný rám podobný osmičce je nejspíš také dalekohled, jenomže úlohu čoček v něm zastávají mohutná silová pole. Přístroj se zřejmě zapojoval automaticky, jakmile pozorovatel usedl do křesla.
Azarov si pozorně prohlížel hvězdné panorama. Dalekohled ohraničoval část oblohy. Připomněl si hodiny astronavigace a napadlo ho, že to bude asi souhvězdí Draka. Nebyl o tom ostatně zcela přesvědčen, ale byl-li to Drak, pak ze čtyř stálic, které teď byly v zorném poli teleskopu, znal dřív jen jednu hvězdu čtrnácté velikosti. Ostatní zůstávaly pro Zemi neviditelné i v těch nejsilnějších dalekohledech.
V křesle se sedělo pohodlně. Teprve teď ucítil, že by měl zapotřebí si pořádně odpočinout. Aniž odtrhl oči od hvězd, položil na zem vedle sebe univerzální nástroj, který pořád držel pro všechny případy neustále pohotově. Může čtvrthodinku posedět a přitom se podívat, jak bude vypadat další úsek oblohy, který se dostane do zorného pole dalekohledu, až se planeta, ženoucí se po své oběžné dráze, trochu znatelně ji přemístí.
Chvíli čekal, pak zavřel unavené oči a po chvíli je znovu otevřel. Jako dřív před ním kmitaly čtyři body. Podíval se na hodinky. Uběhlo deset minut. Hvězdy by se musely aspoň posunout. Copak Deimos ... Ale to je nesmysl, přece se nemohl na oběžné dráze zastavit!
Nevadí, prostě další hádanka do kategorie zatím nevyluštěných. Teď je jen třeba pokračovat v pátrání. Azarov se natáhl pro univerzální nástroj. Nástroj tam nebyl...
Zašmátral po podlaze. Vyskočil. Opravdu, nástroj nikde. Ukraden? Kým? Někdo tu byl? Kdo? A proč se hned zas schoval?
Myšlenky se mu pletly jedna přes druhou. Horečně se rozhlížel. A najednou se s radostným výkřikem vrhl kupředu a zvedl nástroj asi dva kroky od křesla.
Pak se pozorně rozhlédl po okolí. Kdyby to byl udělal než si sedl, byl by si jistě všiml, že podstavec s křeslem a nosníkem se milimetr za milimetrem šine po lesklém kovovém pruhu. Pruh zřejmě obepínal celý kruhový sál observatoře a jakési automaty posunovaly astronomickým přístrojem tak, že bez ohledu na pohyb družice zůstávaly v zorném poli (jestliže ovšem zůstávaly; znova se posadil do křesla a podíval se — ano, zůstávaly) tytéž hvězdy. Zrovna ty čtyři... Je to náhoda? Je přístroj prostě nastaven na tuhle část oblohy, anebo... Není-li
to však náhoda, co hledali vědci z Marsu v souhvězdí Draka? Ne, přece jen to bude náhoda.
Zvedl se a přistoupil k jednomu refraktoru. Podíval se a zapotácel se. V dalekohledu se tetelil zřetelný obraz Země. Její

polohu na každý den znal zpaměti. Ale dívat se na Zemi bylo nad jeho síly.
Ne, ty čtyři hvězdy nejsou náhoda. A není-li to náhoda, pak... I ten veliký počet obytných kajut — takový počet obyvatel by na automatické družici neměl prostě smysl, nebyla by pro ně práce. Ne, samozřejmě to nemohla být pouhá náhoda. A co kdyby vystoupil ještě výš?
Podíval se nahoru. Střední část obrovské kupole observatoře byla neprůhledná. Tam nahoře tedy ještě něco bylo. Ale jak se tam dostat?
Rozhlédl se, kde je vchod. V tom okamžiku však zalila observatoř hřejivá žlutá zář.
„Slunce!' zajásal Azarov a oslněn přivřel oči. Opravdu. Deimos se na své pravidelné pouti kolem Marsu zase dostal ze stínu, vzdálená a přece tak blízká hvězda zalila observatoř svými paprsky.
„Slunce," opakoval Azarov, přitisknut k průhledné stěně a černý prostor za ní se mu hned nezdál tak zoufale beznadějný.
Chtělo se mu zpívat a donekonečna se dívat na Slunce. Jen s námahou se přinutil najít poslední chodbu a vejít do ní. Stěny šachty konečně zůstaly za ním a octl se docela nahoře, na vytoužené plošince.
„No ovšem," řekl. „Přesně to jsem očekával!"
Stál v nepříliš velkém kruhovém průzračném sále a hvězdná obloha ho teď obklopovala ze všech stran. Po obvodě sálu stály nízké široké pohovky. Uprostřed, u čtverhranného pultu, bylo dozadu sklopené křeslo. Před pultem se tyčil velký podstavec s obrazovkami, stupnicemi přístrojů a lesknoucími se body ukazatelů. Na samotném pultu nebylo nic, ani přepínač ani páčky. Nad hladký povrch vyčnívala jenom dvě velká vypouklá tlačítka — červené a bílé.
„Vždyť jsem si to myslel!" bručel si Azarov. „Tady zřejmě je jakási ústředna. Velitelské stanoviště družice. Řídicí kabina. Ostatně, nač potřebuje družice řídicí kabinu? Počkat, a je to vůbec družice? Teď ano, ale jinak ... Co by to mohlo být? Samozřejmě! Co když je to hvězdolet? Hvězdolet nejvyšší kategorie?"
Proč? zeptal se sám sebe a hned si odpovídal:
Třeba jen proto, že takové množství zásob, co tu měli, soudě podle obsahu teď už prázdných skladištních prostor, družice nepotřebuje. Jistě by bylo lepší zásobovat ji samými novými a čerstvými věcmi a nedělali zásoby na léta či dokonce na desetiletí. Kdežto hvězdolet to všechno potřebuje. A když se to tak vezme, dá se vůbec těžko předpokládat, že je to výtvor jakýchsi Marťanů. Mars vypadá přece jen trochu mrtvý.
Posadil se do křesla za pultem. Okamžitě se na podstavci rozsvítila obrazovka a na ní bylo přesné zobrazení hvězdné oblohy, jak ji bylo vidět za průhlednou kupolí téhle možná opravdu letové řídicí kabiny. Azarov předpokládal, že je to hvězdný kompas, podle něhož bylo možno kontrolovat, nakolik přístroje udržují kurs. Trochu zkritizoval konstruktéry za to, že řídicí kabinu umístili na povrchu hvězdoletu — daleko bezpečnější by bylo, kdyby byla někde uprostřed. Avšak když v duchu zaujal pozici smyšleného oponenta, hned sám sobě namítl, že tak se dá usuzovat, jen když se vychází z pozemských představ o odolnosti materiálů.
Přístrojů bylo na desce obrovského hvězdoletu dokonce míň než v jejich zemské raketě. Pravděpodobně tu v daleko větší míře než zatím na Zemi využívali zpracovávání údajů výpočtovými zařízeními. K pilotovi přicházely jen nejdůležitější zpracované údaje. Ostatní kontrolovaly přístroje samy.
Azarov s povzdechem zavřel oči. Takhle tu kdysi seděl velitel hvězdoletu, představitel jiného života, který nás v mnohém předběhl a vedl jej k neznámým hvězdám. Na pohovkách kolem něho posedávali ve chvílích volna členové posádky, přátelé a kolegové velitele, právě takoví jako on, urostlí, zdraví a jistě skvělí a veselí chlapíci. Žili, snažili se dospět k objevům, na nichž možná závisel osud planety, která je vyslala.
Azarov měl pocit, že se prostorná místnost náhle zaplnila tlumeným šumem hlasů a sotva slyšitelnou ozvěnou motorů pracujících tam někde dole. Před zavřenýma očima se mu roztančily neznámé fantastické kresby souhvězdí a připadalo mu, že svou hrudí rozráží prostor, kterým se řítí tahle mohutná koule.
Seděl tak hodnou chvíli se zavřenýma očima. Ale byl čas se zvednout, nemělo přece smysl hledat zbytky automatické rakety v řídicí kabině hvězdoletu!
Sestoupil zpátky do skleníku. A znova před ním defilovaly nekonečné prostory plné strojů a mechanismů stále podivnějších a nepodobnějších pozemským, místnosti s vratkými podlahami, jež se mírně pohupovaly, když po nich přecházel. V jednom místě narazil na průhlednou přepážku, za níž se převalovala mlha. Přes světlefialové husté mračno nebylo vidět, jen v něm co chvíli modravě zablýsklo. Azarov dlouho stál a pozoroval fantastickou hru výbojů, dokud se nezačaly příliš často stáčet k němu. To honem odešel, ale ještě si přepážku označil v plánku, na němž zakresloval svou cestu.
Za hodinu se octl dole v paprskovité chodbě. Pro dnešek svůj program pátrání vyčerpal a viděl opravdu mnoho zajímavého, třebaže obhlédl jen malou část toho, co tahle obrovská koule skrývala. S tímhle si jednou vědci ze Země budou nějaký ten rok lámat hlavu.
Po automatické raketě však nenašel ani stopu.
Už chtěl vstoupit do chodby vedoucí k hangárům, rozmyslel si to však a zamířil rozhodným krokem k těm dveřím, u nichž Sencov a Rain objevil zvýšenou radiaci, když sestupovali z povrchu družice, jak to sami vyprávěli. Ale proč by raketa nebo její zbytky nemohly být v prostoře, kde je vyšší hladina radiace?
Přiblížil se těsně ke dveřím. Žárovka indikátoru začala žhavit o poznání více. No a co? Přímé nebezpečí zatím zdaleka nehrozí, a raketa by mohla být zrovna tady. Stejně sem budou muset vlézt, jestli se nenajde někde jinde.
Zkoumal dveře. Uzavírací destička tu nebyla, ale nalevo uviděl tři jamky, stejné jako u vstupního otvoru kosmické lodi. Vložil do nich prsty.
Dveře se ztěžka zasunovaly do stěny a jejich masívnost ho překvapila. A vzápětí žárovka ve skafandru zaplála tak jasně, že se mu před očima na okamžik roztančily rudé kruhy. Radiace nezadržitelně stoupala, jako by těmi otevřenými dveřmi pustil na svobodu miliardy malinkatých ďáblíků, a ti se teď s radostnými přemety řítili po chodbě. Instinktivně

couvl dozadu, ale hned se zarazil. Musí přece zavřít dveře, jinak...
Znova vložil do jamek tři prsty, ale dveře se nezavíraly. Zimničně vzpomínal, jak se zavírá vstupní otvor rakety, a s hrůzou si uvědomil, že to jde, jen když někdo překročí práh tam, či nazpět. Patrně existoval i jiný způsob, nikdo jej však neznal. Zbývá tedy jen jedna možnost, jak zavřít dveře a zastavit smrtonosný proud,, totiž nechat dveře za sebou zavřít a pak hledat způsob,, jak je zevnitř zase otevřít.
Všechno to mu blesklo mozkem ve zlomku vteřiny a už vykročil k poslednímu kroku, který ho dělil od dveří. Ale co když se dveře zevnitř neotevřou? Přátelé dlouho nebudou vědět, co se s ním stalo, zbytečně ztratí čas pátráním. Bez něho se budou muset pachtit s vysílačkou mnohem déle. Jestli však bude hladina radiace stále stoupat, nebudou už moci vkročit do téhle chodby a to znamená, že se nedostanou na povrch. A i když budou mít vysílačku, spojení se Zemí by mohli navázat jen s povrchu družice. Ne, dveře se musí zavřít, a když už má někdo zahynout, tak ať je to jeden člověk, a ne pět!
Zavřel oči a vrhl se kupředu se skloněnou hlavou a v duchu se již se všemi loučil. Takový konec mu tedy osud přichystal!
Stačil udělat asi dva skoky a dokonce koutkem oka uviděl širokou chodbu a na jejím opačném konci ještě jedny nedovřené dveře. Za těmi dveřmi se spíše daly tušit než vidět podivné, matně se lesknoucí, do výše ubíhající sloupy. V příštím okamžiku Azarova něco měkce šťouchlo do prsou, až zavrávoral a vyveden z rovnováhy div neupadl, něco ho však měkce zachytilo, jako by dopadl na nejměkčí peřinu, nadneslo ho to a odhodilo od dveří nazpět do chodby.
Ještě dvakrát se pokusil prorazit, avšak pokaždé ho neviditelná přehrada zastavila, měkce ho odrazila a odhodila nazpět. Dveře zůstávaly otevřené a nedaly se zavřít ani za cenu života.
Lapal po dechu, ruce i nohy se mu třásly. Z plných plic spílal neznámým konstruktérům, kteří si vymysleli tak složitou ochranu a které nenapadlo použít v takovém případě jednoduše blokovacího zavíracího systému. Pak jeho pohled sklouzl na dozimetr. Okamžitě zmlkl. Tak, a je to! Už nebude žít sedmdesát let a z těch dveří ho to ani nemuselo vyhazovat. Má v těle smrtelnou dávku. Obrátil se, protáhl se dveřmi a zvolna šel za svými kamarády.
U dveří do hangáru narazil na Korobova, který mu spěchal naproti. Azarov pohlédl do jeho tváře, klidné a sebejisté jako obvykle, pak ho vzal kolem ramen a na okamžik se k němu přitiskl, jako by u něho hledal pomoc.

14

„Ale nestalo se ti nic?" ptal se už potřetí Sencov. „Co ukazuje dozimetr?"
„Uklouzl jsem a dozimetr je napadrť. Mně se nestalo nic, kolikrát to mám opakovat!"
„To je dobře," řekl Sencov. „Vycházet chodbou teď bude doopravdy nebezpečné. Zbytečné rentgeny vůbec nemůžeme potřebovat. Úkol dosáhnout spojení tím ještě ovšem pohřben není. Hlavně mít vysílačku, a východ už se... Přece neexistuje jen jediný východ na povrch Deimosu!"
„A možná, že jediný...," řekl potichu Rain. „Ale za to už my nemůžeme."
„To už je jedno," řekl Sencov. „Při nejhorším použijeme našeho paliva a provedeme odstřel. A tady Kalve snad přijde na to, jak se otevírá poklop, kterým se spouštějí rakety."
Kalve mlčky přikývl.
„A teprve kdyby se to ani jemu nepodařilo, zkusíme odstřel. Opravdu až v nejkritičtější chvíli."
Tím debata skončila. Od té chvíle se všichni pustili do hledání rakety s vysílačkou. Hledali, ale stále nenacházeli. Ovšem ne proto, že by si počínali snad liknavě. Námahy nikdo nelitoval. Stačilo, aby se objevila nějaká reálná možnost, a vždy hned jako by chytili druhý dech.
Azarov se však přece jen činil víc než ostatní. Sencov to viděl a v duchu se podivoval tomu tryskajícímu gejzíru energie a čas od času mentorským tónem prohlašoval, aniž to platilo někomu konkrétnímu, že obtížemi se mládež zoceluje, neboli že tohle je situace, která nikomu nedovolí složit ruce do klína.
Azarov chtěl žít.
Teprve teď pocítil, jak je hrozné nemít právo snít o budoucnosti a muset se závistí myslet na to, co bude dělat Sencov nebo Kalve za rok, co všechno ještě uvidí a poznají. Ale současně pochopil tu vcelku prostou pravdu, že po člověku zůstane jen to, co stačí vykonat. A on chtěl stačit co možná nejvíc, dokud ho nemoc neporazí.
Mimoto pořád ještě byla naděje. Ještě se mohl zachránit, kdyby... Kdyby přece jen našli vysílačku. Kdyby podali zprávu na Zem. Kdyby pomoc přišla včas. Kdyby... Kdyby...
A pátrání pokračovalo. Kosmonauti se scházeli vždycky
docela vyčerpaní. Po večeři obvykle věnovali chvilku rozhovoru. O situaci nikdo nemluvil, všechno bylo jasné. Bavili se o svých objevech, představovali si, jak udiví Zemi, a snažili se přijít na kloub mnoha nevysvětlitelným skutečnostem. Však to byly kromě spánku jediné chvíle, které trávili pohromadě a tak se slušelo, aby k večeři chodili oholeni, čistě umyti a ve vyčištěných kombinézách.
V kajutě přeměněné v společenskou místnost se zrovna sešli všichni tři piloti. Byli hladoví a netrpělivě se dívali na hodinky, oba vědci se však někde zdrželi.
Konečně se objevili oba naráz, jako by předtím byli spolu. Oba vypadali zamračeně. a rozčileně. Spěšně zasedli k večeři a pak mlčky a hltavě jedli.
Když povečeřeli a na stole se objevilo kakao v lahvích s násoskami (jedli jako za beztíže, protože si na to jednak zvykli a jednak jiné nádobí ani neměli), Sencov se zeptal:
„Nic jste samozřejmě nenašli?"
Kalve jen vzdychl. Ale Rain se neovládl: „Proč to skrývat? Ani nenajdem. A nikdo nic nenajde!"
„Proč?"

„My jsme o tom s Kalvem uvažovali... Cestou jsme zaskočili do kybernetického ústředí a tam jsme si to ještě ověřili. Vypadá to, že naše závěry jsou správné."
„Jaké závěry?"
„Kde byl nalezen počítač?" zeptal se Rain. „V úseku, k němuž směřoval přepínač na pultě. A ten přepínač, jak Kalve zhruba zjistil, ukládá přístroji režim, při němž je raketa v příslušném hangáru připravována k odletu."
„No a?"
„Je zřejmé, že automatická raketa, která se sem dostala stejným způsobem jako my ..."
„Totiž nuceně přistála a pak byla zavlečena do hangáru ...," upřesnil Sencov.
„No dejme tomu, že ta raketa byla nejspíš přijata stejně jako naše."
„Máš docela pravdu," řekl Korobov. „Je to stejný typ. liší se jen v maličkostech."
„Správně. Roboti ji tedy podle programu také nejdřív otevřeli a pak ji abych tak řekl opravili, to jest připevnili poklopy ke vstupním otvorům a podle předepsaného vzoru přivařili, co bylo třeba."
„Aha, rozumím..."
„Poněvadž se však dostala do hangáru, který byl přepínačem připraven k odstartování rakety, a k žádnému zásahu do jejich plánu nedošlo, tak ji automaty zkrátka a dobře z hangáru vyhodily. Vypustily ji, nic víc. Jiné vysvětlení nenacházíme."
„Počkej! Ale jak ji vypustili? Kdo spustil motory?" zeptal se Korobov.
„Nikdo je nespouštěl," odpověděl mu Sencov. „Snad si nemyslíš, že jejich rakety startovaly s vlastními motory? Co by pak z toho hangáru zbylo? Kdepak, vymršťovali je stejným způsobem, jako je přitahovali — působením silového pole, magnetického či jiného, to nevíme."
„Správně, to jsme předpokládali i my s Kalvem," pokračoval Rain. „No, a když odletěla, jistě sami chápete, že nemá cenu ji hledat."
„Vysílačka je tedy v prachu?" zeptal se chraptivě Azarov. „Spojení nebude?" Postavil láhev s nedopitým kakaem a zaťal prsty. „Tedy nebude... No, ovšem, jednoduše nebude!"
„Počkej, uklidni se!" řekl Sencov. „Něco už vymyslíme. Když ne dnes, tak za měsíc."
„Promiň, to já jen tak," řekl Azarov. „Samozřejmě, za měsíc!" Divně se na Sencova podíval, sáhl po láhvi a začal pomalu, se zřejmým požitkem pít.
„Já se jen divím, jak mohla být vypravena nepřipravená raketa!" prohlásil Korobov.
„Dovedu si představit," řekl, jako by nahlas přemýšlel, Kalve, „že si toho prostě ani nevšimli. Automaty, které registrovaly údaje přístrojů po návratu rakety z letu a předávaly je do kybernetické ústředny, nezaznamenaly žádné informace o nedostatku, ať už paliva, energie či podobně. A jakmile byla oprava podle jejich představ dokončena a žádné nedostatky nebyly signalizovány, znamenalo to, že raketa je připravena ke startu."
„Ale třeba to všechno bylo jinak," řekl Rain. „Ale nač se máme dohadovat a lámat si hlavu? Raději si to ověříme!"
„Ale jak?" zeptal se Sencov.
„Obětujeme naši starou kosmickou loď. Odnesli jsme z ní, co se dalo, a už. ji nebudeme potřebovat. Přepojíme přístroj na hangár, ve kterém stojí. Automaty se jí už několik dní ani nedotkly. Potvrdí-li se naše domněnky, budeme vědět, jak se provádí start raket. A kromě toho konečně přestaneme s marným pátráním."
Sencov mlčel. Bylo jasné, že mu je přece jen líto rozloučit se se svou lodí, i když už teď nebyla k ničemu.
Jemu přece bylo svěřeno velení na ní, a on ji neuchránil... Přesto přikývl. Konec konců přesně vymezit úkol bylo teď to nejdůležitější. Odpadne-li nutnost pátrat, budou se moci pustit do jiné práce. Dříve nebo později porozumí signalizačním zařízením, kterých se užívalo na hvězdoletu, a budou s to předat na Zem signál. To už stojí za obětování rakety. Azarov přece přímo prahne po tom, aby znovu navázal spojení. Ano...
Všichni tři piloti pomalu vešli do hangáru. Vylezli na rampu a postáli u kosmické lodi.
To kovové vřeteno teď ničím nepřipomínalo raketu, kterou sem před několika dny automaty zatáhly. Objevily se dva nové vstupní otvory. Základní stupeň byl pevně přivařen k druhému — teď už by se v žádném případě nedal za letu odhodit. Střední část rakety zdobily jakési hřebeny. Právě takové byly i na plášti cizí rakety, ale jejich účel byl záhadný. Sencov se lehce dotkl pláště rakety, spíše ho pohladil. Vstupní otvor, který prese všechno zůstal ode dne útoku otevřen, ručně zavřeli. Pak slezli mlčky z rampy a přešli do nejvzdálenějšího koutu sálu. Sencov vzkázal po Azarovovi vědcům, že mohou začít.
Uběhlo několik minut. Najednou se sálem rozlehl slabý hukot a na stěnách se rozsvítily a rozblikaly v nepochopitelném reji stovky žárovek. Střídavé rozsvěcování probíhalo stále rychleji a nakonec žárovky začaly blikat tak rychle, že se lidem dělaly mžitky před očima.
Oba piloti čekali, že raketa v nejbližším okamžiku vyrazí a začne stoupat po rampě. Žárovky však náhle zhasly.
Uběhlo několik dalších minut. Všechno začalo znova — a zase bez viditelného výsledku. Opět nastala přestávka a zdálo se, že se povleče do nekonečna. Sencov se už chystal odejít do kybernetického ústředí a zeptat se, jak dlouho se ještě chtějí bavit, a zda by nebylo lepší hned si přiznat, že se pokus nepodařil a jejich domněnky se nepotvrdily.
Vtom se však začala světla rozsvěcovat potřetí a teď už žárovky nezhasínaly. Jejich blikání se postupně slilo v jedinou zběsilou světelnou smršť a Sencov s Korobovem spatřili, jak se těžký trup rakety začal pomalu, sotva postřehnutelně zvedat nad rampu. Zůstal viset ve vzduchu několik centimetrů nad povrchem vydutého nosníku, na kterém dosud ležel, a to vypadalo podivně a nadpřirozeně.
„Teď ji asi..." procedil Korobov skrz pevně sevřené rty. Sencov na něj zamával, jako by požadoval naprosté ticho.
Někde blízko, hned za stěnou, se něco tlumeně rozhučelo. Podlaha se otřásala a sotva postřehnutelně po ní klouzaly pramínky prachu, které se pohybovaly ve dvou směrech — do rohů sálu. Sencov pochopil, že začaly pracovat kompresory, vytlačující z hangáru vzduch.

„Ano, měli pravdu," pronesl pomalu sám k sobě.
Kosmonauty náhle ohlušil mocný řev. Utichl, ale pak se opakoval znova a znova. Na stropě se rozsvítilo velké červené oko, jehož přerušovaný svit nahánìl strach. Vytí sirény stále sílilo.
„To je jasné!" houkl Korobov. „Musíme ven! Z bezpečnostních důvodů zřejmě nesmí být během startu nikdo v hangáru."
Pospíšili ke dveřím, otevřeli je a vyběhli do chodby. Zatímco se deska zasouvala, Sencov naposled zahlédl kosmickou loď, která stále ještě visela nad rampou. Dveře zapadly a současně proběhl stěnami i stropem silný záchvěv — všechno ztichlo, jen hučení kompresorů se zvučně rozléhalo chodbou. Korobov se marně pokoušel otevřít dveře.
Seshora přišli i ostatní tři. Všichni strnuli v mlčenlivém očekávání.
Dveře se otevřely asi za pět minut. V hangáru bylo všechno jako dřív. Jen rampa byla prázdná.
„Tak sbohem," řekl Sencov po chvíli mlčení a nebylo jasné, zda ta slova patřila kosmické lodi, která odletěla navždy, či naději, že dají dohromady vysílačku, nebo obojímu současně.
„No, a první už je pryč!" řekl potichu Azarov.
„Daleko se nedostane, protože se nezapnou motory," namítl Rain. „Bude obíhat kolem Marsu. Jednou ji vylovíme."
„Tak jdeme!" vyzval je Sencov a všichni se vrátili do rakety. Když svlékli skafandry, shromáždili se ve společenské místnosti.
„Co teď?" zeptal se Sencov. „Já si myslím, že ať je tomu jakkoli, musíme všechno, co jsme viděli, zaznamenat. Dříve nebo později naše záznamy někdo najde. Nahoře určitě objevíme možnost, jak dosáhnout spojení se Zemí. Třeba nějaký mohutný světelný zdroj! Není přece možné, aby takový přístroj na hvězdoletu nebyl. Světelné signály na Zemi jistě zpozorují. Zatím je jasné jen to, že skládat ruce do klína je předčasné. Kosmonauti vítězí na kosmických lodích, ale když je třeba, i bez nich! Docela jednoduše..."
Ostatní ho sklíčeně poslouchali, nikdo nepromluvil ani slovo. Po pauze řekl Rain přehnaně veselým tónem:
„Když zaznamenat, tak zaznamenat. Ale co?"
„Napíšeme, co si o tom všem myslíme," řekl Sencov. „Jaký máš například ty názor na to, co se tu udalo?"
„Jaký mám názor?" opakoval zamyšleně Rain.
„Před mnoha lety letěl od souhvězdí Draka ke Sluneční soustavě hvězdolet. Na jeho palubě byly kromě posádky tisíce kolonistů, kteří letěli osídlit a kolonizovat nové planety, aby tak posunuli přední hlídky Rozumu opět dál do vesmíru. Motory pracovaly pravidelně. Hvězdolet letěl rychlostí blízkou rychlosti světla, život na jeho palubě však probíhal ve stanoveném rytmu, prováděla se pozorování a výzkumy. Přibližoval se rozhodující okamžik — žlutá hvězda, kolem níž podle zjištění astronomů obíhalo několik planet, byla už blízko.
Avšak do výpočtů astronomů se vloudila nepřesnost. Už ve fázi brždění se hvězdolet dostal do blízkosti největší planety sluneční soustavy, Jupitera. Přitažlivost toho giganta mohla odchýlit kosmickou loď ze správné cesty. Byli přinuceni intenzívně brzdit, aby odchylka neznamenala záhubu všeho živého na palubě.
Podařilo se jim uniknout zkáze. Motory však nevydržely, jejich pracovní režim byl narušen. Když hvězdolet prošel oběžnou drahou Jupitera, byl nucen definitivně zabrzdit v pásu asteroidů, aby se vyhnul srážce, a když pak pás opustil, přešel na kruhovou dráhu kolem Slunce. Na této oběžné dráze se hvězdolet později přiblížil k jiné planetě a začal kolem ní obíhat. Posádka použila raket, které byly na palubě, k průzkumu tří planet, přicházejících v úvahu pro kolonizaci. V těch letech byl prozkoumán Mars, Země a Venuše. Ukázalo se však, že tyto planety se pro kolonizaci nehodí.
Dělaly se i pokusy opravit motory. Nebyly však korunovány úspěchem. A tak se na rodnou planetu rozletěla žádost o pomoc.
Pomoc mohla přijít až po mnoha letech. A také přišla. Ne však v podobě hvězdoletu, jak očekávali. Za ta léta, která cestovatelé strávili na cestách, byly na planetě vypracovány základy zásadně nového způsobu dopravy v Prostoru — nikoli prorážení prostoru (na tomhle principu jsou založeny všechny rakety a hvězdolety), nýbrž využití nedávno objeveného tak zvaného tunelového efektu prostoru."
„Kde jsi vyhrabal ten tunelový efekt prostoru?" zbystřil pozornost Korobov. „Zatím jsem o tom nic..."
Rain se na něho podíval a chvíli naprázdno žmoulal. Po chvíli odpověděl:
„Astronomům není zakázáno fantazírovat. Ovšem ve volném čase. Dobrá, tedy žádný tunelový efekt. Tak něco jiného. Ale my jsme viděli na obrazovce, že lidé i rakety byli z Phobosu někam odesláni. Kdyby šlo o obvyklý způsob přepravy v prostoru, byl by je odvezl hvězdolet, který za nimi přiletěl. Odletěl by na domovskou planetu anebo by se vydal pokračovat ve výzkumech. Ale Phobos je tady. A co to logicky vzato znamená? Znamená to, že to, co přiletělo, nebyl hvězdolet. Bylo to energetické zařízení, svým způsobem konečná stanice při novém způsobu přepravy, zařízení, které vytvořilo nezbytný energetický režim.
Toto zařízení umístili rovněž na kruhovou oběžnou dráhu poblíž Marsu, aby mohlo čerpat energii z magnetického nebo gravitačního pole planety. Zakrátko byly přístroje připraveny.
A meziplanetární rakety pak odvezly lidi a všechno cenné, co chtěli vzít s sebou z paluby poškozené družice na mezihvězdnou stanici. Hvězdolet ovšem pro jeho velikost nemohli tímhle způsobem přepravit, a tak musel zůstat tady. Pak vrhli ke své hvězdné soustavě obrovské množství energie, které umožnilo nakrátko změnit strukturu prostoru, a za dobu pro ně nepředstavitelně krátkou se octla posádka, cestující i rakety doma, na vnější mezihvězdné stanici svého světa.
Stanici, z níž startovali, ponechali u Marsu. I když se žádná ze tří prozkoumaných planet pro kolonizaci nehodila, nejméně na jedné z nich už vznikl nebo aspoň vznikal rozumný život. Cizinci tak mohli pomocí této stanice, kterou tam zanechali, Sluneční soustavu kdykoli navštívit. Zatím se však věnovali průzkumu světů vhodnějších pro kolonizaci v jiných blízkých skupinách planet.

Uběhlo mnoho a mnoho let, až se jednou v blízkosti poškozeného hvězdoletu objevila raketa ze Země. Vletěla do proudu nabitých částic, totiž' do mezihvězdného spojovacího kanálu, udržovaného automaty stanice Phobosů s rodným světem. Raketa se odchýlila od kursu a dostala se do oblasti působnosti přístrojů hvězdoletu, které provedly její přistání, jako by šlo o jejich vlastní kosmickou loď. Ostatně, pro stroje představa času neexistuje a o tom, co se vlastně stalo, neměly nejmenší ponětí..."
„No, čpí z toho samozřejmě trochu moc fantazie," řekl Sencov, „ale v zásadě to tak nějak bylo."
„Jen bych rád věděl, proč tahle raketa neodletěla spolu s ostatními?" uvažoval nahlas Korobov.
„Takováhle výprava se stěží mohla obejít bez obětí," odpověděl Rain. „Pro tuhle raketu už zřejmě nezbyla posádka."
Při slově „oběti" Azarov svraštil obočí a svěsil hlavu. Jakmile si všiml, že ho Sencov po očku pozoruje, usmál se a začal si něco hvízdat.
„Konečně, dá se to vysvětlit i jinak," řekl spěšně Rain. „Jednu raketu mohli nechat, aby v případě návratu měli možnost planety znovu navštívit."
„Ale proč je nemohli kolonizovat?"
„Z rozboru podmínek na hvězdoletu se dají udělat určité závěry. Všichni cítíme, že obsah kyslíku v atmosféře rakety je mnohem vyšší než na Zemi. Na Marsu je kyslíku ještě méně a na Venuši zřejmě taky. Svit mají daleko slabší, je tedy jejich planeta dál od hvězdy a teplota nižší. Možná, že tu byly i jiné důvody."
„Dobře," řekl Sencov. „Ještě nějaký dotaz? Ne? Tím lip. Ale teď do práce!"
„Poslyšte," řekl Kalve. „Ale vždyť ... To přece nejde, aby o tomhle na Zemi ještě léta neměli tušení." Celý zrudl a oči mu blýskaly. „Jsme povinni vyčerpat všechny možnosti. Teď už víme, jak se provádí start raket. A nejen to..."
„S tím startem vám to zrovna moc neklapalo."
Kalve se uraženě kousl do rtu a oči mu přestaly svítit.
„Hned jsme na to nepřišli," odpověděl po chvíli. „Ukázalo se, že nestačí jen otočit přepínačem. Musí se ještě stisknout startovní tlačítko. Ale otočením přepínače se přece dosáhne... Nemávejte rukou! Co kdybychom se přece jen odvážili? Necháme tu zápisy a sami odletíme touhle raketou..."
To byl návrh v Azarovově stylu a Kalve se také k mladému pilotovi obrátil, očekávaje jeho podporu. Azarov však mlčel, ba dokonce pevně sevřel rty.
„Riskovat nebudeme!" odpověděl Sencov nezvykle stroze. „A hlasovat taky ne! Uděláme to, co jsem řekl." Odmlčel se a pak dodal: „Jsme na tom všichni stejně a spoléhat můžeme jen na to, kdy sem přiletí naši."
Kalve pokrčil rameny — že jsou na tom všichni stejně, bylo jasné už dávno.
„Naši přiletí!" řekl Korobov. „Na Zemi přece zůstali, nějací chlapíci, takový Nizov, Kramer, Rudik."
„Ano, to jsou správní hoši," souhlasil Sencov. „Přidej k nim Ivanova a Volského a máš posádku hotovou."
„Co tě to napadá, Volského do takové posádky!" durdil se Rain. „Astronom je to sice dobrý, jenže kapánek ... hm... neukázněný. Ten patří do posádky, kde by ho měl kdo držet na uzdě. Třeba k Ulugbekovovi. Ulugbekov, Verner, Samochin, Iljín, Volskij — to by byla prvotřídní posádka!"
„S Nizovem by mohl letět Bočarov," uvažoval Sencov. „Ačkoli ten by mohl už brzo dostat vlastní loď. To je ohromně schopný chlapec. S Nizovem by mohl letět Dzenis. Prvotřídní pilot."
Tak se loučili s těmi, kdo zůstali na Zemi a měli před sebou ještě dlouhý život, mnoho miliónů kilometrů, a kdoví, snad i nalétaných světelných roků.
„Říkáte letět," řekl Sencov. „Ale z vašich slov vyplývá, že všichni letět nemohou, že by tu musel někdo: zůstat a stisknout startovní knoflík."
„To se týká jen automatických raket," řekl Kalve.
„A pokud jde o neautomatické?"
„Rakety s posádkou logicky musí startovat na signál přímo z rakety. Proto je tady startovní knoflík."
„Tak jdi a zkus to," ušklíbl se Sencov.
„A co kdyby sis to šel zkusit sám?" řekl Rain. „Já jsem nějaký unavený."
„Kam?" zeptal se Sencov. „Do kybernetického ústředí?"
„Proč do ústředí? Do řídicí kabiny!"
„Kam?" zašeptal Sencov.
„Říkám ti do kabiny," odpověděl Rain.
„Říká do kabiny!" potvrdil Kalve.
Sencov se na ně ještě chvíli díval, pak něco rozzlobeně zabručel a vyběhl z kajuty. Rain i Kalve s úsměvem vyběhli za ním. Vyskočil i Korobov a Azarov.
Když se Sencov přiblížil k zlořečené přepážce, zvolnil bezděky krok a natáhl před sebe ruku. Rain, který hec předběhl, však šel dál, jako by se nechumelilo.
Přepážka zmizela!
„Jak to?" zeptal se stručně Sencov.
„Otočili jsme přepínačem v kybernetickém ústředí," odpověděl Rain. „Teď je raketa určena k odletu a kabina je odblokována."
Dveře do kabiny se otevřely snadno. Všech pět překročilo práh a octli se v podlouhlé místnosti zakončené průhlednou kopulí. Se zatajeným dechem si dlouho prohlíželi každou podrobnost přístrojů, k nimž konečně získali přístup.
Stejně jako v pilotní kabině hvězdoletu byl i tady uprostřed pult, stejný, jenomže daleko menší. Velmi málo přístrojů a žádné řídicí ústrojí, jen kulatá obrazovka s ručičkou a dvě velká vypuklá tlačítka, červené a bílé.
„Ksakru!" ulevil si Sencov. „Že tu není na čem sedět, bych pochopil. Ale aby tu nebyla jediná páčka..."
Rain si mezitím prohlédl obrazovku.

„Ano," řekl Kalvemu. „Je tu nepochybně souvislost. Světélka tu jsou rozmístěna přesně jako na obrazovce v kybernetické stanici."
„I ručička je ve stejné poloze," přikývl Kalve.
„Už je ti to jasné?" obrátil se Rain na Sencova. „Ostatní je teď už vaše věc, soudruzi piloti!"
Sencov se pořád ještě rozpačitě rozhlížel, nešlo mu na rozum, že to může být kosmická loď. Jak by někdo mohl letět v raketě, která nemá jediný řídicí orgán?
„Ne," řekl, „na takovéhle kosmické lodi bychom daleko nedoletěli. Tohle nemohu v žádném případě riskovat. Tady už neplatí ‚pracovní hypotéza'. Vypněte přepínač, nebo se ještě něco stane."
„Ale vždyť jsme schéma prověřili!" přímo žadonil Kalve.
„Ne," řekl Sencov. „Opakuju, že ne!"
Všichni mlčeli a dívali se na velitele. Pak se Azarov z ničeho nic prudce otočil a rychle odešel na druhý konec kabiny. Tam zůstal stát zády k ostatním a opřel se čelem o průhlednou stěnu kopule.
„Já automatice věřím," pokračoval Sencov po krátké odmlce, „ale ne do téhle míry. Nemohu-li řídit, nebo aspoň uložit konkrétní program, nemohu taky letět. I kdybychom nakrásně odstartovali, tak se určitě ztratíme někde v prostoru. Docela jednoduše. Nebo mi někdo vysvětlí, jak se tady spouští motor? A čím se ovládají kormidla?"
„Tak dobře," řekl Rain. „Vypnem to... Vypnem," opakoval a nesnažil se při tom ani zakrýt vztek. „Můžem hledat a můžem nacházet, ale odpověď můžeme čekat jen jednu: vypnout! Co bychom vlastně taky dělali na Zemi, že? Jako by tam nebylo dost lidí i bez nás. Ne? Samozřejmě, kdybychom se chtěli vrátit na Zem, museli bychom riskovat. Na to ale nejsou kosmonauti zvyklí, nejsou, samozřejmě. Buď je kosmonautika záležitost pro lidi slabých nervů, anebo nejsme staří kosmičtí vlci, ale kosmičtí kojoti!"
Astronom ze sebe chrlil urážky a vzrušeně přecházel po kabině, prudce se otáčel, sedal si a hned se zase zvedal. Sencov naslouchal mlčky, jenom tvář se mu stále víc nalévala krví a čelisti křečovitě vzdouvaly.
„Copak to jde," Rain už skoro křičel, „aby si velitel takhle vykládal svou odpovědnost? Jestliže se velitel začíná bát vystavit sebe i posádku riziku, je vůbec ještě velitelem?" Astronom se konečně zastavil, zeširoka se rozkročil, založil ruce za záda a vysunul bradu. „Vy byste nakonec neletěl, ani kdyby šlo o záchranu člověka!"
„Dobrá," říkal pomalu Sencov skřípavým hlasem. „Dobrá, dejme tomu, že bych neletěl a že nejsem velitel. Řekněme, že jsem zestárl. Nebo třeba i umřel. Nejsem tady, to je jen zrakový klam, a vůbec, já ani nejsem člověk, ale duch Hamletova otce. Velitelem se po mně stal Korobov. Tak řekni ty! Poletíš?"
Azarov se pomalu obrátil tváří k ostatním. Korobov měl v tom studeném tichu, pod dychtivými pohledy čtyř párů očí, které ho pronikaly téměř skrz naskrz, náhle nepříjemný pocit. Zvolna přejel kabinu pohledem a pečlivě se přitom vyhýbal pohledu na své kamarády. Zamyšleně obhlédl pult. Zvedl hlavu a nějakou chvíli se díval do stropu — tam někde byla Země. Konečně se ticho pod žhavými pohledy přátel rozplynulo a Korobov, který už dvakrát pootevřel ústa, ale pak se zase zahleděl na nějaký přístroj, tvrdě prohlásil:
„Ne. Zatím nevidím možnost, abychom letěli."
Dva hlasy nespokojeně zahlaholily, ale Sencov je přehlušil:
„Já neletím, a Korobov taky ne. O vás při veškeré mé úctě nemůže být řeč, vy nejste piloti. Zbývá poslední — Viktor. Tak co, veliteli Azarove?"
Azarov zvedl hlavu. Jeho oči se na okamžik široce rozevřely a něco v nich zablýsklo. Pilot křečovitě polkl a odkašlal si.
„Ne, ani já bych neletěl!" vyhrkl. „Dokonce... dokonce, ani kdyby šlo o záchranu člověka. Ten člověk by byl sám. Byl by jen jeden, a není přece možné obětovat čtyři kvůli jednomu!"
„Jsi hoden být velitelem," řekl Sencov. „Ne, ty jsi hoden..." chraplavě odkašlal a odvrátil se od ostatních. „Prostě teď je ještě předčasné na to myslet. A nejen tor je nejvyšší čas, abychom se přestali pachtit a pátrat po tom, jak ovládnout tuhle raketu. Není na to čas a není to ani naše východisko."
Umlkl a čekal nový projev nespokojenosti. Všichni mlčeli.
„Nemáme na to čas. Vzpomínáte si, kdy měla odletět další výprava k Marsu? Byla to jen otázka měsíců. A jak víte, nebude-li spojení s námi, nabude platnosti druhá varianta, podle níž poletí kosmická loď se dvěma vodiči — automatickými raketami. Poněvadž jsme se nevrátili, bude to znamenat, že na dráze doopravdy není něco v pořádku. A tak budou obětovány dvě automatické rakety, zato však posádka kosmické lodi, letící daleko za nimi, stačí zpozorovat, co se děje, bude vědět, co se stalo s těmito i s ostatními raketami, a dokáže provést bezpečnostní opatření. Takhle se to zamýšlelo. Ale my přece víme, že i v takovém případě může kosmickou loď potkat osud ostatních."
Kosmonauti zachmuřeně přikývli.
„To znamená, že musíme navázat spojení. Musíme jim oznámit, že je třeba najít jinou, bezpečnější dráhu a přiletět pro nás ... Musíme za každou cenu najít nějaký světelný zdroj a pokusit se signalizovat. Zatím jsme nenašli nic. Ovšem, neprozkoumali jsme ani třetinu všech prostor."
„Teď," poznamenal Kalve, „při naší zásobě kyslíku pro skafandry, to půjde hůř. Budeme muset chodit stále dál a na pátrání nám zbude čím dál méně času."
„Tak!" řekl Sencov. „Jak to vyřešit? Kdo poradí?"
„Já," řekl po chvíli Azarov. Mluvil neochotně, jako by sám ze sebe pracně tahal každé slovo. „Už jsem vám řekl o kajutách a o skleníku. Zjistil jsem přece, že tam je kyslíková atmosféra. Dá se tam žít. Můžeme se tam přestěhovat. Odtud budeme mít daleko blíž k neprozkoumaným částem Deimosu."
„A závěr?" zeptal se Sencov.
„Proč ne," řekl Rain. „Přestěhujeme se. Ale hlavně, prosím vás, se už do něčeho pusťte!"
„Stěhujeme se!" řekl Sencov a to už byl rozkaz.
Dali se do práce. Všecko, co zachránili ze své původní rakety, bylo teď třeba odnést daleko, až na samý vršek

hvězdoletu. To nebyla snadná práce a museli se mnohokrát vracet, dokud nepřestěhovali většinu věcí.
Ale pak náhle ucítili, že už nedokážou udělat ani krok. Padali únavou. Všichni seděli v kajutě a nikdo z nich neměl dost sil, aby se první zvedl a hodil si na záda poslední břemeno. Každý předmět, který měli z rakety vynést, jim připadal nesnesitelně těžký. S každou kyslíkovou lahví, s každým měchem vody se stále více ztrácela naděje, že odletí, a tak se jim chtělo uchovat si aspoň její zbytky.
„Poslechni," řekl konečně Rain. „Víš co, přespíme tady. Zítra ráno přeneseme všechno najednou. Tahle noc přece nerozhoduje."
„Máš pravdu, přespíme tady," rozhodl Sencov. „Ráno bývá moudřejší večera, i když je to jen konvenční ráno. Všichni jsou unaveni. Nařizuji, aby se všichni odebrali do kajut a ulehli."
„S radostí," souhlasil Korobov. „A pokud jde o sny, máš nějaké speciální příkazy?"
„Najít ve snu prostředek, jak se zachránit," ušklíbl se Rain.
„To se opravdu dá vidět jenom ve snu," zabručel Korobov a první odešel.
„Já bych dal přednost tomu, aby se mi nezdálo o něčem, ale o někom," prohlásil zasmušile Kalve.
„Hodnotné přání," ocenil Sencov. „Třeba se ti vyplní."
Zadržel Azarova, který odcházel jako poslední: „Nejsi unaven?"
Díval se na něho, jako by mu chtěl nahlédnout až do samého nitra duše.
„Ne," odpověděl pilot. „Myslím, že ještě několik dní.... nebudu unaven."

15

Tu noc nemohl Sencov usnout. Pronásledovaly ho neklidné a zmatené představy.
Kdyby raketa byla dílem lidí ze Země, pak by se toho mohli odvážit. Člověk se konec konců vždycky vyzná v tom, co si vymyslel jiný člověk. Ale tuhle raketu stavěli neznámí tvorové. Kdo se chtěl vyznat v jejich technice, musel brát v úvahu spoustu věcí — rychlost jejich reakcí, fyzické možnosti. To se přece nedá uhodnout. Dejme tomu, že kosmickou loď řídili pomocí biotoků! A hned jsme v koncích! I kdyby se nám podařilo odstartovat, tak se budeme až do smrti potloukat prázdnotou. Takhle se nikdo nezachrání. Ne, to už je lepší čekat tady.
Ano, ale když budou čekat tady, pak se nezachrání vůbec nikdo. I když jde jen o jednoho člověka, tak ani ten se nezachrání. Přijít na to nebyl problém, ale problém je ho zachránit. Stačilo si všimnout, jak se z lékárničky ve velitelské kajutě ztrácejí léky — chemické prostředky proti nemoci ze záření. Ale to může přinést jen odklad, on sám jistě ví, že po takové dávce tyhle prostředky nepomohou. Rozbil dozimetr, blázen. Jak si tím pomohl?
Zjistit si pravdu byla hračka. Stačilo zajít v „marťanském" skafandru, nepropouštějícím záření, do příslušné chodby, změřit intenzitu záření a prohlédnout si stopy na podlaze. Ty svědčily o tom, že Azarov neustoupil, jak všechny ujišťoval, ale zašel ještě dovnitř. Tajil to. Za to si jistě zaslouží úcty. Ale teď to vypadá, že nepěkně jedná velitel. Tedy letět? Ano, to by bylo nejlepší. Ale jak? Kdyby s ním mohl letět jen on sám, tak ano! Třeba hned dneska! Ale jsou tu ještě tři lidé. Sencov si přitiskl dlaň ke spánkům, ve kterých zběsile bušila krev. Nezachránit člověka je ničemnost. Správně. Ale obětovat další tři, to není ničemnost? Kdyby měl jediný, třeba nepřímý důkaz, že má smysl riskovat. Jinak jim nezbyde než čekat na pomoc ze Země. Budou muset přivézt chirurga a konzervovanou kostní dřeň. Přece jen bude daleko spolehlivější podat zprávu na Zem. A proč má za tohle všechno nést odpovědnost jediný člověk? Ne, to je v pořádku, musí to být jen jeden!
Přesto ponenáhlu upadal do dřímoty a usnul. Ve spánku se mu zdálo, že ho někdo volá. S námahou pootevřel oči, ale ať poslouchal jak chtěl, v kajutě už se neozval ani nejmenší šramot. V celé raketě bylo mrtvé kosmické ticho.
A přesto měl pocit, jako by to volání nebyl pouhý sen.
Vstal a vyšel z kajuty, aby se prošel po chodbě a uklidnil se. Dlouhá, stejnoměrně osvětlená prázdná chodba mu už několikrát pomohla, aby se soustředil, získal klid a stal se pánem svých myšlenek.
Rozhodl se jako velitel správně? Nepřehlédl nějakou možnost?
Jednal správně, rozhodl ještě jednou. A nemá už smysl na ten let myslet. Spojení a chirurg, to je řešení. Ve skleníku je kyslík a snad se jim podaří využít jako potravy i rostlin. Co nejdřív navázat spojení! Budou-li mít spojení, přiletí i chirurg tou kosmickou lodí, která je teď už pomalu přichystána ke startu. Přiletí chirurg: a z Viktora ještě bude velitel.
Vrátil se zpátky do kajuty a už navyklým pohybem ulehl ve vzduchu. Ospalost se ho zmocňovala víc a víc a najednou znova zaslechl čísi hlas.
Ano, byl to týž hlas. Hluboký ženský hlas, trochu rozechvělý a plný jakéhosi laskavého tepla. Lehce a melodicky pronášel nesrozumitelná slova a zdálo se, že hovořící žena je čímsi rozrušena, že naléhavě prosí o něco,, co je pro ni velmi cenné a důležité. Nebo mu něco vysvětluje? Hlas se chvílemi zvyšoval, chvěl se a pak zase lahodil sluchu radostnými trylky.
A tu se Sencovovi vybavilo, že v okamžiku, kdy hlas slyšel poprvé, měl sen. Zdálo se mu o ženě, o takové,, jaké se zjevují jen ve snu. Nedokázal si už vybavit její tvář, ale hlas a intonaci poznal. Jejím slovům nerozuměl, stejně jako ve snu, ale cítil jejich vlídnost a něhu.
Hlas utichl v půlce slova a teprve teď jasně pochopily že se mu to ani trochu nezdá, a začal horečně uvažovat, odkud hlas přichází. Určitě to nebyla halucinace, žena opravdu mluvila někde docela blízko, v jeho kajutě.
Vyskočil a začal kajutu pečlivě prohledávat. Pozorně prohlédl všechny přístroje, prozkoumal každý centimetr podlahy, ale nenašel nic. Teprve úplně v rohu, kde spal, v úrovni hlavy ležícího člověka, našel malinká dvířka, kterých si dříve nevšiml.
Za nimi se objevil miniaturní přístroj. Z něho vyčnívala destička pokrytá složitým vzorkem nepravidelných tvarů. Snad tu bylo zachyceno poslední přání na cestu milovanému člověku, který opouští ženu a odchází do dálky, a bývalý

majitel mu naslouchal před spaním.
Proč si dopis neodnesl s sebou? Takovéhle věci se nezapomínají. Bylo to jen proto, že spěchali, nebo tu byl jiný důvod?
Možná, že velitel kosmické lodi, jemuž tahle kajuta nejblíž k řídicí kabině zřejmě patřila, zahynul už dříve. Jistě to nebyla náhoda, že na družici zůstala zrovna tahle raketa.
Sencov upřímně politoval ženu s neobyčejným hlasem která se nikdy nedočká svého druha. A jistě ani ona už: dávno nežije, uběhla už přece kdoví jaká doba. Ostatně, třeba se na jejich planetě žije dlouho?
„Mnoho štěstí a děkuju, milá," řekl ženě a uklonil se směrem k přístroji. Sám ani nevěděl, zač děkuje, ale řekl to tak srdečně, jako by to mohla slyšet. Ačkoli, kdoví? Možná, že každé, i to nejtišší slovo díků a lásky se v prostoru neztratí a vždycky najde adresáta rychlostí, o jaké se teorii relativity zatím ani nesní.
Pak vyňal destičku z přístroje, aby hlas nezněl nadarmo — měl by se pouštět, jen když je člověku zle. Napadlo ho, že ten hlas určitě musí vzít sebou na Zem, jestli se vůbec na Zem vrátí, a že jeho žena nebude žárlit.
Ještě něco si chtěl promyslet, ale hlavou mu bleskl jen útržek myšlenky. Ne, to ne, že musí okamžitě odejít do skleníku. Něco jiného. Zdálo se mu — ale proč tak najednou? — že je předčasné odtud odcházet. Že už možná nemá tak docela pravdu. Ale kde se ten pocit vzal? Proč tak najednou? Hned to bude mít. Hned!
Na prahu kajuty se však vynořil Korobov.
„Všichni jsou pohromadě," zahlásil stručně a Sencov vyšel za ním, aniž stačil všechno domyslet.
Kosmonauti stáli v kabině a nemluvili. Každý měl svůj náklad pohotově. Teď už se sem tak hned nevrátí...
„Tak chvilku posedíme, jak se sluší a patří," řekl Sencov a všichni na chvíli usedli. Všechno už bylo potíráno a připraveno k přepravení nahoru.
Sencov obhlédl své kamarády.
Těch pět lidí, tady v cizí kabině, už vstoupilo do dějin.
Vstoupili do dějin jako první lidé, kteří se setkali s jinou civilizací. Ale i kdyby to nebylo — vždyť na Zemi o tom zatím nevěděli — přece by vstoupili do dějin, jako lidé, kteří zahynuli mimo Zemi při dobývání Prostoru. I když ještě žili, byli pohřbeni pod nepředstavitelnou vrstvou prostor, dělících je od rodné planety, nekonečných prostor, které jednou nebudou lidem připadat ani trochu hrozivé.
A přece si Sencov nepřipadal jako člen kapitulující armády, ale jako voják odpočívající uprostřed bitvy.
To odpočívali vojáci... A jak to při odpočinku za pochodu obvykle bývá, ozval se v tichu nejprve jen jakýsi bzukot. Nejdřív byl nezřetelný, ale pak stále hlasitější a hlasitější až z něho nakonec vzešla melodie — to :si Rain broukal pod vousy starou, prastarou píseň.
Jakmile Sencov rozeznal nápěv, okamžitě se přidal — stejně tiše — protože píseň byla z těch, které se nezpívají silným a dobře posazeným hlasem, nýbrž tiše, snad kapánek falešně a chraptivě, s tou těžko definovatelnou vlastností, které se říká zpívat od srdce a kterou nemůže nahradit žádná škola ani talent.
Byla to píseň, která se zrodila v dávných letech, dávných a přece jim teď tak blízkých, píseň, v níž se jako by soustředila všechna romantika té těžké doby.
Zpívalo se v ní o dvou kamarádech, kteří sloužili v jednom pluku — zpívej, jen zpívej — (Zpívej za každou cenu, nejsi sám, komu není dobře) a přes rozdílné povahy byli přáteli, opravdovými přáteli (k písni se připojil Korobov a Azarov — aby oni, letci neznali cenu opravdového přátelství!) a pak je k sobě jednou zavolal velitel a přikázal, aby se rozjeli do různých koutů země (ohromné země na té daleké planetě) a oni nedali nijak najevo svůj zármutek při rozchodu (Ani my nedáme, pomyslel si Kalve, který se přidal k ostatním aspoň melodií, když už neznal slova), jeden z nich sedl do auta a druhý do letadla (A my tady nemáme čím letět — napadlo při tom každého z nich) a jeden ž nich si setřel slzu rukávem a druhý dlaní...
Pozemská píseň zněla v osvětlené kabině přízračně a neskutečně. Všichni v té chvíli šíleně zatoužili po tom, aby ještě jednou uviděli rodnou Zemi, drsnou i nádhernou, ať už by je pak velitelé poslali kam chtěli. Zemi, kde v družném kroužku také mile a sladce zpívají ženy.
Ženy... Tamta nejspíš také zpívala, když vyprovázela svého... Počkej. Počkej! Zpívala? No ovšem že to byl zpěv! Zpěv?
Sencov se náhle vztyčil v celé výši a v očích mu zajiskřilo.
Teprve teď docela jasně pochopil, že ti, kdo vybudovali hvězdolet i tuhle raketu, byli stejní jako lidé. Stejně milovali a tedy i stejně nenáviděli, stejně trpěli a stejně se radovali a stejně také mysleli, proto jejich technika nemohla ani bezděčně skrývat nic zlého.
A tím zároveň pochopil, že přece jen existuje možnost vyváznout.
„Poslyšte, kosmičtí vlci!" řekl zvučně. „Všechno jsme uvážili a jiné východisko nemáme. Jen odejít... Letět by bylo šílenství, vždyť ani nevíme, jak se spouští motory. Ale náhle se mi zdá ... mám takový pocit... Totiž, pochopte, tohle přece postavili lidé. Lidé! Ať si říkali jinak a ať vypadali jak chtěli. V takových věcech přece nemůže člověk člověka oklamat! Letět nemůžeme, protože neumíme řídit raketu. Ale Země čeká! A oni přece létali! Tak to možná dokážem i my! Možná, že tady není třeba nic řídit. Mám dojem, že rozluštění je někde blízko, jen ho pořádně hledat!"
„Nejde přece o našich pět životů, ty vzal čert," přerušil ho Rain. „My jsme mohli zahynout i jinde. Lidé nás však čekají! Jestli se nevrátíme, kdo nám zaručí, že příští výprava vůbec poletí? Možná, že Země přeruší výzkumy úplně a bude znova prověřovat všechny propočty a konstrukce, čas poběží, možná že to budou celá léta. Musíme se vrátit!"
„Musíme!" potvrdil Sencov. „Jistě si však uvědomujete, že to už je riskantní. Zříkáme se pomalejšího, i když podle mého názoru správnějšího úsilí o navázání spojení. V tom případě se však všechna odpovědnost přesunuje na vědce, teď všechno závisí jen na vás. Ano, já jsem uvěřil, že takové řešení je možné. Ale jestli vy máte pochybnosti, tak mluvte!"
Chvilku bylo ticho, které přerušil tlumeným hlasem Kalve:

„Pokud jde o mne, trvám na svém původním názoru. Letět se dá a letět se musí. Náš úkol byl a zůstane velmi důležitý, i kdybychom...," nedůvěřivě zašilhal po Azarovovi a Sencovovi, „i kdybychom už žádný nový objev neudělali, na tom nezáleží. Já také tvrdím, že máme už k vyřešení problému hodně blízko. Řešeni doslova visí ve vzduchu."
„No tak se na to podíváme," prohlásil s ledabylou veselostí Korobov a přikročil ke stolu. „V podstatě to přece máme domů pár kroků." Načrtl zběžně prstem na stole dva soustředěné kruhy. „Tady je Mars a tady Země."
„A tady Venuše," doplnil Sencov a zakreslil třetí soustřednou kružnici blíže k Slunci. A najednou sebou trhl, protože ho Rain z ničeho nic s výkřikem chytl za ruku.
„Co se stalo?" zeptal se Sencov.
„Nic," řekl Rain. „Jsem zkrátka idiot! Mars, Země, Venuše... A co je uprostřed, ptám se vás?!"
„Podle všeho Slunce," odpověděl Sencov. „No a?"
„Správně," přikývl spokojeně Rain. „Žádám, abych se směl na půl hodiny vzdálit."
„Kam?"
„Je to velmi důležité. Musím si ověřit jeden předpoklad," řekl Rain, a začal se přehrabovat v kupě informačních cívek, které sebral ve zničené raketě, a pak jednu z nich spěšně založil do magnetofonu. „Jeden dohad, předpoklad ..."
Zavřel oči, a naslouchaje číslům, která magnetofon lhostejně diktoval, rychle si něco počítal na kousku papíru. Prohlédl si to, co napsal a přikývl.
„Půjdeme s Kalvem. Obleč se, Lajmone!" Začal si navlékat skafandr a ve spěchu se ani nemohl dostat do rukávů. „Ze nás to nenapadlo dřív! Hledali jsme něco kdoví jak složitého, a ono je to zatím docela jednoduché."
„A oč vlastně jde?" nevydržel to Sencov. „Co je to za tajnosti?"
„Dovíš se to, milý veliteli, dovíš," řekl Rain. „Za půl hodiny jsme zpátky. Vezmi si invertor, Kalve!"
Zatímco je tři piloti v mlčení očekávali a pohlíželi na sebe netrpělivě, prošli Rain a Kalve úsekem s počítači a vstoupili do kruhového sálu. Rain spěšně přistoupil k obrazovce, sklonil se nad ní a chraptivě — jen podle toho se dalo poznat, jak je vzrušen — řekl:
„Zapni zvětšení!"
Kalve provedl jeho pokyn. Rain se chvíli pozorně díval na obrazovku a točil po ní ručičkou, něco počítal a pohyboval rty. Pak rozhodně nastavil hrot ručičky ke světélku na prostředním kruhu.
„Zaměř," řekl stručně.
Kalve se podél kabelu pomalu přibližoval ke dveřím do úseku. Ohlásil:
„Signály vycházejí."
„Správně!" Rain napsal na papír nové číslice. Pak znova prověřil polohu ručičky. Přikývl. Narovnal se a oči mu radostně svítily:
„Pojďme."
Za deset minut už byli v kabině rakety. Přivítaly je tři tázavé pohledy plné naděje. Kalve jenom nechápavě pokrčil rameny a zavrtěl hlavou. Rain nejprve zamířil k ústřednímu pultu a chvíli se na něj díval. Pak si přihladil vlasy a suše řekl:
„My všichni, a já především, bychom zasloužili pětku z představivosti a logiky. Pořád jsem nemohl pochopit účel pultu v kybernetické stanici. A Kalve taky. Ale do jeho oboru to, jak se ukázalo, nepatří. Kdyby některý můj asistent na katedře nevěděl, že se Země točí kolem Slunce, byl by to menší prohřešek. Na pultě jsou vyznačeny, a to nás mohlo trknout dávno, oběžné dráhy tří planet — Marsu, Země a Venuše. To jsou tyhle kruhy se světélky. A světélko uprostřed je..."
„Slunce!" řekl Kalve a usmál se, jako by už viděl opravdové zemské Slunce, ne planoucí, pocuchanou kouli, jak je viděl z rakety skrze světelné filtry, ale vlídné zlaté sluníčko, zářící na modré obloze.
„Slunce," potvrdil Rain. „O to však nejde, tenhle fakt sám o sobě nic neznamená. Ručička na pultě může dosáhnout úrovně kterékoli ze tří oběžných drah. Přitom to není schéma, světélka se přemísťují podle skutečné polohy planet na oběžných drahách v daném okamžiku, to jsem si zvlášť ověřil v příručkách. Ještě štěstí, že se nám je podařilo zachránit. Když tedy nastavíme ručičku tak, že hrot míří řekněme k Zemi, ukládáme tím kybernetickému ústředí úkol a to začne okamžitě vypracovávat program letu."
„Stop!" přerušil ho Sencov. „A jste si tím jisti?"
„Ovšem, pravděpodobnost omylu je velmi malá," odpověděl teď už Kalve. „Myslím, že omyl není možný. Prozkoumal jsem to velmi pečlivě. Jsem přesvědčen, že jsem základní princip pochopil správně."
„A ten je?"
„Program je předáván do kybernetického zařízení rakety," řekl Kalve. „Impulsy procházejí kabelem. Sledovali jsme ho až sem. Stroj, jak se dá usuzovat, vypočítává a ukládá raketě optimální režim letu na příslušnou planetu vzhledem k dnešní poloze planet na oběžné dráze."
„Vidíte," poznamenal Kalve, „v jaké poloze jsou teď světélka? Ve stejné jako v kybernetické stanici. To může jedině znamenat, že raketa je zapojena na hlavní přístroj."
„A přepínačem se určí, které raketě se program předává. Současně může startovat jen jediná raketa."
„Všecko je jasné!" řekl rychle Azarov. „To znamená, že rakety skutečně neřídili. Automaty řídí kosmickou loď od začátku až do konce."
„Je to zkrátka návod pro programové zařízení," řekl Kalve. „Pro pohodlí má podobu hvězdné mapy."
„Proč jen pro tři planety?" zeptal se Korobov.
„To není podmínka. Kdysi byla v tomhle pultě i jiná schémata. Jen si vzpomeňte, co jsme viděli na obrazovce!"
„Program...," řekl Sencov. „Ale co když se start zdrží?"
„Výpočtové přístroje na raketě musí neustále provádět opravy," odpověděl Kalve. „Bude zajímavé, až se seznámíme s

jejich konstrukcí."
„A jak se tedy vlastně startuje?"
„Jsou tady tlačítka, stejná jako v kybernetické ústředně. Tam se start prováděl bílým tlačítkem. Úkolem člověka je dát stroji jenom schvalující impuls. Stroj už. pak řídí kosmickou loď sám."
„No," řekl Korobov. „Kolo má pedály, a automobil ne. A nikdo taky neodmítá jezdit automobilem proto, že nemá pedály."
„Tak takhle to tedy je," řekl Sencov. „Jednoduše tlačítko. Stačí stisknout a letíme ..."
„Letíme!" opakoval Azarov jako ozvěna a hlas se mu zachvěl.
„Letíme," přitakal klidně Korobov.
„Letíme," řekl Rain a usmál se.
„Když letíme, tak letíme," prohlásil bezstarostně Kalve. „Tak já jdu a přinesu si věci nazpátek."
„Pojďme rychle!" řekl prosebně Azarov a první se dral z kabiny. Sencov ho však chytil za ruku.
„Teď si odpočineš," řekl. „A odpočívej až na Zem!"
Všichni vyšli a Sencov zůstal na okamžik sám.
„Tak co," řekl potichu. „Ty přece nezklameš, viď?"
Odpověď nemohl nikdo slyšet. On ji však zřejmě slyšel, protože se vzrušeně a radostně zasmál.

16

„Tak kde asi seděl pilot?" řekl Sencov. „Tady?"
Program letu byl sestaven. Oznámilo to asi před půl hodinou světlo na pultě. Kalve naposledy zašel nahoru a zjistil, že se přístroj vypnul. Zato však za zadní stěnou kabiny neumlkalo sotva slyšitelné bzučení — kybernetický stroj rakety nepřestával pracovat a v každém okamžiku vnášel do programu příslušné změny.
„Tak tedy je rozhodnuto," řekl Sencov. „Jsem přesvědčen, že nebudeme zklamáni, jeden rozum nemůže podvést druhý. Můžeme mu věřit, i když natři jiným tvorům."
Do kabiny vešel Korobov a utíral si pot s tváře.
„Přípravy jsou skončeny," hlásil. „Budeme držet za letu služby?"
„Jak to stanoví Instrukce," odpověděl Sencov.
„Kdo začne?"
Sencov pokrčil rameny, dávaje najevo, že považuje otázku za zbytečnou a že ani nepovažuje za nutné odpovědět.
„Tak si snad odpočineš, ne?" zeptal se Korobov.
„Aby ne!" řekl Sencov. „To víš. V sanatoriu! Na Zemi!"
Naposled obhlédli ze vstupního otvoru hangár. Korobov si všiml, že dole, těsně u rampy, leží kyslíková láhev, jaké byly používány k zásobování skafandrů kyslíkem. Někdo ji tam zapomněl, když potřetí a naposled přenášeli věci. Korobov se usmál, protože v rozporu s pověrou věděl z vlastní zkušenosti, že stačí někde něco zapomenout, a člověk doopravdy odjede.
Pak se všichni shromáždili uprostřed vstupní komory. Poslední vešel Rain. Žárovky se rozblikaly a ocelové páky se začaly narovnávat a pomalu vtlačovaly zasunutou část pláště rakety na původní místo. Světlá štěrbina byla stále menší. Páky se rozevřely docela a ozvalo se tlumené cvaknutí.
Kosmonauti vcházeli do chodby a svlékali skafandry. Sencov ještě obešel kajuty a zjišťoval, zda je všechno náležitě upevněno, aby se náklad při startu nepřesunul.
Všichni pomalu vstoupili do kabiny. Náměsíčnými pohyby se rozsadili ve vzduchu. Náhle se jim sevřelo srdce.
Sencov se postavil za pult.
„Tak co? Co ty na to, druhý pilote?"
„Zajímalo by mě," zareagoval Korobov, „v čem asi vězí ten nový způsob dopravy v prostoru?"
„I na to přijdeme," řekl Rain. „Škoda, že jsi neviděl. co promítal ten aparát. Opravdu, příště na Phobosu taky najdeme spoustu zajímavých věcí. Není vyloučeno, že se nám podaří dosáhnou s nimi spojení. A časem se s nimi i setkat."
„A co kdybychom se stavili na Phobosu hned teď?" zeptal se Kalve.
„Ty si nějak troufáš," zasmál se Korobov.
„Teď to nejde," odpověděl Sencov. „Jednou se tam ale podíváme. A v kompletní sestavě, viď, Viktore?"
Sklonil se nad pultem. Na okamžik pevně zamhouřil oči. Pak stiskl bílé tlačítko.
Kabinu naplnil hluboký hukot. Na pultě se rozblikala různobarevná světélka. Po jedné obrazovce začaly proudit světelné čáry. Zpočátku jich bylo málo, ale postupně začaly vytvářet stále hustší svazek.
Vedle se rozsvítila druhá obrazovka. Na jejím nazelenalém povrchu vyvstala záhadná kresba — několik rubínově červených válců a každý z nich byl na několika místech přeťat silnými spirálami kabelů.
„Podívejte se!" vykřikl udiveně Sencov a natáhl ruku po tužce. Blok, který si položil na pult, se z ničeho nic vznesl a zůstal trčet ve vzduchu. Všichni ucítili podivnou lehkost, jíž zatím už odvykli. Umělá tíže se vypnula. Současně vzduch jako by zhoustl, každý pohyb byl obtížný, ze všech stran na ně doléhala neviditelná, avšak hustá přikrývka. Náhle se jim dýchalo lehce a Sencov pochopil, že přístroje dodávají do kabiny čistý kyslík a že je automaty uzavřely do neviditelného, ale kompaktního prostředí, aby nedošlo k nepříjemným pocitům během přetížení. Podle sotva znatelného chvění vzduchu se teď dalo poznat, že ten zhuštěný, ale ne stlačený vzduch vniká do kabiny štěrbinami mezi dlaždičkami. Byl to plyn, na kterém seděli a spali, „těžký kyslík".
„Tak!" řekl Korobov. „Ani tomu člověk nemůže věřit. Letíme! A jednou přijde doba, kdy si žáci budou plést celé éry a budou se hrozně divit, až jim učitel řekne, že létat do vesmíru se začalo ve dvacátém století, a ne v desátém, jak tvrdil

žák Petrov, a že Giordana Bruna zahubila inkvizice, a vůbec ne gravitace."
„Nezapomenou!" řekl přesvědčeně Sencov. „A teď na místa!"
Za stále silnějšího hukotu sebou raketa trhla a pomalu začala klouzat vzhůru. Byly to teprve první centimetry z těch miliónů kilometrů cesty, které ji čekaly, v určitém smyslu však byly nejdůležitější a nejobtížnější.
Stěny se rozestoupily. Raketa zrychlila a vnikla do propusti. Kabina se ponořila do tmy, pak se za průhlednou kupolí mihla žebra rampy a už raketa, vymrštěna mohutným magnetickým polem, vnořila do prostoru.
„Letíme!" vykřikl Azarov zhurta.
Kolem to silně a melodicky zaburácelo. Těla se nalila tíží. To spustily motory urychlující raketu."
„Podle zvuku to vypadá na normální chemické palivo," procedil skrze zuby Korobov.
Sencov neodpověděl. Byl vmáčknut do vzduchu a napjatě pozoroval obrazovku s červenými válci, jako by na něco čekal. Přetížení vzrůstalo, až se zatmívalo v očích. Najednou však hukot ustal. Pocit přetížení zmizel. Všichni naráz zvedli hlavu. Azarovovi zkřivil rty trpký úsměv. Kalve řekl Rainovi:
„To bylo hrozné!"
„Ještě bude," ušklíbl se Kain. „Ale jak řekl jeden ;starý spisovatel, to už je jiná historie."
A tu Sencov spatřil, jak z jednoho rubínového válce na obrazovce vytryskl oslepující úzký světelný kužel. A pak z dalšího. A ještě ...
„To je ono! Fotonový pohon! S kvantovými generátory!" vykřikl Sencov a zvrátil se na opěradlo křesla.
Na obrazovce teď hořel nesnesitelný svit, třebaže ztlumený filtry. Těla se znova napjala a na stupnicích přístrojů prudce stoupaly červené pruhy. Za naprostého ticha nabíral hlavní motor kosmické lodi rychlost.
„Příští stanice Země!" řekl Sencov vítězoslavně. „Na kruhové oběžné dráze se zdržovat nebude, nemá to zapotřebí. Zajímalo by mě, kde asi přistane?"
„Soudě podle toho, co víme o jejich podnebí," ozval se Rain, „bude to někde v mírném pásu, v nížině. Třeba někde u nás. Ale jak přistane?"
„Když už automaticky startuje, tak jistě taky tak přistává," řekl Sencov. „Teď už tomu věřím."
Korobov, který se díval na obrazovku, na níž se rychle vzdalovala a zmenšovala koule Marsu a na níž se hvězdolet, který právě opustili, už nedal rozeznat, řekl:
„Nejspíš poletíme jen pár dní. Tohle nepoletí po orbitální dráze. To letí po dráze světelného paprsku!"
„Nadarmo to tak nevypadá!" odpověděl Sencov. „Vlastně bychom se už měli začít připravovat na přistání."
„Já bych se přece jen rád podíval tomuhle kybernetickému aparátu na zoubek," zabručel Kalve a podíval se po očku na Sencova.
„Stop!" prohlásil Sencov, který celým tělem radostně vychutnával, jak kosmická loď plynule a stále prudčeji nabírá rychlost. „Já vám k tomu dám příležitost. Nemyslete si, když je to cizí loď, že na ni Instrukce neplatí. Teď už je naše!"
Ušklíbl se a dodal:
„Zasahovat do práce automatů během letu Instrukce zakazují. Jen v krajním případě."